

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SYDSLESVIGSK ÅRBOG
1972-73

BERETNING OM DANSK VIRKE I GRÆNSELANDET

UDGIVET AF SYDSLESVIGSK FORENING

SYDSLESVIGSK ÅRBOG

DANSK VIRKE I GRÆNSELANDET 1972-73

Nr. 13 *December* *1973*

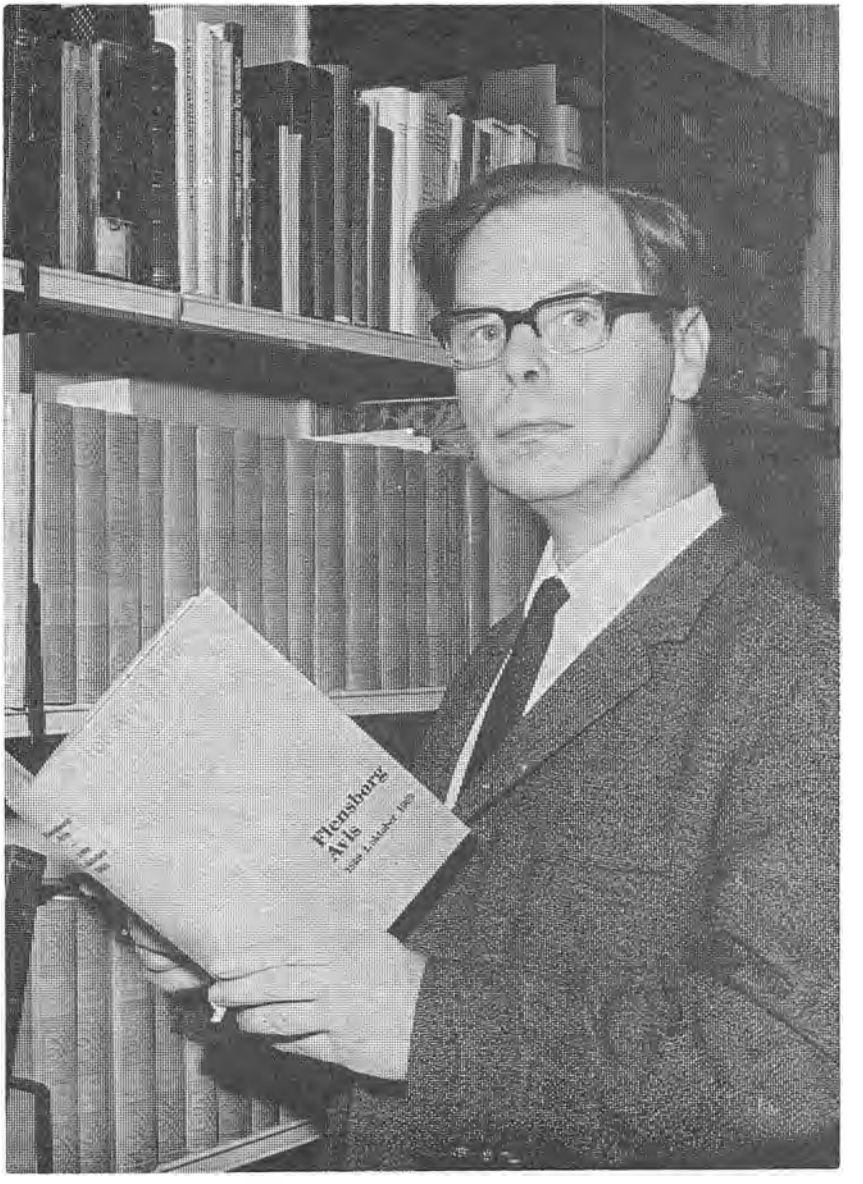

Poul Kürstein (17.11.1919 — 6.1.1973)

INDHOLDSFORTEGNELSE

Biblioteksleksikon Poul Kürstein 3
Vor fremtid knyttet til Danmarks (SSF's årsberetning) 7
De danske årsmøder 1973 16
Sparekniven i Danmark rammer vort teaterarbejde særlig hårdt (beretning fra SSF's teater- og koncertudvalg) 19
Rekorddeltagelse i danske møder og arrangementer (beretning fra SSF's foredragsudvalg 20
SSF's socialhumanitære Udvalg 22
Rapport fra amterne 23
Den slesvigske Kvindeforening 31
De sydslesvigske Husmoderforeninger 35
Fælleslandboforeningen for Sydslesvig 36
Sønderjysk Arbejder-Forening 37
Flensborg Sygeplejeforenings 60 års jubilæum 38
Ny fane til DSK 46
Sydslesvigsk tak til danske ferieværter 47
Københavnske feriebørns tak 48
Gamles Værn 1972-73 48
Dansk Fritidsklub for Ældre 1972-73 49
Sydslesvigske Folkekor igennem 25 år 50
„Margrethe-Klubben" 1972-73 55
Flensborg Kirkehøjskole 56
Kunsten må komme til folket (Sydslesvigs danske Kunstforening) .. 57
Historisk Samfund for Sønderjylland (Sydslesvigs Amtskreds) 59
Første spadestik i Slesvig til de danske aldersrenteboliger 60
Kruså Byggeforenings virke er landsomfattende 61
Hvordan komme videre? (Foreningen Norden's lokalafdeling for Sydslesvig) 63
Husum danske skole 25 år 64
Skakklubben ved at sprænge alle rammer 64
SSF er hovedplatformen 66
Der eksisterer fortsat undertrykte mindretal i Europa 70
Vore kreditinstitutioner 71
Sydslesvigsk biblioteksarbejde 1972-73 73
Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek 77
Dansk Kirke i Sydslesvig 84
Dansk Menighedspleje 1972-73 88
En udfordring (dansk skolevæsen i Sydslesvig) 89
SSV er og vil være mere end et tilskudsformidlende organ (Sydslesvigsk Vælgerforening 1972-73) 96
SdU i jubilæumsåret 100
50 års dansk ungdomsarbejde i Sydslesvig 106
Voksenundervisningsarbejdet i sæsonen 1972-73 107
Medmennesket kommer os ved (Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig i 1972-73) 110
Københavneren, der blev sydslesviger 117
Foriining for nationale Frashe 121
Sydslesvigsk Forenings styrelse 1973-75 124
Sydslesvigsk Forenings sekretariater 125
Sydslesvigsk Vælgerforening 126

Bibliotekslektor Poul Kürstein
1919-1973

Den 6. januar 1973 afgik bibliotekslektor Poul Kürstein ved døden. Det skete efter lang tids sygdom. Hans død er et alvorligt og samtidig smerteligt tab for Studieafdelingen såvel som for dansk biblioteksvæsen syd og nord for grænsen.

Poul Kürstein blev født i København den 17. november 1919. Sygdom i hans barndomshjem – og formodentlig hans gode evner – forårsagede, at han i 1930 blev optaget på Det kongelige Opfostringshus. Om det afsnit af sin barndom har han berettet i „Skorper" (1964), en dejlig erindringsbog, tydeligt nok skrevet *con amore* og i en tilsyneladende „slentrende" stil, men omhyggeligt fortalt. Efter studentereksamen fra Schneekloths skoles gymnasium i 1938 blev Kürstein elev i Københavns kommunebiblioteker, tog 1941 filosofikum og blev samme år ansat som underassistent ved kredsbiblioteket i Valkendorfsgade (Helligåndshuset). I 1943 tog han bibliotekareksamen ved Statens biblioteksskole og fortsatte som bibliotekar i København, gik til forelæsninger i tysk, fransk og historie, men søgte så i september 1944 den dengang ledige stilling som vicebibliotekar ved Flensborghus Bogsamling.

Kürstein tiltrådte den 15. november 1944 og ledede under bibliotekar Fr. Mommsens indkaldelse biblioteket til krigens slutning. Efter Fr. Mommsens hjemkomst fik Kürstein til opgave at reorganisere det danske bibliotek i Slesvig, hvor han tiltrådte som leder i november 1945. Om det sidste krigsår og om tiden umiddelbart efter den tyske kapitulation har han fortalt i „Tidehverv - Sydslesvig på en noget anden måde" (1964), overvejende tidligere trykte artikler og kronikker i „Flensborg Avis", „Jyllands-Posten", „Information" og i grænselandspublikationer. Bogen blev hurtigt udsolgt og blev i 1966 genudgivet med titlen „Mens Kalle var i krig". Det er som „Skorper" blevet en munter samling skildringer, nok ikke så samlet og hel som den, men alligevel fastholder den oplevelser og stemninger på en sådan måde, at den naturligt hører hjemme, hvor man interesserer sig for landsdelen.

Af faglige arbejder fra 50'erne bør nævnes „Das Buch als Brücke zum Norden" (1958), en kommenteret oversigt over danske udgivelser på tysk, især henvendt til den tysktalende del af den danske befolkningsdel – og naturligvis til alle tysklæsende, der interesserer sig for nordisk litteratur. I 1961 forfattede Kürstein endnu en litteraturvejledning: „Hvad skal jeg læse om Sydslesvig?" (1961), hvis 3. og udvidede udgave kom i 1966. I 1963 udgav Historisk Samfund for Sønderjylland hans „Tyske bidrag til Sønderjyllands historie 1955-60 – Bøger og tidsskrifter", og allerede i 1964 havde han katalogen „Læs om Sønderjylland - et udvalgt af bøger og bidrag" klar - udgivet af Dansk Centralbibliotek. Det er et grundigt udarbejdet udvalg af den Slesvig-litteratur, som han var hjemme i som få andre.

Kredsen om Historisk Samfund for Sønderjylland havde da opfordret ham til i samarbejde med museumsdirektør Jørgen Paulsen, Frederiksborg, at „gøre" bogen „Sønderjylland. Historisk Billedbog. Tiden indtil 1864". Kürstein blev opfordret til at skrive teksten til billedsiderne. Han betragtede med rette opgaven som ærefuld. Og det blev ikke „kun" en billedbog, men et stykke grænselandshistorie, et solidt og sprogligt stærkt arbejde, trods „pilleværket" med at få teksten så kortfattet, som den nu skulle være. Fint afstemt til billederne blev teksten også.

I 1965 udkom 1. oplag af „Ture i Nord- og Sydslesvig", hvor Poul Kürstein vel var selvskreven som forfatter til Sydslesvig-delen. Om man ikke har oplevet Kürstein som guide, får man gennem teksterne et indtryk af, hvor vel forberedt han var, og af hans fortælletalent. Bogens andet korrigerede oplag kom i 1968.

At Historisk Samfund for Københavns amt opfordrede Kürstein til at

skrive teksten til „Korstolene i Roskilde Domkirke og deres billeder" (1966), med Inga Aistrups dejlige fotografier, kan ingen undres over. Allerede i samme periode – og vel i hele Slesvig-perioden – tog Kürstein aktivt del i dagens debat, dvs. i miljøet, hvor han nu var, og gennem „Flensborg Avis", men også i andre dagblade, anmeldte han flittigt og kyndigt historiske bøger og afhandlinger, skabte sig et ikke ringe ry hos både danske og tyske historikere, og mange søgte hans råd og vejledning.

Det var næppe overraskende for nogen, at Studieafdelingens tilsynsråd valgte netop Poul Kürstein som efterfølger efter Studieafdelingens første leder, bibliotekslektor, nu professor, Lorenz Rerup, da denne fik ansættelse i Århus. Overraskende er det, at Poul Kürstein i den korte tid, det blev ham forundt at være leder af Studieafdelingen, nåede at inspirere til, at iværksætte og at formidle så mange udgivelser, som tilfældet nu blev. Til de redigerede værker var han ofte selv bidragyder.

Let var det sikkert ikke hverken for Poul Kürstein eller familien med relativt kort varsel at flytte fra Slesvig efter mange år dér. Men begge parter faldt hurtigt til, og for Kürstein selv kom det til at betyde, at der både med hensyn til danske og tyske forbindelser i Flensborg blev større kontaktmuligheder.

Det fandt sit første udtryk i udgivelsen af „Vore egne vindver" (1967), udvalgte artikler fra „Grenzfriedenshefte" med det formål at give dansklæsende nordpå en chance for et mere direkte indtryk af tyske grænselandskredse, i dette tilfælde af det nævnte tidsskrift og „Grenzfriedensbund" – og et indtryk af det samarbejde, der biblioteksmæssigt har været skik. Artiklerne er oversat af vicekonsul Herluf Hansen.

Så fulgte i 1969 „Nørre og Sønder Gøs herred" med undertitlen „Sydslesvigske egne og byer". Om formålet med udgivelsen hedder det i forordet, at Studieafdelingen har sat sig for at øge antallet af danske bøger om Sydslesvig ved at ville udgive en række bind med den nævnte undertitel, og det tilføjes: „en af vejene er at samle disse spredte bidrag ... og føje dem sammen til nye helheder ... ". Bogen er tilegnet professor, dr. phil. Anders Bjerrum, hvis mange studier af herredernes folkemål og -minder gør tilegnelsen naturlig. Poul Kürstein skrev selv det fyldige introduktionskapitel, en grundig indføring, skrevet klart og med sans for, at det samtidig skal være en slags introduktion til lokalhistorie i almindelighed.

Samme år forestod Kürstein for „Flensborg Avis" redigering af „Flensborg Avis 1869 - 1. oktober 1969" (Sydslesvigske år og dage), en af de væsentligste bøger fra Sydslesvig i de seneste år. Også dér skrev Poul Kürstein bogens indledningskapitel: „Flensborg Avis. De første år", og han sikrede jubilæumsbogen vennens, Thorkild Skjerbæks, meget værdifulde afhandling – eller del-afhandling: „Digteren og redaktøren. Henrik Pontoppidan og Flensborg Avis". Foruden det redaktionelle arbejde udarbejdede Kürstein registre og noter til det digre jubilæumsværk.

I 1970–71 hedder det lakonisk i årsberetningen: „For første gang er der gået et år, uden at Studieafdelingen har fået en bog ud. Det skyldes, at arbejdet er blevet sinket 2 måneder ved bibliotekslektorens sygdom i juni 1970."

Men så blev der i 1971–72 taget revanche: Først udkom tidligere indenrigsminister dr. Hartwig Schlegelbergers bog „Der europäische Aufbruch" (d+d Taschenbücher, 1969) i Herluf Hansens oversættelse: „Europa set fra den dansk-tyske grænse. Opgøret med fortiden", dernæst L. S. Ravns „Lærerne under sprogreskripterne 1851–64". Den sidste med det nødvendige noteapparat og de registre, der gør bogen særdeles brugbar for lokalhistorikere, også uden for Sydslesvig. Også denne udgivelse har undertitlen „Sydslesvigske år og dage". Hvor stor en indsats Kürstein ydede, fremgår tydeligt af L. S. Ravns forord til bogen. Den blev med gode begrundelser tilegnet Anna og Niels Kjems i Harreslev.

Samtidig havde bibliotekslektoren ivrigt arbejdet med „Barn i Flensborg 1890–1920" (1972), hvortil manuskriptet blev færdigt umiddelbart før

Poul Kürsteins sidste indlæggelse, og som udkom den 20. november samme år. Den bog stod i særlig grad Kürsteins hjerte nær, og blandt de ting, han havde glædet sig til, var dens fortsættelse – eller fortsættelser. Kürstein skrev under sin sygdom den meget smukke tilegnelse af bogen til tidligere distriktsskoleinspektør Svend Johannsen, som selv havde leveret et af de store bidrag til „Barn i Flensborg". Den 23. november var bogens fortællere indbudt til en sammenkomst på Flensborghus, og fru Ilse Kürstein kunne invitere de tilstedeværende bidragydere til bogen på et kort besøg, et besøg, som Poul Kürstein var meget glad for, og som i høj grad opmuntrede ham.

Sammenkomsten på Flensborghus den 23. november 1972. De var børn i Flensborg engang mellem 1890 og 1920. Fra venstre: Knud Johansen, Svend Johannsen, Valborg Jacobsen, f. Rossen, Kati Svensson, f. Billum, Tage Jessen, Jacob Kronika, Marie Elsbeth Miang, f. Paulsen, Anton Westergaard-Jacobsen.

Det hedder i Kürsteins forord til bogen: „ ... Studieafdelingens danske venner vil umiddelbart forstå, at det er nødvendigt, at danske i Sydslesvig er fortrolige med deres egen fortid og dens problemer, hvis grundlæggende træk stadig er de samme. Studieafdelingen har mange danske venner og håber at få flere ved sit arbejde på at fremme det gode forhold mellem dansk og tysk i Sydslesvig. Det kunne se ud som en modsigelse til dette, når der i denne bog bringes beretninger om folkelig undertrykkelse. Studieafdelingen vedkender sig disse to selvmodsigende opgaver: *både* at fremme freden i nutidens grænseland *og* at fremstille Sydslesvigs historie sandt og klart. Vore tyske venner må finde deres glæde ved de ikke få udtryk for taknemlig anerkendelse, som findes i denne bog ... ".

Det vil i denne korte oversigt over Poul Kürsteins arbejder og udgivelser føre for vidt at komme ind på alle væsentlige sider af hans mangeartede virke. Understreges skal det, at han i overensstemmelse med de bedste folkebibliotekstraditioner – ofte på en måde, der nu igen er „in" – arbejdede i det, der med en lidt gammeldags betegnelse hed det folkeoplysende arbejde, også i perioder, hvor publikum svigtede. Hans råd til stipendiater, hans omsorg for dem, hans „journalistiske" flair for den gode (historiske) nyhed, hans evne til at få mennesker til at fortælle eller

skrive, altsammen var det egenskaber, der ikke alene kom Studieafdelingen til gode, men også Centralbiblioteket og andre biblioteker i Flensborg. Også forskere og historikere hentede råd og oplysning hos Poul Kürstein, både danske og tyske, og at bistå amatører i faget var ham en lyst.

Kolleger ved bibliotekerne i Husum, Slesvig og Flensborg har allerede under Poul Kürsteins sygdom mærket, hvad det vil sige ikke at kunne spørge, savnet hans lyst og evne til at stille sin viden til rådighed, og det samme gælder mange af bibliotekernes lånere. Tydeligt står de spor, han satte sig efter næsten 30 års virke i Sydslesvig.

JH

Ungdoms-, fritids- og lejrskolehjem

	Samlet besøgstal	1971–72	1972–73
Fritidshjemmet, Sortevej, Flensborg		14.019	15.293
Fritidshjemmet, Stuhrs Allé, Flensborg		10.269	11.836
Fritidshjemmet, Lyksborggade, Flensborg		16.737	23.484
KFUM's fritidshjem, Flensborg		9.577	14.844
Fritidshjemmet, Storegade 4, Flensborg		4.708	5.376
Fritidshjemmet, Sligade, Slesvig		10.384	10.593
Fritidshjemmet, Egernførde		6.312	7.193
Fritidshjemmet, Nystaden, Husum		14.152	14.860
Fritidshjemmet, Rensborg		7.902	7.980
Fritidshjemmet, Harreslev		12.302	15.044

Hjemmet, Mariegade, Flensborg .... 180 møder med i alt 4.976 deltagere

„Christianslyst", Sønder Brarup .... 10.549 overnatninger, 55 lejrskoler

Dansk Ungdomshjem, Nyværksgade, Slesvig .... 1.545 besøgende, 4.104 overnatninger

Lejrskolehjemmet i Tønning ..... 1.119 besøgende, 4.034 overnatninger

Arbejdet for de gamle i Husum

AF CHRISTIAN GEIPEL

VI BEGYNDTE ARBEJDET den 4. oktober 1972 og har haft tre ugentlige eftermiddage. Dagene er gået med små hobbyarbejder og lignende.

Vi holdt åbent hus på Husumhus i alt 43 eftermiddage og har i alt haft besøg af 1.172 gamle mennesker, det vil sige ca. 28 deltagere pr. eftermiddag.

Vi starter hver dag ved 14-tiden (de første kommer allerede ved 13-tiden) og lukker igen ved 18-tiden. Hen på eftermiddagen serveres der en kop kaffe til medbragt brød, og de gamle lægger en skærv, alt efter evne, i en sparebøsse, som vi finansierer kaffebordet med. Hobby-tingene, der fremstilles, sælger vi for at få lidt penge til materialer, som jo skal købes.

Hver 1. adventssøndag tager vi på besøg til alderdomshjemmet i Flensborg, og flensborgerne kommer på genvisit til krokusblomstringen i Husum. Disse besøg har nu kunnet gennemføres på 4. år, så det er efterhånden blevet til en god tradition.

Til julefesten sidste år havde vi Bøgh Andersen som taler, og vi havde en meget vellykket julefest.

På vore gamle kan vi mærke, at de er meget glade for at komme hos os.

Vor fremtid knyttet til Danmark — Danmarks fremtid til Sydslesvig

SYDSLESVIGSK FORENINGS LANDSFORMAND ERNST MEYER OM ARBEJDET 1972-73

På Sydslesvigsk Forenings generalforsamling den 29.6.1973 i Flensborg aflagde landsformanden Ernst Meyer følgende årsberetning for 1972–73:

TRADITIONEN tro vil vi også begynde denne generalforsamling med at mindes dem, der i årets løb har forladt os for bestandig. Vi har måttet tage afsked med i alt 577 landsmænd, såvel kendte som mere ukendte. Blandt de første må jeg nævne vor aktive amtsformand Johannes Rønnow fra Egernførde. Rolig i sit væsen, agtet og anset, som han var, betyder hans bratte bortgang et stort og smerteligt tab både for hans familie, for amtet og for SSF's styrelse, hvor han jo også havde sæde. Fra Harreslev kom der med korte mellemrum meddelelse om både Ellen og Nis Petersens bortgang. På en stor og uegennyttig måde har dette ægtepar igennem mere end en menneskealder øvet en enestående indsats for vor danskhed. I 1966 blev Nis Petersen af Sydslesvigsk Forening hædret med foreningens guldnål.

Lad os mindes alle vore 577 afdøde medlemmer igennem disse tre! Vi gør det med en dybfølt tak for aktivt medarbejde og medleven.

Ære være disse landsmænds minde!

21.268 MEDLEMMER – FINT RESULTAT I FLENSBORG AMT!

„For de gamle, som faldt, er der ny overalt." I årets løb har vi nyoptaget i alt 952 medlemmer. Det kan altså stadig lade sig gøre at tegne ny medlemmer. I en amtsformands beretning meddeles der f.eks. om, at et

af amtets distrikter i løbet af kort tid har kunnet øge sit medlemstal fra 6 til 28! Jeg er slet ikke i tvivl om, at vi fremover vil kunne øge vort medlemstal og dermed komme ud af den nedadgående linie, vi på dette område har været inde i igennem de sidste 25 år. Vi er det dog ikke endnu. Selv om tilbagegangen til stadighed er blevet mindre, har vi dog i det forløbne år haft et tab på i alt 399 medlemmer, d.v.s. 1,8%.

Per 1.1.1973 havde vi herefter i alt 21.268 medlemmer.

Flensborg amt melder i år for femte gang i træk om fremgang i sit medlemstal. Her har man siden 1968 kunnet hæve det samlede tal med i alt 167 medlemmer eller et plus på 5,1% over for en samlet nedgang på 13% for foreningens medlemstal som helhed, en glædelig udvikling, som forhåbentlig snart vil kunne danne skole. Vi ønsker til lykke med det fine resultat!

SYDSLESVIG OG DANMARK

Under en diskussion, der gik forud for afstemningen den 2. oktober 1972, fik man en stærk fornemmelse af, at nationalfølelsen var ved at vågne på ny, om end på en noget uventet måde, og det både hos modstanderne og hos tilhængerne. Disse ny forhold ville kræve en kraftig understregning af vort særpræg, om man ønskede dette bevaret; det var alle enige i. Imidlertid ser det dog nu ud til, at de ikke uventede overgangs- og tilpasningsvanskeligheder i vide befolkningskredse har ladet trangen til national selvhævdelse træde noget i baggrunden; de nationale foreninger har nemlig i den forløbne tid ikke fået den opbakning, man kunne have forventet, ja nærmest tværtimod. Mange steder fra meldes der om svigtende interesse. Nu kan også dette være et overgangsfænomen.

Imidlertid skal man jo vogte sig for at tro, at vort danske særpræg først kommer i fare i form af en ny 9. aprils begivenhed. En sådan akut nødssituation vil næppe indtræde igen. Nej, faren har faktisk været til stede længe. Den ligger skjult hos den enkelte i hans ugidelighed og ligegyldighed, i hans materialistiske indstilling og i en misforstået opfattelse af, hvad fællesskabet og „Europa" i grunden står for.

Denne udvikling er vi nødt til at følge med den største årvågenhed og søge at modvirke efter bedste evne. Vi skal pleje alle de forbindelser, der i tidens løb er knyttet hen over grænsen og være med til at støtte alle positive kræfter derhjemme.

Den 22. januar i år havde Danmarks statsminister atter inviteret danske sydslesvigere til en samtale på Christiansborg. Her fik vi lejlighed til at fremlægge vore problemer og ønsker. Der blev talt rent ud af posen fra alle sider. Med os hjem fik vi statsministerens tilsagn om, at Danmark også efter landets tilslutning til de europæiske fællesskaber ville stå bag det danske arbejde i Sydslesvig og støtte dette som hidtil, dog lagde man heller ikke skjul på, at der herskede sparetider på alle områder, og at naturligvis også vi ville blive berørt heraf.

SPARETIDER –

Der skal spares! En meget aktuel bemærkning. Også vore budgetter er kommet i søgelyset. Ved juletid stod man i Samrådet over for den opgave at skulle indspare 2,5 mill. kroner på indeværende års budget. Selv om det gjorde ondt, lykkedes det. Hidtil har man fra de bevilgende myndigheders side ikke været urimelig i sine krav. Når man nemlig på den anden side hører om de nedskæringsdiktater, man på en lang række felter kommer ud for i Danmark, hvor det bare hedder „Ud i den kolde sne!", hvor en lang række mennesker kort og godt har modtaget deres opsigelse, så har vi ingen grund til klage. Man har ikke i den anledning hos os været nødt til at standse en eneste af vore igangværende aktiviteter. Noget sådant ville da også være strikte imod Danmarks fundamentale interesser netop i den lige påbegyndte udvikling.

GENSIDIGE FORBINDELSER UHYRE VIGTIGE

Netop nu er det af enorm vigtighed for vort moderland som helhed, at der her i Danmarks eneste grænseland findes et solidt, folkeligt værn. Vi fra vor side kan derfor aldrig skabe kontakt nok hen over grænsen. For hver forbindelse er vi nemlig med til at knytte vor fremtid til Danmark og Danmarks til Sydslesvig.

Også i år har vi været gæst hos Det konservative Folkeparti på kursusstedet „Rolighed". Hver gang er det en oplevelse på dette herlige sted og under tvangfri former at kunne diskutere og drøfte problemer af enhver art. For en uges tid siden havde vi besøg af en socialdemokratisk folketingsgruppe, og netop i dag afsluttede en delegation fra Venstres gruppe sin visit hernede.

I forbindelse med „Skipperhuset"s indvielse gæstedes vi af grev Ingolf og grevinde Inge samt af bestyrelsen for „Fonden til Fædrelandets Vel" med amtmand J. Elkjær-Larsen i spidsen. I maj måned havde vi besøg af radiorådet, og i juni gæstede kulturminister Niels Matthiasen landsdelen hernede. I foråret var sidste del af Sønderjyllands Amtsråd SSF's gæster.

Også fra tysk side har man aflagt visit. I november gæstedes vi således af statssekretær Egon Bahr og af den slesvig-holstenske indenrigsminister dr. Rudolf Titzck. Da besøgene fandt sted umiddelbart forud for forbundsdagsvalget, har der dog nok været en smule politik med i spillet.

Den 16. maj i år afholdtes der atter et kontaktudvalgsmøde i Bonn. For at føre et af dagsordenspunkterne frem til yderligere afklaring, afholdt man allerede 14 dage senere et ekstraordinært møde i Flensborg, hvori deltog embedsmænd både fra Bonn og Kiel samt vore udvalgsmedlemmer. Emnet var uddannelsesstøtten for uddannelser i Danmark.

Det er mit bestemte indtryk, at det er lykkedes for Karl Otto Meyer at videreføre og udbygge det gode forhold til de tyske myndigheder og til landdagen, som hans forgænger allerede fik bygget op. Alle var vel klare over, at det ikke var nogen let opgave at tage arven op efter Berthold Bahnsen. Vi ønsker fortsat godt helbred og held og lykke med det krævende arbejde!

Vi er glade og taknemlige for denne mangesidede kontaktform og bør se at få den udbygget yderligere. I den forbindelse skal nævnes, at Flensborg amt sidste lørdag havde et fælles stævne med Åbenrå amts Grænseforening på Jaruplund Højskole. I Slesvig påtænkes et stort fadderskabsstævne i september.

Grænseforeningen har nedsat et oplysningsudvalg, hvis formål det er at sprede oplysninger om grænselandets forhold blandt landsmænd i Danmark. Dette udvalg har nedsat et mindre udvalg, hvori Samrådet også er repræsenteret med tre mand.

I februar havde Grænseforeningen inviteret sine amtsorganisationer til i samråd med repræsentanter for Sydslesvig at gennemdrøfte både midler, mål og veje for Grænseforeningens fremtidige arbejde i Danmark. Mødet afholdtes på Hindsgavl. Resultatet vil forhåbentlig kunne læses i amtskredsens kommende, øgede aktiviteter. Drøftelsen var i hvert fald meget interessant.

ET UDMÆRKET ARBEJDSÅR

Som helhed betragtet har vi atter haft et udmærket arbejdsår, hvad aktivitetstallene vidner om. Både det samlede mødeantal og deltagerantallet ligger højere end sidste år, nemlig 1.615 møder med 94.677 deltagere (sidste år var tallene hhv. 1.508 og 90.516). Hvad teaterforestillingerne angår, har vi dog en mindre nedgang i besøgstallene (fra 16.495 til 16.035), men hertil skal bemærkes, at sæsonens sidste teaterforestilling på grund af afbud ikke kunne gennemføres. Ellers havde tallet fra sidste år været overskredet.

CA. 17.000 DELTOG I ÅRSMØDET

Atter i år var vi heldige med vort årsmødevejr. Selv om det havde regnet stærkt i de forudgående dage, var der høj himmel over vore tre friluftsarrangementer, dog var man i Tønning nødt til at flytte indendørs på grund af, at pladsen ned til Ejderstranden var fuldstændig opblødt. Både vore 37 fredags- og lørdagsmøder og de tre friluftsmøder kunne atter melde om fin tilslutning. Med ca. 17.000 deltagere i alt nåede vi op til det samlede tal fra i fjor.

I Flensborg gjorde vore 570 rødklædte gymnastikpiger med deres moderne form for gymnastik stor lykke. Vi vil herfra gerne takke arrangørerne for dette islæt. Det var virkelig noget nyt, og så var det i stand til at tiltrække en hel del familie, forældre, venner og bekendte.

Årsmødet i sin traditionelle form virker altså til stadighed dragende, og næppe nogen vil være denne danskhedens store tilkendegivelse foruden, så vi klemmer på igen, idet vi dog stadigvæk efterlyser ny tanker og ideer.

Der er virkeligt noget opløftende ved, at man nu år efter år kan konstatere samme stabile tendens også inden for det, vi har med at gøre. Dette vort kulturelle tilbud må dog virkelig have bud til vore medlemmer. At opfatte den trofaste tilslutning som en „pligtøvelse" fra medlemmernes side er ganske utænkelig. En „pligtøvelse" kan udføres en enkelt gang, men ikke år efter år. Det er derfor af overordentlig stor betydning, at vi vedligeholder et så alsidigt tilbud som muligt, og at dette tilbud holder en vis standard. Og så må det gerne koste noget; det danske må ikke være billigere end det tyske!

Med beklagelse må man konstatere, at der på mange af livets områder er sket en mentalitetsforandring m.h.t. at øve en frivillig og uegennyttig indsats. Man havner mere og mere i den grøft, hvor alt skal udmøntes i kroner og øre. Et typisk udtryk for den materialistiske verden, vi lever i. Imidlertid: Vi erkender og beklager denne udvikling, men må acceptere den. Dreje hjulet tilbage kan vi ikke!

En udbredt undtagelse finder vi da heldigvis stadigvæk inden for vort tillidsmandssystem, og Gud ske lov for det!

GLÆDELIG UDVIKLING AF VOKSENUNDERVISNINGEN

For et par år siden nedsatte man som et fælles arrangement for en lang række organisationer og institutioner vort voksenundervisningsnævn. Dermed kom voksenundervisningen ind i faste baner på samme måde og stort set efter de samme retningslinier som hjemme i Danmark. Og man har vel nok lov til at sige, at denne sidste gren af vort arbejde har været inde i en meget glædelig udvikling. Da der ved et møde i nævnet for nylig blev gjort status over afvigte sæsons arbejde, kunne man oplyse, at der ved 209 forskellige kurser og foredragsrækker havde været aktiveret 2.874 deltagere. Da de tilsvarende tal fra året før var hhv. 131 og 1.922, er der her altså tale om en meget væsentlig stigning i aktiviteterne.

Når hertil kommer, at alle kursister jo betaler et fast beløb for deres deltagelse og at disse i forbindelse med tilskuddene fra offentlig tysk side stort set har været det, man kalder for „kostendeckend", ja, så har man kun grund til at være tilfreds med dette arbejde. Vi håber, at denne positive udvikling også må fortsætte i tiden fremover.

„KONTAKT" VIL IKKE KVÆLE ANDRE MEDLEMSBLADE

Vort medlemsblad „KONTAKT" udkommer nu på tredje år. Det er mit bestemte indtryk, at det får en god modtagelse ude hos vore medlemmer. Så skal vi naturligvis sørge for, at det til stadighed udgives med så høj en standard som vel muligt, uden at det dog dermed kommer til at miste sin jordforbindelse. „KONTAKT" er med andre ord stadigvæk et af vore vigtigste aktiver inden for mindretallets kontaktvirksomhed. Vel er det

et medlemsblad, der udgives af Sydslesvigsk Forening, men det kan bruges af al dansk virksomhed i Sydslesvig.

På den anden side vil jeg dog meget gerne sætte en tyk streg under dette, at det på ingen måde er vor hensigt at kvæle andre foreningers større eller mindre medlemsblade. Vi er helt på det rene med den store betydning, der ligger i, at man fra tid til anden også i skriftlig form som forening gør sig bemærket over for sin medlemskreds. Og her er vi jo så i den lykkelige situation, at vi kan tilbyde assistance i form af vort centralkartotek. Herfra kan man rekvirere det antal adresserede konvolutter, man har brug for, og derved spare ikke så lidt manuelt arbejde.

STEDLIGT INITIATIV BØR FREMMES!

Også i fjor har alle vore amter på ny udgivet deres julehæfter. Enkelte steder er dette sket på både dansk og tysk. Jeg har indtryk af, at der gennemgående ydes en stor indsats for at højne de enkelte hæfters standard mest muligt. – Fra tid til anden dukker spørgsmålet om betimeligheden af disse lokale julehæfter op, og der foreslås i stedet for udgivet et fælles julehæfte for hele Sydslesvig. Jeg er imidlertid helt enig med det store flertal, der siger, at et meget væsentligt moment vil gå tabt med et sådant fælles hæfte. Den intimitet, der her kommer til orde, vil slet ikke kunne finde sin udtryksform, og vi ville i vor styrelse møde en evig kritik af, at de enkelte amters berettigede interesser ikke blev tilgodeset.

Jeg tror derfor ikke, at man skal gribe forstyrrende ind, men bedst lade det hele forblive, som det er. Jo mere lokalt initiativ, der lægges for dagen, des bedre er det, selv om man måske nok med et centralt udgivet julehæfte kunne spare en del. Den lokale kolorit er dog en ikke uvæsentlig charme i hele foretagendet, og den skulle gerne bevares.

STØT VOR EGEN PRESSE!

Problemet omkring vor presses økonomiske forhold er stadig lige uafklaret. Jeg røber nok ingen hemmelighed, når jeg siger, at situationen er ved at tilspidse sig. Der kan naturligvis ikke være nogen som helst diskussion om, hvilken af vore to aviser vi skal undvære, hvis vi fremover kun skulle have råd til at udgive én. Det må dog under alle forhold blive vor danskskrevne „Flensborg Avis", og dette helst med et tyskskrevet bilag for at imødekomme dem, som endnu ikke klarer det danske sprog i tilstrækkelig grad. Naturligvis må vi beklage, om vi med en eventuel lukning af „Südschleswigsche Heimat-Zeitung" skulle miste en del berøringsflade til den sydslesvigske befolkning.

Uden i øvrigt at ville foregribe de forestående vægtige beslutninger, som skal træffes af vore avisers tilsynsråd, må det dog være mig tilladt ved en lejlighed som denne på ny at appellere til vore medlemmers solidaritetsfølelse: Støt og abonnér også på *din* avis! Lad være med at slå hånden af vor presse, selv om der skulle ske forandringer!

HVAD SAMRÅDET BØR STÅ FOR

Der er både talt og skrevet meget om Det sydslesvigske Samråd i det forløbne år. En kendsgerning er, at vi her har haft lejlighed til at sætte en række problemer under debat, og noget sådant kan kun være positivt. Det har dog ved flere lejligheder vist sig, at der nordfra lægges opgaver og problemer hen til Samrådet, som dette skal tage stilling til eller afgøre.

Og det er her, mine betænkeligheder kommer ind i billedet. For nu må Samrådet efter min mening gå ud over samarbejdsaftalens bogstav, om det skal kunne honorere også disse henstillinger. Personligt synes jeg, at Samrådet er det naturlige sted for noget sådant. Det eneste, vi derfor efter min mening skal gøre, er at bringe aftalens ordlyd i overensstemmelse med realiteterne.

Til dette formål har Sydslesvigsk Forening som bekendt udarbejdet et udkast, der tilgodeser denne ny situation. Efter styrelsens godkendelse af dette stykke forhandlingspapir har vi tilstillet de øvrige organisationer og institutioner vort udkast med bøn om behandling og stillingtagen de respektive steder. Med en vis tilfredsstillelse har vi bragt i erfaring, at SSV både i sit hovedudvalg og ved sit landsmøde har stillet sig yderst positiv, medens man fra Kirkens og SdU's side kun kan imødekomme det for enkelte punkters vedkommende. Vi håber dog fortsat på velvilje hos de øvrige parter inden for vort danske samfund hernede.

Det, vi i dag har brug for, er et Samråd, der både kan koordinere og med vægt og under ansvar kan tale vor danske folkedels fælles sag hernede. Kun med et sådant Samråd vil vi komme til at stå stærkt, både indefter og udadtil.

MINDRETALS-UNIONEN HAR STADIG SIN STORE BETYDNING

Den føderalistiske Union af europæiske Mindretal kan til næste år fejre sit 25 års-jubilæum. Når man betænker, at stormagterne efter den anden verdenskrig nærmest var indstillet på, at man nu med jernhård hånd ville løse mindretalsproblemerne i Europa én gang for alle og dette ville betyde udslettelse, så må deres stadige eksistens tilskrives disse minoriteters ukuelige vilje til at ville overleve. Og her vil jeg mene, at FUEV har haft og også fremover har sin store mission: Efter bedste evne at støtte og hjælpe de enkelte folkedele og mindretal i deres bestræbelser på at opnå bedre arbejds- og levevilkår i forhold til deres statsfolk!

Meget har Unionen kunne opnå i de forløbne 25 år; ofte har den da også været dømt til at spille den magtesløse tilskuers rolle, når statsfolkene lod musklerne spille i forhold til deres mindretal.

I dag står Unionen stadigvæk foran et hav af uløste problemer, og i takt med forandringerne inden for den storpolitiske konstellation (forholdet Øst-Vest) dukker ny frem.

Dette fik man et klart indtryk af under dette års kongres, som afholdtes i St. Malo i Bretagne i dagene 22.–24. 5. 1973. Ved samme lejlighed valgte Unionen ny præsident. Efter forslag fra bretonerne valgtes vor generalsekretær Hans Ronald Jørgensen med overvejende flertal. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at lykønske ham med valget til denne ansvarsfulde post. Gid han måtte få held til at leve op til de forventninger, trofaste mennesker rundt omkring i Europa har sat til ham!

SSF'S ANLÆGSARBEJDER

Om vort anlægsarbejde er at sige, at projektet „Skipperhuset" har kunnet afsluttes i det forløbne år. Den festlige indvielse blev, som allerede nævnt, foretaget under nærværelse af grev Ingolf og grevinde Inge af Rosenborg og bestyrelsen for „Fonden til Fædrelandets Vel" med sin formand, amtmand . Elkjær-Larsen, i spidsen. Man har her på en meget fin måde forstået at føje gammelt og nyt sammen. Hjemmet tjener først og fremmest som lejrskole, men bruges naturligvis i øvrigt til møder af enhver art.

I Slesvig er vi kommet i gang med vore aldersrentenyderboliger. Efter at man havde modtaget tilsagn om de offentlige tyske bevillinger, kunne styrelsen på sit møde den 22.5.1973 godkende projektet til realisering af disse 16 boliger. Nævnes i denne forbindelse skal det initiativ, man har udvist i Slesvig ved at indsamle 30.000 mark som det stedlige bidrag til dette byggeri. Bravo!

Restaureringen af forhuset til „Borgerforeningen", Holmen 17 i Flensborg, nærmer sig sin afslutning, hvad udendørsarbejdet angår. Resultatet betegnes af fagfolk som imponerende. Indretningen af lokaliteterne er ligeledes stort set gennemført, og udlejningen har fundet sted. Tilbage står så restaureringen og indretningen af en mindre sal og af kælderlokalerne. Begge dele kan blive virkeligt nydelige.

„Husumhus"-projektet er tilsyneladende ved at være en realisering nær. Finansieringen er ganske vist ikke 100 procent sikret endnu. Alligevel håber jeg, at startsskuddet vil kunne gives i begyndelsen af 1974. Dermed skulle et næsten 20 år gammelt problem kunne tages af bordet. Nu håber jeg, at de sidste forhindringer inden længe kan ryddes af vejen.

Efter at de nødvendige forhandlinger omsider har fundet deres positive afslutning, vil både „Flensborghus" og „Hotel Skandinavien" i Lyksborg fremover blive drevet af SSF, idet begge bygninger kvit og frit vil blive overdraget vor forening. Idet vi takker for disse gaver, vil jeg samtidig gerne give udtryk for det håb, at begge bygningers drift fremover må kunne hvile i sig selv!

Ved et for nylig afholdt møde i vort organisationsudvalg drøftedes bl. a. en plan, der går ud på ved lejlighed at invitere alle dem, der var medlemmer af den tidligere Slesvigske Forening, d.v.s. dem, der var med i årene forud for 1945. Vi blev stående ved at foreslå dette arrangement gennemført den 14.3.1974. Vi regner med, at 600-700 af disse medlemmer endnu er i live.

ARBEJDET I DISTRIKTERNE SKAL DRØFTES

Ved vort sidste styrelsesmøde drøftede man betimeligheden af at få gennemført et weekendstævne for at få arbejdet i distrikterne sat i focus, som det vel hedder i dag. Meningen hermed var at få kulegravet hele dette problem og se, om der ud af denne drøftelse kunne fremkomme ny impulser.

Ved føromtalte organisationsudvalgsmøde beskæftigede man sig også med denne tanke, og man foreslår herfra, at man rundt omkring i hele landsdelen finder frem til interesserede, først og fremmest også blandt vore unge medlemmer, der ikke går rundt med de gamle foreningsbriller på, samler dem en lørdag, f.eks. på „Christianslyst", og lader dem være sig selv både eftermiddag og aften. Søndag formiddag skulle gruppen så samles med vort forretningsudvalg og referere, hvad man har fundet frem til, og eventuelt stille spørgsmål. Forretningsudvalget skulle i så fald kun have lov til at lytte og komme med spørgsmål, ikke modargumentere. Efter en yderligere drøftelse i forretningsudvalget skulle der så aflægges rapport om eksperimentet i SSF's styrelse. Man stiler henimod en termin i oktober eller november i år.

FORANDRINGER I MEDARBEJDERSTABEN

Der er sket en del forandringer inden for vor medarbejderstab i det nu afvigte år. I Slesvig blev vor mangeårige amtssekretær Magnus Bichel pensioneret per 1. januar. Han afløstes af Peter Becker, der kom fra tysk offentlig tjeneste, hvor han forlod en stilling som „Regierungsoberinspektor".

Ved Generalsekretariatet har vi måttet tage afsked med vor kontorchef igennem mange år, Lars H. Schubert, som faldt for aldersgrænsen og selv ønskede at lægge op. Hans plads som kontorchef er som bekendt ikke blevet genbesat endnu. Dieter Lenz varetager foreløbig Schuberts arbejde. Ligeledes per 1. januar 1973 bad vor tekniske medarbejder Frederik Petersen om sin pensionering på grund af alder. For nogle uger siden fyldte vor sekretær i Rensborg, Peter Häbel, 65 år, og han trækker sig tilbage pr. 1. juli i år. Samtidig udnævnes Günther Dreller til at varetage sekretærarbejdet både i Rensborg og i Egernførde.

Jeg vil hermed gerne give udtryk for vor forenings hjerteligste tak til disse tre velfortjente medarbejdere. Tak for veludført gerning, hver på sin arbejdsplads, hver på sin måde og hver med sit humør! Vi vil ønske for dem alle tre, at de må forblive sunde og raske, og at de kan nyde deres otium!

Der har i det forløbne år været indkaldt til 9 styrelses- hhv. hovedstyrelsesmøder samt 27 finans- og 25 forretningsudvalgsmøder, heraf 4 som fællesmøder med SSV's landsstyrelse.

I forbindelse hermed vil jeg gerne sige en hjertelig tak for udmærket samarbejde, både i finans- og forretningsudvalg og i styrelsen. Det var ikke altid, vi var enige i ét og alt, men bag al diskussion kunne man altid hos den enkelte spore en alvorlig vilje til at v i l l e det bedste, og det må altid være det afgørende.

Også tak til vore lønnede medarbejdere for veludført arbejde i året, der gik. Og til sidst en stor og hjertelig tak til alle vore landsmænd både syd og nord for grænsen! Tak for både medarbejde, aktiv støtte og medhu til Femmandsudvalget, det danske folketing og regeringen.

Et arbejdsår er gået, og der høstedes, som der var sået. Men vi må aldrig glemme, at arbejdets dag dermed ikke er til ende. Som vi nu sår, skal en senere tid høste! Lykke til med dette ansvarsfulde arbejde i året, der kommer!

ERNST MEYER ENSTEMMIGT GENVALGT SOM LANDSFORMAND FOR SSF

MED sekretær Dieter Lenz som ordstyrer holdt Sydslesvigsk Forening den 29. juni 1973 konstituerende styrelsesmøde i Flensborg. Formanden Ernst Meyer bød velkommen især til de ny medlemmer af styrelsen og til repræsentanterne for Femmandsudvalget Peter Gorrsen og Th. Claudi Westh samt konsul H. N. Knudsen, der overværede mødet som gæster.

Landsformanden aflagde derefter den ovenfor offentliggjorte årsberetning for 1972-73, der udløste en længere, saglig drøftelse.

EN UDSTRAKT, FRUGTBAR DRØFTELSE

Erwin Hübner, Flensborg, sagde, at det var en god beretning. M.h.t. årsstævnet i Flensborg hilste han med glæde, at SdU-sportspladsen nu benyttedes til friluftsstævnerne. Man burde imidlertid skaffe flere siddepladser. Til 8.000 tilskuere var der for få. Han var glad for Sydslesvigsk Forenings medlemsblad „Kontakt", og det var en stor lettelse, at bladet udsendtes gennem posten. Erwin Hübner spurgte landsformanden, om han havde hørt noget fra Skoleforeningen eller SdU vedrørende Samrådet.

Også Gerhard Ernst, Husby, takkede for beretningen. Han glædede sig over den fremgang, voksenundervisningen havde haft, men den burde ikke foregå på bekostning af distriktsarbejdet. Voksenundervisningsarbejdet måtte ikke mere og mere gå ind i distrikternes centrale virkeområde. „Kontakt" er, sagde Gerhard Ernst, et uundværligt kommunikationsorgan for medlemskredsen, der dækker en stor del af det eksisterende kontaktbehov. Han fandt, at Samrådet i dets nuværende form var utilstrækkeligt. Man burde skabe et organ, der talte på hele den dansksydslesvigske befolknings vegne. Han takkede i denne forbindelse for Sydslesvigsk Forenings oplæg til en reform af Samrådet og beklagede, at kirken ikke har kunnet godkende SSF's reformforslag.

Niels Bøgh Andersen fremhævede betydningen af kontakten med ungdommen. Man burde have ungdoms-politiske klubber, hvor unge fra Danmark kunne møde dansk-sydslesvigsk ungdom. Han advarede imod den opfattelse, at sproget var det vigtigste i det danske arbejde. For de danske sydslesvigere var det det levende sindelag, som førte ind i det danske, ikke omvendt.

Günther Weber fremhævede i forbindelse med de forestående valg ligesom Bøgh Andersen vigtigheden af, at så mange som muligt stillede sig til rådighed som valgkandidater. „Kontakt" og pressearbejdet var betydelige faktorer i en valgtid.

Hans Parmann savnede ved Sydslesvigsk Forenings generalforsamlin-

ger, at hverken skolevæsnet, SdU eller SSV kom til stede. Han kom endvidere ind på en ansøgning om vandrelærer, teaterspørgsmål og et forslag om fælles optagelsesformular for SSF og SSV, således som det var blevet fremsat på SSV's landsmøde den 12. maj.

M.h.t. fælles optagelsesformularer for SSF og SSV svarede Ernst Meyer, at der her var tale om to selvstændige organisationer, og at man i forretningsudvalget var blevet enig om, at man ikke kunne gå ind for et fælles optagelsesformular. Landsformanden betonede, at Sydslesvigsk Forening selvfølgelig ville være med til at gøre en indsats til det kommende valg. Han gik ud fra, at Samrådet ville bakke sagen op.

ÅRSBERETNINGEN VEDTAGET ENSTEMMIGT

Drøftelsen, hvori endvidere deltog Ernst Vollertsen, Sigfred Andresen, Oluf Nissen og Georg Lesch, sluttede med, at årsberetningen vedtoges enstemmigt.

Tillægget til budgettet 1973-74 (landsregeringens bevilling) og anlægsbudgettet for 1974-75 godkendtes med hhv. en stemme-afholdelse samt en nej-stemme og en afholdelse.

Sidste punkt på dagsordenen var valg af formand, forretningsudvalg og revisorer. Ernst Meyer blev enstemmigt genvalgt som Sydslesvigsk Forenings landsformand for perioden 1973-75. Til 1. næstformand genvalgtes ligeledes enstemmigt Niels Bøgh Andersen og til 2. næstformand Ernst Vollertsen.

Inden mødet sluttede, udtrykte Femmandsudvalgets formand, folketingsmand P. Gorrsen, på egne og Claudi Wesths vegne sin glæde over den gode udvikling inden for Sydslesvigsk Forening. Det var godt, at man kunne få et indtryk af, at „Kontakt" havde fået en god modtagelse.

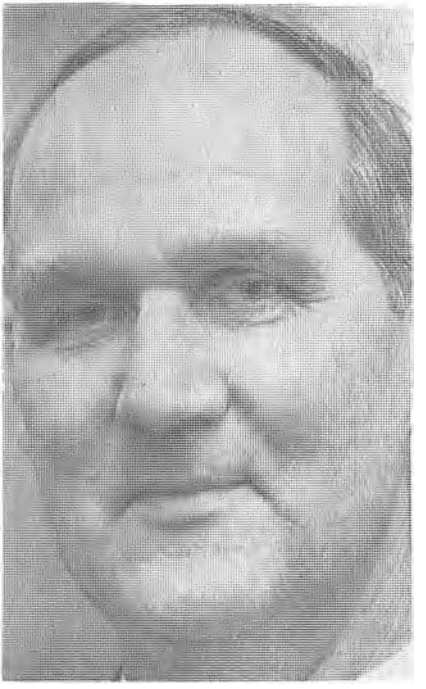

De danske årsmøder 1973

AF AMTSSEKRETÆR WILH. MÜLLER

Det var Danmarks optagelse i fællesmarkedet og de hermed forbundne virkninger og konsekvenser for det danske mindretal i Sydslesvig, der var hovedemnet for mange talere ved de danske årsmøder den 1., 2. og 3. juni rundt om i vor hjemstavn. Som altid formede årsstævnerne sig som den største danske folkefest. Silende regn om lørdagen skiftede til opholdsvejr om søndagen, endog med enkelte solskinstimer, hvilket bevirkede, at friluftsstævnerne i Flensborg og Slesvig atter bød på et festligt og farverigt skue. I Tønning aflyste man friluftsstævnet ved Ejderstranden af frygt for dårligt vejr, og fordi festpladsen ved Ejderstranden var opblødt af regnen. Mødet holdtes i stedet for i Byhallen, men et festligt optog gennem byen gav man ikke afkald på. Fredag den 1. juni afholdtes der 9 aftenmøder med 1.000 deltagere og lørdag den 2. juni 28 aftenmøder med 3.900 deltagere. I de tre store friluftsmøder om søndagen deltog i Flensborg ca. 8.000, i Slesvig ca. 3.000 og i Tønning ca. 900 personer. Alt i alt har således i årsmøderne deltaget ca. 16.890 personer.

Sydslesvigsk Forenings hovedstyrelse genvalgte Günther Dreller, Theo Jürgensen og Wilh. Müller til årsmødeudvalget på et møde i Slesvig den 3. oktober 1972.

Udvalget havde denne gang ikke helt så svært ved at efterkomme de forskellige ønsker, da mange af de medvirkende kun var ønsket ét sted, og kun i nogle enkelte tilfælde måtte man „udligne", men heldigvis – forhåbentlig – til alles tilfredshed.

Der blev i år gennemført 37 aftenmøder — 9 om fredagen og 28 om lørdagen – med i alt 4.990 deltagere. De 9 fredagsmøder blev afholdt i Lyksborg (90), Medelby (110), Harreslev (100), Kobbermølle (80), Vanderup (80), Gulde (70), Læk (50), Riseby (45) og i Ascheffel (175), de 28 lørdagsmøder i Flensborghus (200), Idrætshallen (600), Cornelius Hansen-Skolen (90), Oksevejens Skole (65), Harreslev (230), Jaruplund (110), St. Solt (100), St. Vi (75), Eggebæk (60), Valsbøl (130), Sørup (140), Slesvighus (220), Kappel

(115), Satrup (130), Sønder Brarup (40), Brebøl (110), Nybjernt (160), Rensborg (250), Husum (210), Bredsted (105), Frederiksstad (95), Tønning (170), Garding (110), Humtrup (120), Tinningsted (150), Vesterland (100), Nibøl (40) og Treja (65).

Til friluftsmødet i *Flensborg*, der igen holdtes på SdU's idrætsplads ved Frueskoven, var der mødt omkring 8.000 deltagere. Her bød skoleleder Gerhard Ernst velkommen, og undervisningsminister Knud Heinesen overbragte regeringens hilsen. Festtalen holdtes af skoleleder Georg Lesch og de unges repræsentant, skoleleder Heinrich Schultz, hvorefter formanden for Flensborg by, Erwin Hübner, afsluttede. I festprogrammet medvirkede 11 FDF-orkestre og Langelands-Garden, The Royal Scots Dragoon Guards, stationeret i Herford, medvirkede i friluftsmødet. Et festligt syn var gymnastikopvisningen ved 570 elever fra de danske skoler i Flensborg by, Flensborg amt og Sydtønder amt.

I *Slesvig* var der på Allé-Stadion fremmødt ca. 3.000 deltagere. Her holdt skoleleder Wilhelm Klüwer festtalen, og socialminister Eva Gredal overbragte den danske regerings hilsen. I det forudgående optog til festpladsen deltog 5 FDF-orkestre, Sydslesvigsk Tambourkorps, H. C. Andersen-Garden og Horsens Politiorkester, der senere på festpladsen også sørgede for den musikalske underholdning. På festpladsen var der endvidere optræden ved børn fra de danske skoler i Egernførde, Rensborg og Gottorp amt, gymnastikopvisning ved et herrehold fra Vojens Ungdomsskole og tattoo ved H. C. Andersen-Garden.

I dagene før friluftsmødet havde det regnet temmelig stærkt, og derfor var festpladsen i Tønning ved Ejderstranden opblødt. Mødet blev derfor henlagt til „Stadthalle", hvilket måske har bevirket, at der ikke mødte så mange som ventet, nemlig kun ca. 900 personer. Efter velkomst ved amtsformanden Otto Andresen holdtes festtalen her af højesteretsdommer Fr. Thygesen, og den danske regerings hilsen overbragtes af ministeren for Grønland Knud Hertling. Da solen i mellemtiden tittede frem, kunne man uden for Stadthalle overvære gymnastikopvisningen ved et dame- og herrehold fra Haderslev Østeramt og et tattoo ved Skive Pigegarde. Søndre Birks Politiorkester gav en koncert og spillede til sangene inde i hallen, medens 4 FDF-orkestre, forenet i et fællesorkester, gav en koncert uden for hallen.

Ved de i alt 37 aftenmøder og 3 friluftsmøder medvirkede:

	fra Danmark		fra Sydslesvig	
	hold	antal	hold	antal
41 kunstnere		29		12
21 FDF-orkestre	19	668	2	53
22 andre orkestre	10	261	12	84
5 kor	2	32	3	60
10 hold (gymnastik, folkedans, ballet m.m.)	5	137	5	810
36 talere		11		25
156 officielle gæster og tilmeldte hold		156		
I alt	36	1.294	22	1.044

Blandt de 36 talere fra Danmark og Sydslesvig var foruden de allerede nævnte fhv. minister og formand for Grænseforeningen, højskoleforstander Arne Fog Petersen, forstander Hans Haarder, amtsborgmester Erik Jensen, generalkonsul prof. Troels Fink, folketingsmand Knud Nielsen, skoleleder Ernst Meyer og mange andre.

En hjertelig tak til alle, der ved deres medvirken satte prikken over i'et ved aften- og friluftsmøderne.

Det tyske fjernsyn nævnte i al korthed de danske årsmøder i TV-avisen, og dansk fjernsyn bragte et interview bl.a. med fhv. rektor Svend

Johannsen og skoleleder Heinrich Schultz. Danmarks Radio var flere steder mødt frem til aftenmøderne om fredagen og lørdagen og til friluftsmøderne om søndagen. Vore to aviser berettede udførligt om årsmødet, møderne om søndagen. Vore to aviser berettede udførligt om årsmødet med mange fortræffelige billeddokumentationer, ligesom også den danske presse nord og syd for grænsen bragte større referater.

Via generalsekretariatet har udvalget modtaget mange breve fra talere, kunstnere, orkestre og enkeltpersoner, der har ytret deres glæde over, at de kunne være med til årsmøderne.

På udvalgets vegne vil jeg gerne rette en hjertelig tak for godt samarbejde til alle nord for grænsen, der har hjulpet med til at gøre også årsmøderne i 1973 til et vellykket arrangement.

Sydslesvigsk Forening arver 200.000 mark af gammel flensborgsk dame

PENGENE GÅR TIL DANSK ALDERDOMSHJEM OG DANSK CENTRALBIBLIOTEK MED HVER 100.000 MARK

FRA AMTSRETTEN i Flensborg har Dansk Generalsekretariat modtaget underretning om, at en flensborgerinde, frk. Helene Christine Nielsen, Rådhusgade 11, der afgik ved døden den 6. marts 1973, har efterladt Sydslesvigsk Forening en betydelig arv. Til minde om sine forældre har hun testamenteret en fjerdedel af sin formue (100.000 mark) til Sydslesvigsk Forening med pålæg om, at disse penge udelukkende anvendes til Dansk Alderdomshjem i Nerongallé. Endnu en fjerdedel af formuen, altså 100.000 mark, går til Dansk Centralbibliotek i Flensborg til minde om hendes far, der – som det hedder i testamentet – „har været det danske bibliotek en trofast læser".

Til minde om sin hjemby Flensborg har frk. Nielsen desuden bestemt, at en fjerdedel af arven skal gå til Flensborg by, der i henhold til testamentet udelukkende skal anvende pengene til fordel for de kommunale alderdomshjem, medens resten af formuen er efterladt til hendes familie.

Frk. Nielsen drev, som ældre flensborgere måske vil huske, i gamle dage sammen med en søster en broderiforretning på Holmen ved siden af fotoforretningen Thurner.

Det er ikke første gang, Sydslesvigsk Forening har modtaget arv fra hjemstavnstro flensborgere. Den hidtil største kom fra en gammel flensborger, købmand Wilhelm Henninger, der i 1962 døde i Bamberg og efterlod Sydslesvigsk Forening 650.000 mark. Pengene anvendtes til oprettelsen af 29 boliger for gamle danske flensborgere, og de smukke, hyggelige huse i byens nordlige udkant fik til minde om købmand Henningers mor navnet „Margaretha Bremer-Stiftelsen".

For nogle år siden modtog Dansk Alderdomshjem fra den i november 1968 afdøde flensborgske købmand Christian Herluf Caspersen en betydelig arv. Beløbet, der var på ca. 1 mill. kr., muliggjorde en udvidelse af alderdomshjemmet.

Sparekniven i Danmark rammer vort teaterarbejde særlig hårdt

SYDSLESVIGSK FORENINGS TEATER- OG KONCERTUDVALG 1972-73

AF LEKTOR EWALD JACOBS

I tidsrummet 1.4. 1972 til 31.3. 1973 blev der gennemført 15 store teaterforestillinger, der samlede 6.360 tilskuere.

Det danske Teater opførte Strindbergs „Faderen" i Slesvig og Flensborg, den moderne musical „Godspell" i Flensborg, det danske lystspil „En ven af folket" i Flensborg, den amerikanske musical „Guys and Dolls" to gange i Flensborg og én gang i Slesvig. Det kgl. Teater viste det moderne engelske skuespil „Filantropen" i Flensborg og Slesvig. Århus Teater kom med det moderne svenske skuespil „Her bor de gale" til Flensborg og Slesvig. Kay Abrahamsens Turne opførte „Sommer i Tyrol" i Flensborg, Husum, Slesvig og Tønning.

En planlagt opførelse af et moderne engelsk stykke i marts 1973 måtte aflyses af Århus Teater, og vi kunne ikke skaffe erstatning.

Atten mindre forestillinger havde 1.570 tilskuere. Det var Odense Teater med Heibergs „Nej" og viser af Jacques Brel i Flensborg, Humtrup, Kappel, Valsbøl, Harreslev, Hatlund og Store Vi. Det danske Teater opførte Strindbergs „Frøken Julie" i Rensborg.

Harald Jørgensens Turné viste „Sparekassen" i Lyksborg, Sønderbrarup, Tinningsted, Medelby, Egernførde, Vesterland, Garding og Husum.

Omkring St. Hans var der friluftsteater. Stykket hed „Jorden rundt i 80 dage". Desuden gennemførtes 33 børneforestillinger rundt om i landsdelen med 8.105 tilskuere.

I alt samlede 66 danske teaterforestillinger i Sydslesvig 16.035 deltagere.

Sønderjyllands Symfoniorkester gennemførte 13 symfoni- og 6 skolekoncerter med i alt 5.925 tilhørere. Syv fandt sted i Flensborg, 4 i Slesvig, 4 i Husum og hver én i Lyksborg, Tønning, Kappel og Harreslev.

Tretten kammer- og kirkekoncerter blev overværet af 758 tilhørere. Der var således 6.683 tilhørere ved 32 koncertarrangementer.

Til sammenligning:

1970–71 ..... 21 store teaterforestilinger med 8.425 deltagere
1971–72 ..... 19 store teaterforestilinger med 7.930 deltagere
1972–73 ..... 15 store teaterforestillinger med 6.360 deltagere

De vigende teatertal i sammenligning med de sidste år er imidlertid ikke udtryk for svigtende interesse, men kommer af, at sparekniven i Danmark har ramt teatrene dér meget hårdt. Indskrænkninger i repertoiret eller lukninger er følgen.

For det kulturelle arbejde i Sydslesvig betyder det, at vi ikke kan få dækket vort teaterbehov. Teaterudvalget kan ikke skaffe egnede teaterstykker nok, og der består på lidt længere sigt den fare, at vor omhyggeligt oparbejdede abonnementsordning i Flensborg og Slesvig ikke kan fortsætte.

Vi synes, at Det kgl. Teater burde forstærke sin indsats syd for grænsen.

På børneteatrets område er der derimod sket en glædelig udvikling i løbet af de sidste to år.

Lad os håbe, at voksenteatret snart kommer ud af krisen.

Rekorddeltagelse i danske møder og arrangementer

64.071 BESØGTE I 1972-73
1.214 REGISTRERede MØDER
OG ANDRE
FORANSTALTNINGER
INDEN FOR SYDSLESVIGSK
FORENING

BERETNING FRA SSF's FOREDRAGSUDVALG

AF REKTOR KNUD FANØ

FOREDRAGSUDVALGETS arbejde er stadig det rent formidlende at skaffe distrikter og de i hovedstyrelsen repræsenterede foreninger foredragsholdere og underholdning. Samtidig har udvalget ansvaret for den budgetpost, de er afsat til dækning af dette arbejde, herunder ansvaret for, at midlerne fordeles så rimeligt som muligt.

Det daglige arbejde hermed hviler på Generalsekretariatet og udvalgets sekretær Lene Dørffler. Udvalgets medlemmer er lektor Knud Rasmussen, amtssekretær Nis Petersen og Knud Fanø.

EN RÆKKE IDEER TAGET OP

Der har været holdt fem udvalgsmøder i den forløbne sæson, men derudover er der så at sige daglig kontakt med Generalsekretariatet i form af fremsendte sager eller telefonsamtaler. I en række tilfælde har udvalgets medlemmer haft møder med amtsstyrelser og tillidsmandskredse. Vi anser denne direkte kontakt for meget væsentlig. Vi har i den forløbne sæson set en række af de ideer, udvalget har udkastet, fulgt op. Det drejer sig om det idémateriale, der blev fremlagt vedrørende adventsmødernes form i sidste sæson, ligesom man har kunnet se, at det fremlagte materiale vedrørende sommerture er smittet af.

RIG ARBEJDSMARK FOR DISTRIKTERNE

Vi har kunnet glæde os over, at tilbudet om at få „Det lille Teater" ud er blevet brugt, ligesom flere distrikter har lagt samlede ture til teatret i Mariegade i Flensborg. De impulser, vi har søgt at give til, at distrikter i by og på land, i øst og vest, i syd og nord fandt sammen til møder og andre arrangementer, er blevet fulgt nogle steder, men jeg tror, at der kan nås langt videre ad denne vej. Vor danske folkedel har også institutioner spredt ud over hele vor landsdel, som det vil være rimeligt, at

vore medlemmer i langt højere grad får aflagt besøg på og derved får en stærkere fornemmelse af den helhed, vi alle hører til. Her tror jeg, at der er en rig arbejdsmark for vore distrikter. Helt nylig er der blevet peget på det ønskelige i, at distrikterne lejlighedsvis foretager samlede ture til de kunstudstillinger, der holdes på Dansk Centralbibliotek. Oftest vil det jo være muligt at få lavet en kommenterende gennemgang af udstillingerne. I hvert tilfælde kan der jo altid etableres en diskussion mellem deltagerne i besøget.

Vore distrikter har det fælles, at deres medlemmer er i alderen fra 15 -90 år. Der stilles store krav til de enkelte distrikter ved programlægningen. For de yngste vil det jo altid være naturligt at gå ind i et samarbejde med SdU og så i øvrigt sørge for et program, der lejlighedsvis kan samle hele medlemsfamilien. Det gøres mange steder med held. Vore ældre medlemmer er vi forpligtet til at skabe mulighed for hyggelig sammenkomst, oplysning og underholdning. Vi ville i vor sydslesvigske danske familie undlade noget meget væsentligt, hvis vi ikke - ud over det store arbejde, der ydes af de særlige organisationer - i vort fælles program tog meget hensyn til de ældres behov for at mødes, aktiveres og opmuntres. På dette område gøres der i distrikt ved distrikt et meget stort arbejde; dette arbejde skal ubetinget videreføres.

DE FORSØMTE ÅRGANGE

Men det må ligge helt klart, at det er ligeså vigtigt, at der lægges programmer, der i særlig grad henvender sig til de lidt ældre unge og vore mange medlemmer i 30erne og 40erne. Her forsømmes meget. Her tror jeg, at der kan sættes stærkt ind med både studiekredse og foredragsrækker med emner, der især henvender sig til disse aldersklasser. De danske bestemmelser for fritidsundervisning rummer meget store muligheder, der — rigtigt brugt af distriktsbestyrelserne – kan bringe noget helt nyt ind i arbejdet.

Meget ofte vil dette arbejde kunne gennemføres i samarbejde med forældrekredse omkring børnehaver og skoler, ikke sjældent også i samarbejde med den stedlige præst. Det er meget vigtigt, hvis vi ad denne vej kan få vore mange unge hjem i tale.

VI MÅ FORTÆLLE TIL ANDRE OM, NÅR DER PRØVES NOGET NYT

Vi har i vor danske befolkningsdel ikke råd til at isolere os; det er vigtigt, at vi kan mødes og føre samtaler med hinanden, vigtigt, at vi stadig kommer hinanden ved og stadig skaber ny kontakter indbyrdes. Der ligger her en stor arbejdsmark åben for alle, der arbejder kulturelt for og med hinanden i vor landsdel. Vi skal ikke være bange for igennem vor danske presse og „Kontakt" at fortælle, når der prøves noget nyt, selv om de første resultater skulle være spæde.

Jeg har bevidst villet gøre disse bemærkninger, før jeg forelægger årets statistik, der godt kan give anledning til nogen tilfredshed. Da er det vigtigt først at have mindet hinanden om, at vi skal videre frem, at der skal tages endnu „et bette nøk".

Kulturel indsats kan naturligvis ikke måles i tal. Alligevel siger tallene noget, om der er lydhørhed eller ej. Jeg må atter i år fremhæve, at udvalgets talmateriale langtfra fortæller alt om mødeudfoldelsen i Sydslesvig, men alene om tilslutningen, hvor Sydslesvigsk Forening gennem sekretariaterne og sit foredragsudvalg har dækket arrangementet. Årsmødernes store tal ligger uden for det materiale, som jeg skal gøre rede for, idet disse møder jo arrangeres af et særligt udvalg. Kun ind imellem medvirker foredragsudvalget med hjælp til de mange møder, der tilrettelægges af skoler og børnehaver. Kvindeforeningen og husmoderforeningerne redegør for deres egen virksomhed. Det samme gælder jo ungdomsforeningerne og ungdomskorpsene, ligesom f.eks. Flensborg Kirkehøjskole bærer sine arrangementer selv.

FOREDRAGSUDVALGETS MØDESTATISTIK FOR 1972-73

	Møder		Deltagere	
	71-72	72-73	71-72	72-73
1. Flensborg by	178	153	9.702	12.662
2. Flensborg amt	289	260	12.659	13.064
3. Sydtønder amt	127	110	5.815	7.544
4. Husum amt	176	131	6.586	7.399
5. Ejdersted amt	93	89	4.238	4.245
6. Gottorp amt	290	233	12.524	9.113
7. Egernførde amt	123	139	5.454	5.439
8. Rensborg Nørreamt	54	42	2.337	2.069
9. Foriining for nationale Frashe	48	57	2.094	2.536
	1.378	1.214	61.409	64.071

SSF's socialhumanitære udvalg i 1972-73

AF ILSE KÜRSTEIN

SIDEN Det socialhumanitære Udvalg har konstitueret sig efter valg af ny formand, har der været afholdt tre møder, hvor man har taget en del presserende problemer op til drøftelse, som havde trængt sig på længe.

VI TRÆNGER TIL HJEMMEHJÆLPERE

Husmoderafløsere rundt omkring i landsdelen er efterhånden blevet et begreb, men der har ikke rigtig været konkrete retningslinjer. Fra flere steder lød der røster om en fornuftig aflønning og tilstrækkelig viden om, hvad der kan kræves af en husmoderafløser. Desuden skulle husmoderafløseren have visse færdigheder og kendskab til pasning af en patient, patientens kost og varetagelse af arbejdet i hjemmet.

Der har været afholdt kursus for husmoderafløsere i Dansk Sundhedstjeneste, men endnu er der mange spørgsmål, der skal tages stilling til, bl.a. til forsikring af husmoderafløseren. Vi blev også enige om, at vi nok hellere skulle bruge betegnelsen „hjemmehjælpere", da det bedre dækker det, vi har brug for.

At der er brug for hjemmehjælpere, er man klar over, og Det socialhumanitære Udvalg har drøftet problemerne omkring denne nødvendige hjælp grundigt. Forhåbentlig kan man snart komme til en god og acceptabel løsning for alle parter.

Der er indgået en mængde tøj fra Danmark, som bliver samlet og fordelt i det gamle Ansgar, Toosbüygade 7 i Flensborg. Der er stadigvæk god brug for tøj. Desværre kan vi ikke takke de enkelte givere så hurtigt, som man burde, da pakkerne ligger op til 2-3 måneder i Padborg, for at vi kan få et ordentligt læs over grænsen i stedet for mange små. Det kræver nemlig mere arbejdskraft og koster flere penge. Dertil kommer, at der er gået 4-5 måneder, inden vi kom til bunds i pakkebunken. Derfor er det mit ønske, at man må have en god portion tålmodighed, inden man hører fra os. Pakkerne kommer frem og i de rette hænder. Vort arbejde med fordelingen er frivilligt og ikke altid let, men gerningen bærer lønnen i sig selv, og jeg regner med, at mange tænker i samme baner, siden de gennem årene så trofast har sendt tøj herned.

Det er fortrinsvis medlemmer fra Flensborg og nærmeste omegn, der kommer. Meddelelse om tøjuddelingen har været bragt i dagspressen og „Kontakt", og det har bragt mange ny „kunder", hvad der er glædeligt. Der er også interesse for tøj, som kan sys om, men ikke så stor som ønskeligt.

Man kunne ønske, at flere fjerntboende medlemmer kunne nyde godt af det tøj, som er til rådighed, og det overvejes at henstille til sygeplejerskerne og sekretariaterne at få en ordning med medlemmer, der kunne have fornøjelse af tilbud om tøj.

Det er efterhånden en kendsgerning, at vi i det socialhumanitære arbejde skal være selvhjulpne uden særlig støtte nordfra, så der må stiles henimod et godt og virkeligt samarbejde imellem de foreninger, der har med det sociale og humanitære arbejde at gøre, for at få den bedst mulige udnyttelse af de til arbejdet bevilgede penge. Ved et godt og åbent arbejde kan vi undgå at give for meget ét sted og for lidt et andet. Der har været tilfælde, hvor man har kunnet hjælpe medlemmer af Sydslesvigsk Forening til deres ret ved deres eget socialkontor, og det er kun glædeligt, at vi kan gøre en virkelig indsats dér, al den stund vore medlemmer har betalt deres skat i det land, hvor de lever.

Rapport fra amterne

SSF FOR FLENSBORG BY

I 1972 kunne vi optage mange ny medlemmer, men til gengæld mistede vi også mange ældre, i alt 256, som ikke mere er iblandt os. Dødens høst er alt for stor. Vi savner alle dem, der gik bort.

Medlemstallet var den 1.1.1972 9.520, den 31.12.1972 9.331. Det er en tilbagegang den 1.1.1972 på 273 og den 1.1.1973 på 189 medlemmer. I de første tre måneder i 1973 kunne vi opnå et meget pænt antal nyoptagelser, nemlig 160. I forhold til 1972 har vi snart opnået 50% (364). For at gøre denne vigtige gren af vort arbejde endnu mere effektiv, vil jeg foreslå, at vi i hvert distrikt i byen udpeger en kontaktmand, som kan hjælpe til ved denne vigtige opgave.

Mødevirksomheden viser atter stigende tal. I distrikterne afholdtes i alt 98 tillidsmandsmøder, altså i gennemsnit over 5 i vore 18 distrikter. Da vi i 1972 på grund af flere vigtige spørgsmål måtte afholde 7 sendemandsmøder, blev det kun til ét formandsmøde. Bystyrelsen har været indkaldt til møde 15 gange. Desuden blev der afholdt 2 møder med byrådsfraktionen.

Tillidsmandsfesten i Flensborghus samlede sidste år 292 tillidsmænd. I

år var der i Borgerforeningen 330 tillidsmænd. Stor tilslutning havde vi til vore teatergæstespil. Der blev budt på noget for enhver, og særlig børneforestillingerne var der stor rift om. Til 17 forestillinger kom i alt 9.550 tilskuere. Sønderjyllands Symfoniorkester er ved at få en fast tilhørerskare, men også andre koncerter bliver bedre besøgt. Ved 11 koncerter kunne vi samle 5.230 tilhørere. Desuden holdtes i vinterens forløb 76 forskellige kurser i forbindelse med voksenundervisningen med 1.286 deltagere. Tilbudet på dette område er righoldigt og tilgængeligt for enhver. Det strækker sig fra sprogundervisning over mængdelære til samfundsorientering og pædagogik. For året 1973 har vi for første gang - efter ansøgning - fået 25.000 mark i tilskud til dette vigtige arbejde fra Flensborg by. Der er stadig nogle distrikter, der kun afholder de traditionelle møder (generalforsamling, sommerudflugt, gåsespil og adventsfest). Dette er for lidt. Vi bør byde vore medlemmer mere. For vore unge medlemmer har vi i de sidste to år prøvet på at få lagt et program, der netop passede til denne aldersgruppe. Vi startede med en del foredragsaftener, men disse aftener var meget dårligt besøgt, så det måtte vi opgive. Vi gik derefter over til at finde frem til ting, vi mente kunne trække, og det viste sig meget hurtigt, at det måtte blive noget med jazz, beat og folklore. Jeg tror, at vi netop i den seneste tid har budt på noget, der kunne trække. Vi er altså på den rigtige vej, og vi vil fortsætte hermed og håber på, at vi i fællesskab med SdU og med velvilje fra de bevilgende instanser kan gøre det. Må jeg nævne, at vi efterhånden har fået et meget fint samarbejde med SdU's hovedkredse for Flensborg by og amt.

Fadderskabsforbindelserne til Danmark er mange steder ved at ophøre. Nogle enkelte distrikter har dog stadig en god forbindelse, men der er desværre mange distrikter, hvor et samarbejde næsten ikke findes mere, ja, vi har endog distrikter, der helt har tabt forbindelsen. Det, vi vil, er et venskabeligt samarbejde med gensidige besøg. Noget nyt startede vi for to år siden ved at skabe venskabskredse mellem distrikter i Flensborg amt og Flensborg by. Disse forbindelser har vist sig at være enestående. Flere distrikter har fået deres faste forbindelser, og man mødes både til foredragsaftener og til almindelige danseaftener. Lad os få endnu flere kontakter. Det gavner samarbejdet og samhørigheden. Hvert år sender vi fra Sydslesvig ca. 2.000 børn på sommerferie i Danmark. Her får børnene lov at tilbringe 4 for mange uforglemmelige uger hos deres ferieværter. Disse kontakter kan vi ikke undvære, og tit holder denne forbindelse til langt op i årene. De fleste børn kommer selvfølgelig fra Flensborg by, og det er vi glade for. Formand: Erwin Hübner.

SSF FOR FLENSBORG AMT

I beretningsåret 1972-73 mistede vi 67 medlemmer på grund af dødsfald. Blandt dem gik Ellen og Nis Petersen med kort mellemrum fra os. I Harreslev har Nis Petersen øvet en enestående kommunalpolitisk indsats fra 1924-1966, kun afbrudt af de 12 bitre år under nazitiden. Som formand for SSF i Harreslev fra 1927-58 og som bestyrer af forsamlingshuset har han sammen med sin hustru udført et fra alle sider anerkendt og værdifuldt arbejde for danskheden. Der stod respekt om hans person, hans virke og klare holdning i det danske spørgsmål. Vi vil mindes vore 67 afdøde medlemmer, som alle ud fra deres personlige forudsætninger og på hver sit ståsted i vort virke har været med til at lægge sten på sten i et levende ufuldendt Danevirke, som nutidens og morgendagens slægtled vil arbejde videre på.

Vi kan igen glæde os over en stigning i SSF's medlemstal. Vi har haft en fremgang på 26. Medlemstallet var pr. 1. april 1972 3.399 og pr. 31. marts 1973 3.425.

Der har været en betydelig fremgang i amtets kulturelle og politiske mødevirksomhed. I 1972 afholdtes således 332 møder ved 13.492 deltagere. Heri er ikke medregnet vore årsmøder, amtsfesten og kursusarbejdet. I

1971 var tallene hhv. 287 og 12.851. Fremgangslinien aftegner sig klart i disse tal, nemlig 45 flere møder med 641 flere deltagere end i 1971.

Amtsstyrelsen afholdt 12 arbejdsmøder. SSV-kredagsfraktionen gennemførte 4 møder sammen med amtsstyrelsen og vore udvalgsmedlemmer. Desuden havde amtsstyrelsen 2 fællesmøder med Flensborg by vedrørende „Gebietsreform 74". Den 26.5.72 mødtes amtsstyrelsen med SSF's forretningsudvalg for at konsultere hinanden i anliggender af fælles interesse.

I september og oktober 1972 gennemførte amtet flere studieture til Flensborg for SSF-medlemmer over 60 år. Formålet med disse ture var at dække et stort informationsbehov hos den relativt store gruppe af ældre medlemmer, vi har i amtet - ca. 1.140 medl. fra 60 år og opefter, hvilket er en tredjedel af vor samlede medlemskreds - og som normalt ikke har mulighed for at orientere sig om de synlige resultater i form af moderne rammer, danskheden i Flensborg har opnået.

I øvrigt mener jeg, at danskhedens kulturvirke i grænselandet alt for længe har haft en udpræget statisk funktion. Bortset fra de traditionelle foreningsudflugter og fadderskabsture er vort aktivitetsmønster bundet til stedet og har siden 1945 nærmest været uændret. Det er ganske naturligt, at det er i enkeltforeningernes mødelokeler og i krostuer, hvor mødevirksomheden afvikles. Dette indebærer dog en vis fare for, at arbejdet stagnerer i rutine og monotoni. Hvorfor ikke gøre vort arbejde mere fleksibelt? Der er muligheder nok for at få skiftet nogle af vore mest slidte kulturformer ud med ny og mere tidssvarende.

Den 3. marts gennemførtes traditionen tro amtets største og festligste arrangement i Tarp, denne gang med 600 deltagere.

Den 13.1.73 fandt amtets tillidsmandsfest sted i Valsbøl kro med ca. 130 deltagere.

Af markante begivenheder i amtet skal her nævnes to: Den 23.9.72 fejrede Tarp skole sin 25 års beståen. Den 12.1.73 kunne SSF i Kobbermølle se tilbage på 50 års virke - en sjælden milepæl i amtets danske historie.

Det skal kraftigt understreges, at vi ikke har opgivet den kurs, som vi slog ind på for at få de unge generationer integreret i vort foreningsarbejde. Vi har denne naturlige forpligtelse, efter at optagelsesalderen i SSF er blevet nedsat fra 18 til 15 år. Vi har dog stadig ikke fået den nødvendige åbning mod den talstærke ungdom, som i tidens løb er udgået fra vore skoler. Vort alvorligt mente tilbud til de unge om medansvar og aktivt medlemskab i SSF og SSV står stadig ved magt.

Mellem flere distrikter i Flensborg by og amt er samarbejdskontakten blevet yderligere udbygget. Der er ligeledes knyttet kontakter mellem nabodistrikter indbyrdes. Det er en udvikling, som vi kan hilse med glæde.

I amtets voksenundervisning har vi kunnet registrere en stigning i deltagerantallet. Flere aktiviteter er blevet igangsat, og tilbudslisten er forøget med ny kursusemner. Voksenundervisningen er et vigtigt element i vort samlede oplysningsarbejde. En del af vore kurser har speciel karakter og omfatter - hvad det tematiske indhold, men ikke formen angår - kun periferisk eller overhovedet ikke vort egentlige mindretalsarbejde. Dette studie- eller interessegruppearbejde er nødvendigt. Heri kan vi alle være enige. Men man bør vel agte på, at disse specielle interessegrupper ikke får et sterilt tilhørsforhold til vort øvrige danske kulturvirke i SSF. Formålet med dette kursusarbejde må være, at det stimulerer et særligt behov hos vore medlemmer og derfor må betragtes som en integreret del af et dansk samlivsmønster, som vi søger oparbejdet i grænselandet.

I februar 73 blev Langbjerg skole nedlagt. Eleverne er overført til Hanved skole efter beslutning af forældrekredsen og med Skoleforeningens godkendelse. Hermed er et stort kapitel i amtets danske skolehistorie blevet afsluttet. Skolen oprettedes i 1929 og var en af danskhedens få bastioner i amtet - især i den nazistiske periode. Vi skylder den lille, men stærke kreds, som holdt ud i den bitre tid, og som muliggjorde et konti-

nuerligt skole- og foreningsarbejde siden 1929 i Langbjerg, en varm tak for en enestående indsats. Vi håber, at skolen også fremover vil være til rådighed som samlingssted for foreningsarbejdet.

To distrikter i amtet er stadig hjemløse. Begge mangler et samlingssted. Det er distriktet i Havrup, som må holde sine møder i krostuer, og det koster det enkelte medlem ikke så lidt. I Jørl klarer man foreløbigt lokaleproblemet med dagligstuemøder, men det kniber med pladsforholdene. En løsning af disse lokaleproblemer er desværre ikke i sigte. Begge distrikter ønsker at bevare deres selvstændige status. Mellem Jørl og Eggebæk eksisterer en mangeårig samarbejdsaftale. Denne kontakt er uundværlig især for kredsen i Jørl.

Den 13.3.73 fik Christian Mahler efter indstilling fra amtet tildelt SSF's guldnål. Hermed hædredes en mand, som i 35 år har været med til at præge det danske arbejde, først som formand i trediverne og fyrrerne for Den slesvigske Forening for Flensborg og Sydtønder amter og fra 1945-1967 som formand for Flensborg amt.

Selv om vi endnu ikke har fået skabt et konstruktivt interessefællesskab med de helt unge i SSF, skal det dog fremhæves, at flere repræsentanter for de yngre generationer - i alderen fra 25-35 år - søger ind i ansvarsfuldt og aktivt foreningsarbejde. Flere steder i amtet har vi styrelser med en god blanding af yngre og ældre medlemmer. I enkelte styrelser udgør de yngre endda flertallet. Formand: Gerhard Ernst.

SSF FOR SLESVIG AMT

Vi mistede i 1972 67 medlemmer ved dødsfald.

Det år, som nu ligger bag os, var et jubilæumsår, 50-året for dannelsen af en dansk organisation for Slesvig og Gottorp amt. Vi har markeret denne milepæl i en beskeden ramme ved en festaften for formændene, amtsstyrelsen, ægtefællerne og enkelte gæster, efter at vi havde nedlagt kranse ved Friedr. Ilpers og Henrik Lassens grave. Med respekt for os selv kunne vi ikke andet end standse op ved denne lejlighed. Men vi vil ikke blive stående ved den, men styrket gå frem.

Sidste år rettede jeg på amtsgeneralforsamlingen den opfordring til alle, at 50-året skulle gøre ende på nedgangen i medlemstallet og vende udviklingen til fremgang. Et blik på medlemsstatistikken viser, at dette næsten er nået! Mens vi sidste år måtte melde et minus på 85, har vi i år kun en nedgang på siger og skriver 9 medlemmer. Det er naturligvis mindst de ni for meget, men det er mit bestemte håb, at vi nu er nået frem til vendepunktet i udviklingen, og jeg vil her rette en hjertelig tak til alle, der gennem indsats i foreningsarbejdet eller ved direkte opfordring har bidraget til dette gode resultat.

En forholdsvis større nedgang må vi notere i antallet af SSV-medlemmer. Dertil er dog at sige, at vi i forbindelse med de nu afsluttede generalforsamlinger har kunnet tegne mange ny medlemmer, så at tabet allerede nu omtrent må være udlignet. Dette viser rigtigheden af den kurs i vort arbejde, vi følger med fælles SSF- og SSV-foreninger og -bestyrelser. Adskillige steder ville SSV ikke have distrikter mere, og i hele amtet ville der være væsentligt færre SSV-medlemmer, om SSF-organisationen ikke i hovedsagen bar SSV-arbejdet og dermed skabte fundamentet også for det politiske arbejde på landsbasis. Derfor vil vi med al skarphed vende os mod ethvert forsøg på at drive en kile ind i denne samhørighed ved alt for skarp driven på en helt selvstændig SSV-organisation ved overbetoning af den tyske partilovs bestemmelser.

Er udviklingen af medlemstallet glædeligt, så viser møde- og deltagerantallene et fald på ca. en tredjedel. Det har voldt store vanskeligheder at opretholde den nære forbindelse med distrikterne på grund af amtssekretærens sygdom og andensekretærens biluheld. Men det er ligeså sikkert, at mange foranstaltninger er blevet gennemført uden sekretariatets hjælp og vidende. Det er mit håb, at mange distrikter i denne tid har

fundet ud af, at de også kan selv. Det er nu det sundeste, at initiativet kommer fra distrikterne, og at sekretariatet så hjælper til i stedet for at det går omvendt. Desuden kan det godt være, at vi må vænne os til lidt mindre sekretariatshjælp i årene fremover.

En af de vigtigste sager, som har beskæftiget amtsstyrelsen i det sidste år, var at finde en afløser for Magnus Bichel. Det var ikke let. En efterfølger skulle helst i løbet af et par måneder sætte sig ind i det, som Magnus Bichel med stor dygtighed har opbygget gennem årene. Det er selvfølgelig umuligt. Efter mange drøftelser kom amtsstyrelsen til det resultat, at ansættelse af Peter Becker var den bedste løsning. Peter Becker har af interesse for vort arbejde forladt en stilling som Regierungsoberinspektor. Vi vil benytte lejligheden til endnu engang at byde ham velkommen til arbejdet, som han bringer fine faglige kvalifikationer med til.

Vi er blevet to distrikter færre i SSF. De tre distrikter på Frederiksberg og i Bustrup blev lagt sammen til ét og valgte fælles styrelse. Det kom op på et medlemstal af ca. 340. Sammenslutningen var ønsket af distrikterne selv, men amtsstyrelsen har drøftet den og bifaldet den.

Vi er glade for, at vi i vort amt får meget fin hjælp af en række vandrelærere. De fleste er ansat af Skoleforeningen, en under SSF. Deres indsats kan vi ikke godt undvære.

Sammen med SdU's hovedkreds har vi drøftet muligheder for en bedre udnyttelse af Slesvighus-salen. I mellemtiden er vi dog blevet klare over, at der kun kan realiseres forslag, som ikke kræver større investeringer i salen. Både bygningen og hotellets drift er gået over til Sydslesvigsk Forening, så at vejen med forslag og ønsker ikke skulle være så lang som hidtil.

Vi glæder os over enhver landvinding i det danske arbejde i Sydslesvig. Midt i denne glæde vil jeg dog gerne pege på, at det ville være skæbnesvangert, om det skulle gå ud over SSF som det bærende grundlag for alt dansk arbejde i Sydslesvig og det bånd, den ramme, som ene af alle kan samle alle danske, uanset hvilken side af det danske arbejde de er særligt interesseret i. Styrk Sydslesvigsk Forening, og du styrker den kraft, som står for danskheden i Sydslesvig som et hele og ikke blot som en samling danske interessegrupper! Hjælp til, så vi altid er os vort ansvar for hele danskheden bevidst, også det, der er henlagt til SSF!

Amtsstyrelsen har planlagt også ud over sin valgperiode. For at syrke vort hovedanliggende, den levende forbindelse til Danmark, har vi ønsket at sætte fokus på fadderskabsforbindelserne. Ikke på pengegaverne, men på den levende forbindelse fra Danmark til Sydslesvig og fra Sydslesvig til Danmark, formidlet fra menneske til menneske. Formand: Hans Parmann.

SSF FOR EGERNFØRDE AMT

I det forløbne beretningsår mistede vi 36 medlemmer ved dødsfald, deriblandt amtsformanden Johs. Rønnau. Der har været en medlemstilgang på 78, deraf 4 tilflytninger fra andre amter. Det drejer sig ved denne medlemstilgang overvejende om unge mennesker, der som tidligere elever i danske skoler har fundet vejen til os. Det er en glædelig udvikling, som vi håber vil fortsætte. Antallet af udmeldelser beløb sig til 26, idet 11 medlemmer flyttede til andre amter i Sydslesvig, mens 13 forlod hjemstavnen. Den 31.12.1972 udgjorde medlemstallet 977. Hvad angår distriktsarbejdet, har man efter nyvalg af distriktsbestyrelsen i Owschlag kunnet forøge medlemstallet fra 6 til 28. Det har bevirket, at man foruden dagligstuemøderne har kunnet gennemføre også større arrangementer med righoldigt program.

Det samme gælder for Brekentorp distrikt. endvidere f.eks. Barkelsby, Loose og Vabs. I Holtenå har H. Wendlænder nedlagt sin post som forsamlingshusbestyrer på grund af alder. Som hans efterfølger valgtes enstemmigt Othard Stisser. Der gennemførtes i det forløbne år i amtet 104 arrangementer med 5.000 deltagere. 320 medlemmer deltog i 30

dagligstuemøder. Vore danske teateraftener besøges ikke mindst af den lidt ældre ungdom og deltagere i danskundervisningen. Vi vil ved systematisk arbejde forsøge at oprette en teaterkreds, således at vi engang kan arrangere en dansk teateraften inden for festlige rammer, nemlig i Egernførdes „Stadthalle". Aftenskole-arbejdet i amtet har haft gode resultater. Det lykkedes i Askfelt, Egernførde, Holtenå, Pris, Karby og Riseby at interessere mange voksne for dette arbejde. 148 personer deltog i danskundervisningen, 37 i sykursus, 10 i skolekøkken-kursus, 13 i kvindegymnastik. I 1971-72 havde amtet 370 danske skole-elever, i 1972-73 416. Antallet af børnehave-børn steg fra 110 i 1972 til 118 i 1973. Vi er glade for medlemsbladet „Kontakt" som det månedlige bindeled til vore medlemmer, så meget mere som det trods vore godt besøgte møder næppe er muligt at opretholde den personlige kontakt til alle vore venner. Formand: Karl-Peter Büchert.

SSF FOR RENSBORG NØRREAMT

I det forløbne år er 18 medlemmer afgået ved døden.

Det er især tre ting, vi har beskæftiget os med i det forløbne år: at fremme brugen af det danske sprog, at øge sammenholdet mellem medlemmerne, og at vinde ny medlemmer. Hvad brugen af det danske sprog angår, startede vi med at sende så mange meddelelser ud på dansk som muligt. Der reageredes ret kraftigt i begyndelsen, og nogle medlemmer meldte sig ud af foreningen, men erfaringen har vist, at næsten alle medlemmer har forstået vore bestræbelser, og at vi er på den rette vej. Voksenundervisningen har fundet stor tilslutning, og her er det især danskundervisningen, der har haft de fleste deltagere. At øge sammenholdet mellem medlemmerne har været udgangspunkt for de foranstaltninger, der er blevet gennemført i det forløbne år. En følgende statistik skal give et overblik over antallet, og for at man har et sammenligningsgrundlag, skal her nævnes tallene for de sidste to år. Der blev afholdt 16 møder med foredrag, film, lysbilleder m.m. (1970: 21, 1971: 19), 24 bestyrelses- og udvalgsmøder (1970: 29, 1971: 27), 5 teater- og koncertarrangementer (1970: 7, 1971: 6), 16 store arrangementer (1970: 11, 1971: 21), 6 udflugter og besøg i Danmark og Sydslesvig (1970: 5, 1971: 5), 42 dagligstuemøder (1970: 41, 1971: 40), og 100 rutinemæssige sammenkomster (samme antal i 1970 og 1971). Det blev i det forløbne år i alt 209 arrangementer, hvori deltog ca. 3.700 personer (i 1970 ca. 3.500, i 1971 ca. 3.400). Nok har der altså været en lille tilbagegang i antallet af møder, men samtidig er der sket en pæn stigning i mødedeltagernes antal. Af de større arrangementer kan fremhæves amtstillidsmandsmødet i Amtmandsgården den 27. januar. Årets højdepunkt blev som i alle tidligere år igen aftenmødet i forbindelse med de danske årsmøder, der gennemførtes i Amtmandsgården. Stor tilslutning af både unge og gamle var der også til den traditionelle efterårsfest i november 1972.

I årets løb har der været en tilgang af 31 medlemmer (25 ny og 6 tilflytninger). Syv medlemmer er fraflyttet amtet, 18 medlemmer døde, og 39 har meldt sig ud af foreningerne, altså en afgang på i alt 64. Der er stadig grobund for det danske arbejde hernede. Endnu er de fleste forældre til Ejderskolens børn ikke medlemmer af en dansk forening. Det er vist ofte ukendskab til forholdene, der er grunden hertil. Hvis vi indsætter flere kræfter på oplysningsarbejdet, skulle der være en stor chance for en væsentlig forøgelse af medlemstallet. Amtssekretær G. Dreller, Egernførde, har fra 1. juli 1973 overtaget også Rensborg Nørreamt efter amtssekretær Peter Hæbels pensionering. Der vil dog ikke ændre sig noget væsentligt de første to år, idet Peter Hæbel fører arbejdet videre som hidtil, dog med nedsat arbejdstid. Formand: Peter Hæbel.

SSF FOR EJDERSTED

Ved dødsfald mistede vi 11 medlemmer i det forløbne år. Medlemstallet var den 1.1.72 på 764 og den 31.12.72 på 758 medlemmer.

I det forløbne år har vi kunnet afslutte to større byggeforetagender i amtet: Den 3. marts 1972 indviedes gymnastiksalen i Ejdersted. Den er ikke alene blevet brugt flittigt af vore skoler, men er også af stor betydning for foreningslivet i Vestejdersted. Foruden aftenmødet før det danske årsmøde har vi her kunnet afholde et teatergæstespil og en koncert, endvidere mange andre arrangementer. Den 2. november indviedes Skipperhuset i Tønning, der nu fuldtud kan svare til sin bestemmelse som lejrskolehjem, men ydermere er blevet til den naturlige ramme for det virke, der udfoldes af de danske foreninger i Tønning og videre ud.

Der afholdtes i det forløbne år 54 distrikts- og 8 dagligstuemøder, endvidere 22 bestyrelsesmøder, 4 amtsstyrelsesmøder, 1 udvidet amtsstyrelsesmøde sammen med SSF's forretningsudvalg og 6 distrikts-udflugter. Amtsfesten i Vitsvort var godt besøgt. I alt gennemførtes der 112 arrangementer med 4.946 deltagere.

Vi har atter kunnet give 5 københavner-børn et 4 ugers ferieophold i Ejdersted.

Tak til alle, der har medvirket ved møderne i amtet, endvidere en hjertelig tak til amtsstyrelsen, distriktsbestyrelserne, generalsekretariatet, fadderskaber og venner i Danmark for godt samarbejde i det forløbne år.

Formand: Otto Andresen, Vollervig.

SSF FOR HUSUM AMT

I løbet af 1972 blev der optaget 45 ny medlemmer, og 35 medlemmer tilflyttede fra andre distrikter i Sydslesvig. I samme tidsrum afgik 42 medlemmer ved døden. 44 medlemmer meldte sig ud af foreningen, 37 medlemmer flyttede til andre distrikter i Sydslesvig, 8 medlemmer er flyttet sydpå og 7 medlemmer til Danmark. Over for en medlemsafgang på 138 står en tilgang på 80 medlemmer. Det giver et minus på i alt 58 medlemmer. Ved årets begyndelse havde vi 1.274 medlemmer, ved slutningen af 1972 1.216.

Budskabet om SSF's ældste medlem Anna Lemckes død blev modtaget med vemod i de danske rækker. „Tante Anna", som hun kaldtes, deltog trods sin høje alder aktivt i det danske arbejde såvel inden for SSF som i husmoderforeningen. Det var velfortjent, at hun på sin 100 års fødselsdag udmærkedes med SSF's sølvnål.

Ude omkring i distrikterne har der været en livlig aktivitet. Der afholdtes 59 distriktsmøder med 2.101 deltagere og 15 dagligstuemøder med 240 deltagere. Hist og her er rammerne omkring disse møder ved at sprænges.

Uden på nogen måde af forklejne distrikternes værdifulde arbejde, må det være mig tilladt igen kun at omtale de største arrangementer på amtsbasis i årets løb. Den 11. januar gav Sønderjyllands Symfoniorkester en skolekoncert i Kongreshallen i Husum, hvortil alle vore danske skoler i amtet Nordfrisland var indbudt. Den 22. januar gennemførtes den traditionelle amtsfest i Husum, hvortil der var mødt mange. Den 27. januar gav Danmarks Radios Underholdningsorkester en koncert i Kongreshallen. Den 4. februar opførte Det kgl. Teater i Kongreshallen i Husum Donizettis komiske opera „Elskovsdrikken".

Den 3. marts holdt SSF-Husum amt sin årlige generalforsamling i Husumhus. I 1972 stod valg ikke på dagsordenen, derimod som altid års-, kasse- og revisionsberetningerne.

Den 15. marts opførte Det danske Teater, Den jyske Opera og medlemmer af Den kgl. Ballet „Historien om en Soldat" i Kongreshallen i Husum.

Den 20. marts i Frederiksstad og den 21. marts i Ørsted gennemførtes der en koncertaften med „De slesvigske Musikanter" med Poul London som dirigent og skuespillerinde Annie Jessen som solist.

Den 20. april sluttede vintersæsonen med en koncert ved Sønderjyllands Symfoniorkester i Kongreshallen i Husum.

Nu følger en lille pause indtil årets højdepunkt: Årsmøderne. I Husum amt startede vi med et aftenmøde fredag den 2. juni i Frederiksstad, lørdag den 3. juni holdtes der aftenmøder i Bredsted og Husum, og om søndagen den 4. juni samledes vestkystens beboere til friluftsmødet i Husum på skolens idrætsplads.

Til aftenmøderne samledes der i Frederiksstad ca. 50 personer, ligeså i Bredsted og i Husum rundt 275 personer.

Friluftsmødet om søndagen i Husum samlede ca. 1.500 deltagere. På festpladsen ved skolen talte formanden for Grænseforeningen, direktør E. Haunstrup Clemmensen, og byrådsmedlem fru Margot Matlok, og kirkeminister Dorte Bennedsen overbragte den danske regerings hilsen. Der var underholdning ved Søndre Birks Politiorkester, gymnastikopvisning ved elever fra Sydvestkystens danske skoler, og under ledelse af førstelærer Sven Gammelgaard dansede De sønderjyske Folkedansere. Farvestrålende var Kolding Pigegardes tattoo.

De følgende sommermåneder benyttedes til udflugter såvel nord som syd for grænsen, hyppigt i forbindelse med et fadderskabsbesøg. Også vore ældre medlemmer var rundt omkring i amtet på de traditionelle „Gamle-udflugter".

Vintersæsonen begyndte med en skolekoncert den 1. november i Kongreshallen i Husum med Sønderjyllands Symfoniorkester.

En stor oplevelse for alle blev operetteaftenen med „Sommer i Tyrol", som Kay Abrahamsens turné kom med til Husum den 9. november.

Fredag den 17. november kom Harald Jørgensens turné med „Sparekassen" til Husum og sluttelig John Sørensens turné den 14. december med en skoleforestilling, „Radiserne".

Hjertelig tak til alle, der har været med i arbejdet i og omkring Husum amt. Tak til alle foredragsholdere, kunstnerinder og kunstnere, til alle, som har givet en håndsrækning, bestyrelsesmedlemmer, tillidsmænd og -kvinder, til fadderskaberne, amtsstyrelsen, distriktsstyrelserne, udvalgene og SSF's styrelse. Tak til alle vore venner, der nord og syd for grænsen atter i det stille har været med til at støtte vort arbejde, og sidst, men ikke mindst, en hjertelig tak til alle vore trofaste medlemmer, der også i 1972 har sluttet op om Sydslesvigsk Forening for Husum amt. Formand: Karl Christiansen.

SSF FOR SYDTØNDER AMT

Medlemstallet beløb sig pr. 1.1.72 på 1.386 og pr. 31.12.72 på 1.300, altså et tab på i alt 86 medlemmer i løbet af året.

Disse tal kan ikke være et tegn på manglende aktivitet, men de er grundlaget for SSF's arbejde, og dette grundlag skulle nødigt blive endnu mindre i løbet af de kommende år. Vi har ved dødsfald mistet 35 medlemmer, som hver på sin måde har været en del af vort danske arbejde her i amtet.

Det er ikke disse tal, der foruroliger mig, heller ikke de 49 medlemmer, som er flyttet til andre amter, de 11, der er flyttet nordpå, eller de 26, der er flyttet sydpå, men de 56 medlemmer, som har udmeldt sig, må give os noget at tænke over.

Vi har i årets løb gennemført 4 amtstillidsmandsmøder: amtsgeneralforsamlingen i Niebøl, diskussionen om vor egen situation i grænselandet, efter at Danmark har sagt ja til indtræden i EF, amtsfesten i Nykirke med det højeste deltagerantal, vi nogen sinde har kunnet mønstre, og informationsaftenen i Niebøl, hvor rektor Fanø indledede en diskussion om støttekredsarbejdet for vore to aviser, samt beretningerne fra distrikterne om det lokale danske arbejdes aktivitet.

Vi har for tiden 13 distrikter i amtsfællesskabet, og jeg føler trang til at sige bestyrelserne tak for deres arbejdsindsats. Jeg har kendskab til, at distrikterne Nykirke/Rødenæs og Aventoft omgås med planer om sam-

menslutning til ét distrikt, „Hvidding Herred". Dette kan være nødvendigt, hvis ingen arbejdsdygtig bestyrelse kan vælges i hvert af de bestående distrikter. Jeg vil ikke håbe, at distrikternes antal på denne måde formindskes yderligere i de kommende år. Det er en kendsgerning, at kontakten ved denne procedure svækkes ikke så lidt.

Amtssekretariatet har været behjælpeligt med og fået kendskab til arrangementet af i alt 148 forskellige møder i amtet med et samlet deltagertal på 9.610 medlemmer. Dette tal kan ikke være helt dækkende, men viser dog, hvor betydningsfuldt distrikternes arbejde er. Det er ganske klart, at det er her, tyngdepunktet for det danske arbejde ligger. Til takken for bestyrelserne må vi føje en tak til skolerne og lærerne, som med tilbud af kurser, voksenundervisning, klubarbejde og lignende gør en værdifuld indsats. Rektor Knud Fanø mener, at vort arbejde kan få ny impulser netop fra voksenundervisningen.

Men billedudstillingen over „Det gamle Læk" var jo også noget nyt, og vi ønsker Læk-distriktet med pastor Tappe i spidsen til lykke med de ca. 1.200 udstillingsbesøgende. Jeg håber også, at Tinningsted-distriktet vil få udbytte af sit ny initiativ med hensyn til medlemshvervningsaktionen. Når vi nu er ved Tinningsted, vil jeg også nævne, at vi har været glade for den ny teatersal, der er knyttet til skolebygningen, selv om vi ikke har kunnet fylde den de to gange, vi har haft teaterforestillinger dér, nemlig Sct. Hans med „Jorden rundt i 80 dage" og senere „Sparekassen". Yderligere, mindre forestillinger har været gennemført i Humtrup og Vesterland. De 7 forskellige koncerter, vi havde, samlede i alt 660 deltagere. Vore to kammerkoncerter samt nytårskoncerten med Poul London og Annie Jessen havde jeg undt større tilslutning fra vore medlemmers side. En hel del bedre gik det med vore 5 aftenmøder i anledning af årsmødet, der fik et yderst vellykket forløb.

At vore børn stadig kan holde sommerferie i Danmark, skylder vi ferieværterne stor tak for. Jeg personlig mener, at den bedste tak fra vor side ville være, om vi kunne finde nogle flere hjem her i amtet, der ville åbne deres hjem og have tid og kræfter til at tage sig af et københavner-feriebarn. Amtssekretariatet tager gerne imod bestillinger og sørger for, at feriebørnene bliver bragt og hentet. Formand: Georg Lesch.

Den slesvigske Kvindeforening 1972-73

EN STATUSOPGØRELSE EFTER JUBILÆUMSÅRET

AF ESTHER LANGE

SÅ HAR vi passeret den 20. marts 1973, og Den slesvigske Kvindeforening er blevet 51 år. Jubilæumsåret er forbi. Festlighederne har vi bag os, og jeg finder, tiden er inde til at gøre lidt nøgternt op ikke blot, hvad vi har bedrevet i årets løb, men også, om vi har været tro mod vort eget formål, sådan som det er formuleret i vore vedtægters § 2. Så står det enhver frit samtidig at spørge sig selv, om tiden, som det jo så smukt hedder, er løbet fra os – eller for at sige det på en anden måde: om vort virke er forældet på visse punkter.

SAMARBEJDE OMKRING SYGEPLEJEN

I vort jubilæumsskrift står vedtægterne fra 1922 aftrykt. Dér hed det: Foreningens foreløbige formål er sygepleje og at hjælpe gamle og ubemidlede folk. I dag hedder det i § 2a: Foreningens formål er blandt dansksindede i Sydslesvig at hjælpe syge, gamle og ubemidlede.

Dette medlems-nære formål hører først og fremmest hjemme i de en-

kelte kredse, og det er der med sikkerhed berettet om på de enkelte kredsgeneralforsamlinger. Men her vil jeg dog nævne de ledninger, der fra hovedstyrelsen forbinder os med sygeplejen.

Den slesvigske Kvindeforening er repræsenteret i Det sydslesvigske Sundhedsråd. Desuden er Kvindeforeningen repræsenteret i Det socialthumanitære Udvalg. Dér samarbejder vi med SSF, Sygeplejeforeningen, Menighedsplejen, Husmoderforeningerne, Gamles Værn og Dansk Sundhedstjeneste. Drøftelserne har i det forløbne år drejet sig om tøjfordelingerne og navnlig om husmoderafløsere.

En tredje forbindelse til sygeplejen har vi fået, da en distriktssygeplejerske for nogle år siden blev valgt ind i hovedstyrelsen, og det har vist sig at være godt!

Dertil kommer, at Kvindeforeningen igennem en årrække har modtaget tre af Den sønderjydske Fonds legater. Disse legater administreres altid efter ansøgning fra og i samråd med en sygeplejerske. De fleste ansøgninger bliver forelagt hovedstyrelsen, men af og til haster det med hjælpen, og så ligger ansvaret for bevillingen hos formanden og den pågældende distriktsleder. Også i 1972 blev hver penning brugt.

Ud over disse legater modtager vi hvert år gaver til dette formål.

Endvidere arbejder vi sammen med vore sygeplejersker, når det drejer sig om at udnytte en af de mange gode gaver, vi får fra Danmark: de 6 – i 1972 otte – pladser på Hvilehjemmet på Rømø. Vi tager lidt hensyn til fra år til år at fordele pladserne distriktsvis, men vigtigst er det at finde frem til dem, der trænger mest til rekreation - uanset, hvor i Sydslesvig de bor.

KVINDERNES DYGTIGGØRELSE

I § 2 b siges, at formålet er at virke for kvindernes dygtiggørelse. Her må jeg først og fremmest nævne det arbejde, som udføres af vor husholdningskonsulent. Det er for mig af overordentlig stor betydning. I årenes løb har jeg en sjælden gang hørt udenforstående give udtryk for den opfattelse, at vort konsulentarbejde var en slags underholdning. Vore landbrugskonsulenter skulle nok have sig frabedt at blive betragtet som „legeonkler". Og vi sætter bestemt ikke vort husholdningsfaglige konsulentarbejde på et lavere plan end landbrugets.

FREMRAGENDE KONSULENTARBEJDE

Det har været en flok dygtige konsulenter, Udvalget for husholdningsarbejdet i Sydslesvig har skaffet os, konsulenter, der med stor faglig viden, med iver og flid har udført arbejdet sådan, at vi har kunnet være stolte af det og haft gavn af det. Det var en af de mange glæder i forbindelse med jubilæet at se vore tidligere konsulenter møde op i samlet flok. Og det var en glæde for mig at høre Sydslesvigsk Forenings formand udtale sin respekt for vort konsulentarbejde ved et besøg hos Det konservative Folkeparti på dets kursuscenter „Rolighed" i januar 1973. Vore konsulenter har altid haft et højere sigte end kun at lære os raffineret madlavning og original bordpynt! Velfærdssamfundets mange overvægtige mennesker trænger til vejledning, både når der skal økonomiseres med penge og kalorier, og når der skal findes vej i forbrugerjunglen.

Dygtiggørelse og undervisning hænger sammen, og Den slesvigske Kvindeforening er da også naturligt medlem af „Repræsentantskabet for Voksenundervisningen".

I 1972 prøvede vi noget nyt, idet vi ikke holdt vort traditionelle efterårsstævne, men indbød vore kredsformænd til et éndags-kursus på Jaruplund Højskole. Vi mente, at vi trængte til at dygtiggøre os rent organisationsmæssigt. En bedre og fornøjeligere instruktør end Børge Bollesen kan jeg dårligt forestille mig. Jeg har skrevet og takket Landbrugets oplysnings- og konferencevirksomhed (L.O.K.) og Oberst Parkovs Mindefond, som var med til at finansiere denne udmærkede kursusdag. Det er

ligeledes Parkovs legat, der gør det muligt for os hvert år at kunne tilbyde vore medlemmer „8 dage på højskole" – i Danmark eller på Jaruplund Højskole. I 1972 var der kun 4, der kunne udnytte tilbudet. Nogle fik tilmeldt sig for sent, så de pågældende kurser var overtegnet.

En gave fra Grænseforeningen for Sønderborg amt blev bl.a. udnyttet til at betale kursusgebyr for et medlem fra Sydtønder amt. Vi fik tilbudt en plads på det foreningslederkursus, som De jydske Landboforeningers Husholdningsudvalg afholdt på Højer Ungdomsskole. Hovedstyrelsen har også ment, det var en god anvendelse af nogle af vore fødselsdagsgaver, når vi bidrog til at sende et medlem af håndarbejdsudvalget og vor konsulent på kurser. Deres dygtiggørelse kommer jo os alle til gode!

STYRKELSE AF SAMMENHOLDET MELLEM HJEMMENE

Tredje led af formålsparagraffen (§ 2 c) taler om at styrke sammenholdet mellem hjemmene. Det er igen et punkt, som navnlig efterleves i de enkelte kredse, hvor fælles oplevelser på udflugter og ved møder og fælles opgaver knytter mennesker sammen. Den slags er det ikke let at arrangere „på landsplan", men at det kan lade sig gøre, så vi den 20. marts i fjor til vort 50 års-jubilæum. Det var ikke „kun" koner, der kom, men i mange tilfælde *hele familier*. Om det er, fordi man forbinder 50 år med guldbryllup, véd jeg ikke, men jeg synes, der var noget strålende, noget ædelt over den dag, som gør, at vi mindes den med glæde.

KVINDEORGANISATIONERNE HAR DERES BERETTIGELSE

Strømninger i tiden arbejder for ligeberettigelse mellem mænd og kvinder og for lige løn. Der er måske især blandt unge i Danmark udprægede ønsker om at udjævne (udslette?) generationernes opfattelse af, hvad der er pige- og hvad der er drengearbejde. Man kan da også kun hilse det med glæde, at hjemmets arbejdsopgaver fordeles mere ligeligt mellem familiens medlemmer, hvor begge ægtefæller har arbejde uden for hjemmet. Men der findes jo stadig familier, som foretager en arbejdsfordeling sådan, at den ene ægtefælle tjener pengene ude i erhvervslivet, og den anden påtager sig det vigtige arbejde at administrere de indtjente penge, med andre ord passer hjemmet. Det synes jeg, ingen har ret til at kimse ad, selv om det gamle kønsrollemønster derved bibeholdes. Men selv om samfundsmønstret i disse år undergår store ændringer, er et étkøns-samfund dog ikke i sigte. Og personligt tror jeg stadig på kvindeorganisationernes berettigelse i al almindelighed og her hos os i Sydslesvig i særdeleshed. Denne opfattelse er jeg heldigvis ikke ene om, og jeg vil gerne slutte med at citere Ernst Meyer, som for nylig udtalte: Det danske arbejde i Sydslesvig ville være utænkeligt uden kvindeforeningerne!

Mon ikke det beror på den livsvisdom, der kommer til udtryk i følgende østerlandske ordsprog:

Lær en mand noget, og du lærer et menneske noget.
Lær en kvinde noget, og du lærer en hel familie noget.

★

På den slesvigske Kvindeforenings generalforsamling den 30. marts 1973 i Flensborg oplyste foreningens husholdningskonsulent, frk. Anna Eriksen, at der er blevet gennemført 87 demonstrationer med et ret alsidigt program. Der taltes 1.223 deltagere, hvilket gennemsnitligt svarer til 14 personer pr. gang. Selv om gennemsnitstal ikke siger så forfærdeligt meget, fordi så mange faktorer spiller ind, kan man alligevel ikke lade være med at sammenligne fra år til år. Sidste år var det gennemsnitligt 11,3 deltagere pr. gang, så der har altså været en ganske pæn stigning. Forklaringen er bl.a., at flere små kredse har slået sig sammen til arrangementerne.

Ikke færre end fem børnehaver har bedt husholdningskonsulenten komme til deres forældreaften for at vise, hvordan en sund og god madpakke bør være. En rigtigt sammensat kost er meget vigtig, ikke mindst til børn.

Fru Annelise Meyer, som leder foreningens håndarbejdscentral, fremhævede, at dansk håndarbejde i Sydslesvig atter har haft et godt år.

Selv om man i det forløbne år ikke fremkom med en ny kuffert, solgtes der 628 stk. modeller, og med løssalg af garn og modeller blev det til et samlet varesalg på i alt 7.231 mark. Året før, da en ny kuffert nåede rundt til alle kredse, solgtes der 756 stk. modeller, og varesalget lå da på 8.828 mark.

Med hensyn til sy- og tilskærerkurser sagde fru Hansigne Heintze: "Jeg har haft 14 kurser i vinteren 1972–73. For et kursus på 20 timer har hver deltager betalt 10 mark. I alt er indbetalt 1.420 mark. Kurserne har været ualmindeligt godt besøgt."

Som repræsentant for Den slesvigske Kvindeforening i Dansk Sundhedstjeneste informerede fru Hansigne Heintze om, at Sundhedstjenesten hidtil har haft 24 distrikter. I Slesvig er der blevet indrettet en sygeplejebolig. I sidebygningen er der indrettet sygeplejecenter. Herfra kan sygeplejersken og sundhedsplejersken virke. Da Hiort Lorenzen-Skolen ligger ved siden af, kan også skolelægens undersøgelser gennemføres her. Der er stadig stor mangel på sundhedsplejersker. Her bør der gøres en indsats for, at nogle af vore egne kan tage denne uddannelse. I årets løb har hjemmesygeplejerskerne haft 48.500 hjemmebesøg. Der er mange ting, sygeplejerskerne må klare ud over sygeplejen: problemer i hjemmet og med myndighederne. Det kan ske, at myndighederne selv beder om bistand.

NY FORMAND FOR KVINDEFORENINGEN

Generalforsamlingen valgte med stort flertal fru Edith Sigaard-Madsen, Strukstrup, til ny formand, da fru Esther Lange, Tarup, efter fire års indsats ikke ønskede genvalg.

På valg stod endvidere et medlem til foreningens hovedkreds samt en revisor. Man genvalgte fru Erika Buck til bestyrelsesmedlem, medens fru Inge Sørensen, Jaruplund, blev ny revisor.

Efter valget diskuteredes et forslag vedrørende forhøjelse af kontingentet til hovedstyrelsen fra 2 til 3 mark årligt. Medlemmerne gik ind for forhøjelsen.

Foreningens næstformand, lærerinde Magdalene Junker-Hansen, Treja, takkede Esther Lange for dygtig ledelse af foreningen og understregede, at man i høj grad havde nydt godt af hendes enestående organisationstalent, hvilket ikke mindst havde vist sig ved kvindeforeningens 50 års-jubilæum.

De sydslesvigske Husmoderforeninger 1972-73

HUSMODERFORENINGERNE VIL STADIG SPILLE EN VÆSENTLIG ROLLE I GRÆNSELANDET

Karen Svendsen

ET DANSK arbejde i Sydslesvig, som frit kan udfolde sig, er grundlaget også for De sydslesvigske Husmoderforeningers virke. Uanset, hvordan udviklingen i det udvidede europæiske fællesskab vil forme sig, vil disse foreninger spille en væsentlig rolle i grænselandet. Også i en „europæisk" tidsalder ligger der en opgave i klare kulturelle linier og samarbejde. Det kom til udtryk i den årsberetning, som formanden for De sydslesvigske Husmoderforeninger, Karen Svendsen, Nibøl, aflagde på generalforsamlingen i Slesvig den 5. april 1973.

Kredsstyrelsens intensive arbejde i det forløbne år har været præget af de mange jubilæer i lokalforeninger. Det har lagt beslag ikke mindst på Karen Svendsens tid og energi, men hun har alligevel kunnet varetage en væsentlig opgave nord for grænsen, nemlig at skabe ny kontakter og holde gamle vedlige. Det er sket i form af foredragsrejser, 24 i alt med godt 1.600 tilhørere. I den forbindelse fremhævede Karen Svendsen, at sådanne foredrag bidrager til at skabe gensidig forståelse. Møder og samtaler med landsmænd nord for grænsen er væsentlige for arbejdet, eftersom sydslesvigerne ligeså lidt kan undvære opbakningen fra Danmark som Danmark kan undvære mindretallet i Sydslesvig.

På mødet i „Slesvighus", der havde samlet delegerede fra danske husmoderforeninger i hele Sydslesvig, aflagde Gøga Wingender beretning om arbejdet på håndarbejds-området. Der har været en materiale-omsætning på i alt 4.000 mark, en ny rekord for denne del af husmoderforeningernes virkeområde. Fru Wingender pegede i den forbindelse på, at Danmarks indtræden i fællesmarkedet får konsekvenser også for husmoderforeningerne. For fremtiden skal der betales moms af materialerne. Man har hidtil ikke kunnet opnå nogen dispensation fra denne ordning.

I drøftelsen af årsberetningerne fremhævedes bl.a., at husmoderforeningerne er interesseret i at uddybe samarbejdet med SSF ikke mindst på de områder, der specielt berører kvinder. Husmoderforeningerne vil desuden søge ny retningslinier for konsulentvirksomheden, der betyder en væsentlig støtte for de enkelte foreninger. I den forbindelse opfordrede formanden foreningerne til at udnytte alle muligheder inden for aftenundervisningen.

Frieda Ahrens berettede om aktiviteten i Frederiksstad og Alma Kowalzik om arbejdet i Rensborg Husmoderforening. Begge foreninger har arbejdet intensivt og med succes.

Næstformanden, kassereren og tre suppleanter var på valg på generalforsamlingen. Fru Svava Olsen blev genvalgt som næstformand, fru E. Vestergaard som kasserer. Marie Thomassen ønskede ikke genvalg som suppleant. Hendes post blev overtaget af Inger Jensen, Husum. Genvalgt blev Ida Vollertsen, Slesvig, og Sophie Graf, Rensborg.

Fælleslandboforeningens formand, grd. Peter Andresen.

Fælles-landboforeningen for Sydslesvig

ARBEJDET I DET FORLØBNE ÅR

Det faglige arbejde, som landboforeningerne tager sig af, er ikke underkastet de store forandringer fra år tl år. Det er fortsat konsulentarbejdet med rådgivningen og eventuel forsøgsvirksomhed ude på de enkelte ejendomme, der er det vigtigste. Dertil en mere samlet orientering, som tilbydes medlemmerne ved afholdelse af møder, markvandringer, driftsbesøg m.m. I de senere år er desuden af Sydslesvigs Landboungdom afholdt studiekreds efter reglerne for voksenundervisning.

Selv om det således stort set er de samme aktiviteter, der arbejdes med, er der som regel altid noget, der bevirker, at året får sit særpræg. Peter Andresen nævnte således i sin formandsberetning ved Fælleslandboforeningens generalforsamling, at vi vil huske 1972 som det år, hvor Danmark kom med i EF, og hvor vi fik de meget høje kødpriser og den deraf følgende store interesse for kødproduktion. Dette sidste kom til at præge både konsulentarbejdet og vor mødevirksomhed, da vi selvfølgelig altid prøver at tage fat på det mest aktuelle.

Om Danmark og EF sagde Peter Andresen, at det var ganske naturligt, at vi, der kendte forholdene i Fællesmarkedet, blev draget med ind i diskussionen inden afstemningen den 2. oktober. Vi glæder os over den klare afgørelse, der blev truffet, og vi håber, at dansk landbrug får de bedst mulige vilkår inden for EF's rammer, men vi håber også, at det må lykkes de små lande at bevare deres selvstændighed i en tid, hvor alt skal slås sammen til større enheder.

AFSLUTNING AF UDDANNELSESOPHOLD I DANMARK

For Fælleslandboforeningen medfører Danmarks medlemskab af EF med den deraf følgende fri bevægelighed af arbejdskraften afslutningen på et arbejde, som vi siden 1947 har udført. Der blev dengang truffet aftale med de danske myndigheder om, at et bestemt antal unge sydslesvigere årligt kunne få et uddannelsesophold ved landbruget i Danmark, såfremt Fælleslandboforeningen kunne anbefale ansøgningen herom.

I den forløbne årrække er det blevet et stort antal, der har gjort brug af denne mulighed. Mange bånd er herved blevet knyttet mellem familier nord og syd for grænsen, og selv om den store bortvandring fra landbruget har bevirket, at langtfra alle er forblevet ved erhvervet, så er landboforeningsarbejdet i høj grad præget af, at et stort antal af medlemmerne har fået i hvert fald en del af deres uddannelse i Danmark.

Sønderjydsk Arbejderforening (SAF)

AF HEINRICH HINRICHSEN

SØNDERJYDSK ARBEJDERFORENING (SAF) holdt den 19. maj 1973 landsmøde i forsamlingshuset i Slesvig. Delegerede fra alle lokalafdelinger var mødt frem. Landsformanden aflagde en fyldig beretning om foreningsarbejdet i det forløbne år. Heraf fremgik, at der i de fem lokalafdelinger Flensborg, Slesvig, Rensborg, Husum og Holtenå er sket en aktivering af mødelivet. Der har været holdt en lang række foredragsmøder især over emner fra den socialpolitiske lovgivning i Danmark og Vesttyskland, ligesom der er gennemført en række kontaktudflugter til flere steder i Danmark og Sydslesvig. Af særlig betydning for SAF har dog været den snævre kontakt mellem SAF og Esbjerg Højskole, som har fundet udtryk i gensidige besøg.

Af særlig værdi for samhørsfølelsen medlemmerne imellem var et weekendkursus på „Skipperhuset" i Tønning, og den lange række af landsstyrelsesmøder året rundt vidner om landsstyrelsens energiske arbejde.

Foreningens hovedkasserer Günter Weber aflagde årsregnskabet, som viste, at de til disposition stående finansielle midler lige har kunnet dække udgifterne ved foreningens store og vidtfavnende arbejde. Man drøftede grundigt nødvendigheden af besparelser inden for de enkelte foreninger i Sydslesvig, og man godkendte en indskrænkning af midlerne, svarende til tendensen i de øvrige danske organisationer.

Landsstyrelsen fremkom med tre vigtige forslag angående kontingentafregning til landsstyrelsen. Derudover diskuteredes en nyordning af medlemskontingentet. Landsforsamlingen vedtog, at kontingentet for alle lokalafdelinger skal udgøre 1 mark pr. måned og medlem.

Flensborg Sygeplejeforenings 60 års jubilæum

AF ILSE KÜRSTEIN

DET ER MEGET vigtigt for os alle at se grunden til, at vi kan glæde os over, at vor forening har kunnet bestå i 60 år, og forstå, at vi må lære den næste generation at klare samme slags problemer, som vi har haft at slås med. Vi må prøve at kunne vise de unge, at vi ikke er alvidende, men at vi har gjort erfaringer, som kan være til gavn for arbejdet. Flensborg Sygeplejeforening er den ældste organiserede forening med en videbegærlig og hjælpsom medlemsskare og en del af det danske samfund i Sydslesvig, som kan takke vore politikere for, at vi har fået nogle af de rettigheder, der tilkommer os. Uden disse ihærdige kvinders og mænds indsats i kommuner, amter og i landdagen havde vi ikke kunnet yde en effektiv hjælp til danske sydslesvigere og medlemmer af Flensborg Sygeplejeforening.

★

For nogen tid siden holdt generalkonsul Troels Fink et foredrag i sygeplejeforeningen om foreningens historie. Som en hilsen i anledning af jubilæet bringes her manuskriptet:

For ca. 40 år siden kunne man se en lille spinkel skikkelse i hvid uniform med mappe i hånden ile på hurtige fødder gennem Flensborgs gader på vej til syge og gamle, der trængte til hendes hjælp. Det var den danske menighedssygeplejerske frk. Käte Olesen, der var en af de første sygeplejersker, som blev ansat af Flensborg Sygeplejeforening.

I beundring for den gerning, hun udførte, omtalte de tysksindede borgere hende som „den hvide søster". Hun var et menneske, som det var godt at tale med og blive hjulpet af i de trange mellemkrigsår. Livet har ikke taget blidt på hende selv. Hun, der har hjulpet så mange, blev nådeløst slået ud af sygdom, der medførte smerter og hjælpeløshed. Frk. Olesen bor nu på det danske alderdomshjem i Nerongsallé, hvor hun i sit lille hyggelige værelse bevæger sig frem og tilbage i en rullestol.

Käte Olesen er født i Skærbæk, men allerede som 3-årig flyttede hun sammen med sine forældre (hendes far var jernbanefunktionær) til Flensborg. Hun gik i skole i Sct. Hans-Skolen i Lyksborggade. Sin uddannelse som sygeplejerske fik hun i Kiel. Efter bestået eksamen virkede hun som privatsygeplejerske i Flensborg, Rensborg og Danmark. Sammen med 3 andre danske sygeplejersker startede hun den 1.1.1927 som menighedssygeplejerske.

Hun fik først distriktet fra Storegade til Duborg og Skovgade. Senere overdrog man området Mørvig, Engelsby og Slesviggade til hende. På et spørgsmål om den tids arbejdstid svarer hun smilende: „Ja, en otte timers arbejdsdag kendte vi ikke. Vi var i gang lige fra tidligt om morgenen til sent om aftenen, ofte var der også brug for os om natten. Naturligvis var vi ikke udstyret med bil, som det nu er tilfældet. Jeg brugte sporvognen eller mine ben, fordi jeg desværre altid var bange for at cykle. Vore patienter var hovedsagelig småkårsfolk. Der var stor arbejdsløshed og som følge deraf enorm fattigdom og sygdom. Min gerning var mit liv. Det var et godt arbejde, og man gik altid tilfreds og glad hjem, fordi man følte, at ens hjælp havde skabt glæde".

Ved sine kilometerlange vandringer i al slags vejr pådrog frk. Olesen sig en alvorlig gigtlidelse, hvorfor hun i 1936 måtte opgive sit virke. Med stor glæde mindes hun fru Alexandra Johannsen, der var Flensborg Sygeplejeforenings 1. formand, og senere fru Kirsten Simonsen og fru

Käte Olesen

Neergaard Møller, idet disse damer altid satte alt ind på at række en hjælpende hånd.

★

En anden af vore pensionerede sygeplejersker stammer fra Ejdersted, og hun er nu bosat i Flensborg. Frk. Eismann fik sin uddannelse på Diakonissestiftelsen i Flensborg og virkede der i en årrække. Senere blev

Mathy Thomsen

hun ansat på den medicinske afdeling i Sønderborg, hvorefter hun virkede ved det danske hospital i Stuhrs Allé, som var oprettet af Dansk Røde Kors. I 1953 gik det til Gram, og derfra tilbage til Sønderborg for at lære yderligere.

Senere blev frk. Eismann knyttet til menigheden og sygeplejeforeningen. Hun virkede i det distrikt, som fru Brodersen har nu. Hun måtte opgive på grund af sygdom. Sygeplejegerningen er ikke nogen let gerning og kan jo nok slide på en ryg, især er meget tunge patienter en belastning. Det skete da også en gang, at en patient blev „tabt" på gulvet, og brandvæsenet måtte tilkaldes for at hjælpe.

Afdøde fru Mathy Thomsen, fru bankdirektør Thomsens svigerdatter, havde som led i sit arbejde som tillidskvinde den opgave at bringe mad til de syge. Hun havde set megen nød og elendighed i de år, familien boede i Flensborg. Over baggårde, op ad trapper og hen over et skummelt loft til den lejlighed, hvor den syge lå, har været drøje ture for fru Mathy. Men patientens glæde over, at nogen kom og hjalp, var overvældende. Gerningen bar lønnen i sig selv. I dag har vi „mad på hjul", som vi lader bringe til vore syge medlemmer, når vi får nys om, at det er tiltrængt. Vi prøver på at sende en husmoderafløser, som kan tage sig af patienten og sørge for den mest nødvendige madlavning til familien. Det sker i samarbejde med Dansk Sundhedstjeneste, som også i mange år har aflønnet vore sygeplejersker. Vi prøver på alle måder i fællesskab at løse den opgave, det er at hjælpe, hvor der trænges. Desuden prøver vi gennem vore tillidsdamer at få oplysninger om sygdomstilfælde samt finde frem til de medlemmer, der måtte have behov for rekreation.

Fra den tid, hvor Flensborg Sygeplejeforening blev grundlagt, til nu er der sket store forandringer til gavn for medlemmerne og til fordel for arbejdet i foreningen. Meget skal nås endnu med hensyn til omsorg for vore medlemmer. Især da socialhjælpen i de sidste år er steget, må vi ikke glemme, at de, der bor ene, kan have et behov for, at man jævnligt ser ind til dem. For selv om mange er socialt bedre stillet, betyder det ikke, at de befinder sig vel i vor forjagede tid.

Det er nødvendigt, at man har etableret et samarbejde med andre foreninger, så vi kan gøre vort arbejde så godt som muligt hver for sig til gavn for dem, vi føler et ansvar for. Et socialkontor er godt at have, når der trænges til materiel hjælp, og det kan ikke undværes. Et godt samarbejde foreningerne imellem til gavn for vore medlemmer må være os magtpåliggende. For at kunne være i stand til at hjælpe, må vi appellere til den enkelte om at yde en indsats, det være sig med et pengebeløb eller en besked om, at nu trænger fru eller hr. X til hjælp.

Vort ønske må være at kunne få den næste generation til at forstå, at vort arbejde har sin mission, og at gensidig hjælp ikke kan undværes. Takket være landsmænd nord for grænsen har det været muligt at klare store og små opgaver i de 60 år, der er gået. Især skal der lyde en tak til Danske Kvinders slesvigske Forening.

Tiderne skifter, hjælp til selvhjælp er et velkendt slogan, og lad det være vort motto i årene fremover, så det ikke kommer bag på os, når vi er nødt til at leve efter det. At vise trofasthed og godhed må være os en kær pligt. Vi har brug for hinanden, brug for at udveksle erfaringer med vore venner – især i Nordslesvig.

Vi kender grænselandets problemer og kan vel bedst udveksle erfaringer – også inden for det humanitære arbejde. Det var kvinder fra Nordslesvig, der sammen med flensborgske kvinder startede Flensborg Sygeplejeforening. De har gjort god gavn, bragt glæde og lindret megen nød. En god stab af tillidsdamer har været en god støtte. Vort ønske er, at vi må være til gavn og glæde for danske medborgere. En tak til alle, der har sat deres kræfter ind for vore medlemmers vel.

★

Det danske organisationsapparat i Sydslesvig er i vore dage særdeles veludbygget. Det har bl.a. kunnet mærkes i de senere år med de talrige 50 års jubilæer, der alle er vidnesbyrd om den aktivitet, der begyndte med folkeafstemningen i 1920. Kun få foreninger i landsdelen har rødder, der går længere tilbage. Det gælder vel fremfor alt St. Knudsgildet i Flensborg; med lidt god vilje kan man konstruere en sammenhæng, der går tilbage til tiden omkring 1200. Så er der et stort spring til Borgerforeningen i Flensborg, der blev oprettet i 1835, mens Frederik VI regerede faderligt over kongerige og hertugdømme, men som snart, da vandene deltes i national henseende, blev det danske borgerskabs forening, mens tyskerne samledes i „Die Harmonie". (I Haderslev gik det lige omvendt; her var det tyskerne, der samledes i „Bürgerverein" og danskerne i „Harmonien"). Borgerforeningen repræsenterer de danske traditioner fra den nationale vækkelses tid.

Går vi kronologisk frem, kommer vi derefter til „Landboforeningen for Flensborg og omegn". Den er oprettet i 1866, da de danske landmænd og borgere rejste sig efter det bedøvende slag, som krigen i 1864 havde været for dem. Med løftet i Pragfredens § 5 i 1866 om folkeafstemning i de nordlige distrikter af Slesvig var der igen skabt håb om en bedre fremtid for de danske i Sønderjylland. Landboforeningen var både faglig og national og samarbejdede med de andre danske landboforeninger længere nordpå. Der dannedes i årene før og efter 1870 adskillige danske foreninger i Flensborg, men de smuldrede bort igen, og i mange år var der trøstesløs tilbagegang ved valgene til den tyske rigsdag.

Men i årene op imod den første verdenskrig mærkede man ny initiativer. Det var fremgangsår for danskheden i Nordslesvig, og man sporede de nyvakte kræfter stadig længere sydpå. I 1905 dannedes „Kirkeligt samfund for Flensborg og omegn". En foranledning til at søge ny organisationsformer kom i 1908, da en ny tysk foreningslov gjorde det ulovligt at benytte det danske sprog ved offentlige møder, undtagen valgmøder. Det gav stødet til oprettelsen af „Foredragsforeningen for Flensborg og omegn", som i løbet af få år nåede op på 1.000 medlemmer og 30 tillidsmænd.

I 1912 begyndte Andreas Grau et ungdomsarbejde i Flensborg; sammen med journalist J. N. Jensen dannede han en „Dansk Ungdomsforening", som udgav sit eget blad „Samvirke", og de store fælles foreninger „Sprogforeningen", „Skoleforeningen" og „Vælgerforeningen" havde øget tilgang i Flensborg og omegn. Valget til rigsdagen i 1912 viste overraskende dansk fremgang i Oversø sogn syd for Flensborg.

Det er i denne sammenhæng, man må se oprettelsen af Flensborg Sygeplejeforening, som i dag stadig ubrudt fortsættes på traditionerne fra før 1914. Foreningen blev stiftet den 19. august 1913 med det formål at fremme kyndig og omhyggelig sygepleje, særlig blandt dansktalende.

Sætter man tidspunktet 1913 i forbindelse med udtrykket „særligt blandt dansktalende", er vi midt inde i den specielle flensborgske situation før 1914, da Flensborgs danskhed var hårdt trængt, fordi de dansktalende i byen var vigende. Flensborg voksede i årene mellem 1864 og 1914 fra ca. 20.000 til ca. 60.000 indbyggere; de fleste indvandrede sydfra, men der kom også mange nordfra, særlig kom mange arbejdere til værftet fra det dansktalende Nordslesvig. For mange nordslesvigere gik sproget dog snart tabt i Flensborg, hvor det plattyske havde overvægten. For danskheden i Sønderjylland var de sproglige tab, som i prøjsertiden også ramte Nordslesvig, mere risikofyldt end noget andet. Det plattyske sprog begyndte at få fodfæste i Frøslev, i Kollund og på Skibbroen i Aabenraa.

Med alle midler søgte de danske ledere at imødegå denne udvikling, og et af de mange midler var også sygepleje ved danske sygeplejersker. Denne opgave var på landsdelsbasis taget op af „Udvalget for kristelig virksomhed i Nordslesvig". Dette udvalg var dannet i 1895 og stod bag de danske frimenigheder i Nordslesvig. I 1912 sendte udvalget frk. Maren Sørensen til Flensborg som sygeplejerske. Det var en vanskelig opgave, hun blev sat på; kun de fattige ønskede hendes hjælp, og man blev da klar over, at en almindelig sygeplejevirksomhed kun kunne gennemføres efter sin hensigt, hvis der stod en organisation bag. 24 damer trådte da sammen og talte om sagen, og resultatet blev, at de oprettede Flensborg Sygeplejeforening den 19. august 1913. Hver af damerne tog sig af et distrikt i byen. Medlemstallet nåede hurtigt op på 180. Men først i januar 1914 kom arbejdet i gang. Frk. Anna Petersen blev foreningens første sygeplejerske, medens Maren Sørensen flyttede til Holbøl sogn. Den første formand var fru Marie Petersen, der var vokset op i hjemmet hos den tidligere lærer, gårdejer J. H. Schmidt, Vojensgaard, der var den ledende i kampen for at bevare jorden på danske hænder. Dér havde hun fået sin grundfæstede danske holdning. Senere var rigsdagsmand Gustav Johannsens datter, frk. Alexandra Johannsen, i mange år formand, så fru Neergaard Møller og derefter fru Kirsten Simonsen, fru Jordt Jørgensen, fru Anneliese Johannsen, fru Kristiane Fischer, fru Gertrud Uldall og nu fru Ilse Kürstein.

Sygeplejeforeningen var lige nået at komme i gang, da den første verdenskrig vendte op og ned på alle forudsætninger; sygeplejerske frk. Anna Petersen fik imidlertid nok at gøre, efterhånden som krigstidens nød gjorde behovet endnu stærkere end normalt.

Igen engang ændredes så alle forudsætninger i 1918, da man i mange flensborgske hjem tog de nationale forudsætninger op til revision, og genoplivelsen af danskheden bredte sig som ringe i vandet. Da fik sygeplejeforeningen en stor, ny opgave. Fra Danmark strømmede hjælpen til Flensborg. Den skulle fordeles til de rette hænder, og man skulle finde frem til svagelige børn, der kunne få rekreationsophold i Danmark. Der var fuldt op at gøre, og sygeplejeforeningens damer kom i ilden på en måde, som man i 1913 ikke havde kunnet drømme om. Det var, foruden frk. Alexandra Johannsen, fru redaktør Christiansen, fru grosserer Cornelius Hansen, fru faktor Lausten, frk. Merete Nielsen, fru grosserer I. C. Paulsen, fru redaktør Simonsen og fru bankdirektør Thomsen.

Disse damer og deres hjælpere har i de vanskelige år 1919 og 1920 og i

Fru bankdirektør Thomsen

årene derefter, da nøden hærgede i Flensborgs huse, gjort en fortræffelig indsats.

Der blev efter 1920 en bredere basis for det danske velfærdsarbejde. Menighedsplejen kom til, og efterhånden kom tre sygeplejersker i arbejde. Der blev indledt et godt samarbejde mellem menighedsplejen og sygeplejeforeningen. Senere blev Gamles Værn den tredje i kredsen.

Efterhånden som de danske organisationer blev udbygget, indgik Flensborg Sygeplejeforening som et led i en stor sammenhæng, men den bevarede sit særpræg, ikke mindst ved de månedlige medlemsmøder, hvor traditionen blev plejet. Når man læser overskrifterne over referaterne i „Flensborg Avis", møder man eksempler som „En smuk eftermiddag", „Et par hyggelige timer", „Et festligt samvær", „En interessant eftermiddag", „Sygeplejeforeningens skovtur" o.s.v.

Men en ny krig og ny nød var undervejs; årene 1939–45 blev endnu værre end årene 1914–18. Det lykkedes sygeplejeforeningen at holde sin virksomhed i gang gennem alle krigsårene, men under stadig større vanskeligheder.

Foredragsvirksomheden gik sin gang med neutrale emner såsom f.eks. „Diætmad i krigstid", men vanskelighederne var mange og blev stadig flere. Den 6. august 1943 meddelte avisen, at Maren Sørensen ville komme og tale, og tilføjede „Der er som sædvanlig kaffebord til medbragt brød", men Maren Sørensen fik ikke indrejsetilladelse, så der blev ikke holdt møde. I 1943 meddeler protokollen, at „Det danske folkeråd" har ønsket medlemsfortegnelsen, da man fra Slesvigsk Forenings side vil prøve at hverve medlemmer. (Det danske folkeråd var oprettet i 1939 som en fællesrepræsentation for alle danske foreninger i Sydslesvig.) Den ene medlemsliste blev afleveret til hr. Lieb på Generalsekretariatet, fortæller protokollen i marts 1945, men hvad der videre skete, oplyses ikke. Derimod om de stigende besværligheder. Formanden for Mødrehjælpen i Sønderborg, frk. Siri Jensen, havde lovet at tale 13. april 1945, men på grund af forholdene havde hun ikke kunnet få indrejsetilladelse; hun håbede dog, at det ville lykkes for hende at komme til et senere

møde. I hendes sted skulle så fru Anna Kjems tale. Der blev dog slet intet møde den 13. april; heller ikke fru Anna Kjems kom til at tale. Der var alarmtilstand fra kl. 15,15 til ca. 16,30, men nogle få medlemmer var kommet før alarmen; det var i alt ca. 15 personer, og de indtog så i fællesskab kaffen, efter at luftalarmen var afvarslet.

Dette kaffebord den 13. april 1945 giver et lille glimt af den daglige tilværelse i Flensborg i tiden lige før Tysklands sammenbrud. Det repræsenterer sammenhængen i den danske tilværelse under de yderst skiftende forhold. Den 13. april 1945 kunne enhver se, hvor det bar hen; de 15 mødedeltagere har haft nok at tale om.

Den vældige forandring, der skete i 1945 ved Tysklands kapitulation, kom til udtryk i det næste notat i protokollen. Det er dateret 25. maj 1945 og lyder: „Fra maj 1945 af er en del af Sygeplejeforeningens udvalgsdamer med til at hjælpe ved den store tøjuddeling i Flensborg én gang om ugen."

Det var ligesom en gentagelse af situationen i 1919. Den vældige bølge, der i de følgende måneder gik gennem Flensborg, skabte for sygeplejeforeningen et problem, som kan belyses ved et citat fra protokollen den 20. juni 1945. Det var et udvalgsmøde med optagelse af ny medlemmer som et punkt på dagsordenen: „Det vedtoges kun at optage ny medlemmer, der enten i forvejen er medlem af Slesvigsk Forening eller står lige foran optagelse i denne (på venteliste). Der blev optaget 9 ny medlemmer, for de 12 øvriges vedkommende skal det først undersøges, om de er medlem af Slesvigsk Forening".

Men om det første møde, der blev holdt under de ny vilkår, det var den 5. oktober 1945, skrev „Flensborg Avis": „Tilslutningen var så stor, at rammerne sprængtes". Det var ikke muligt at gennemføre den planlagte kontrol med medlemstilgangen.

Den ny tilværelse efter 1945 betød en lettelse, men den var ikke problemfri. Da udvalgsdamerne den 25. januar 1946 kom sammen for at drøfte generalforsamlingen, der skulle holdes den 8. februar, var det med følgende forbehold: „... hvis tilladelsen til fremtidigt at måtte afholde vore møder i mellemtiden kommer fra den engelske militærregering". Det lykkedes at afholde generalforsamlingen, idet der den 4. februar 1946 indløb skriftlig tilladelse fra den engelske militærregering til fremtidig at måtte afholde møder i ubeskåret målestok, når bare de hverken havde „politisk eller diplomatisk karakter". Det har Sygeplejeforeningen så afstået fra, og der har ikke senere været besværligheder med at holde generalforsamlinger eller møder.

Det var en overraskelse, at man skulle få så meget mas med de engelske besættelsesmyndigheder. Til at begynde med ventede man af dem den virkelige befrielse, men snart viste det sig, at de ikke forstod, hvad den danske folkedel repræsenterede, og foreningslivet kom, som vi kan forstå, under skarp kontrol. Selv noget så uskyldigt som Sygeplejeforeningen blev mødt med mistænksomhed. Men netop i de dage i februar 1946, da man overvejede, om det nu lod sig gøre at holde generalforsamling, afgjorde englænderne egenmægtigt, hvordan landsdelens danske element skulle organiseres. Englænderne gav den gamle „Slesvigsk Forening" et nyt navn. Det er englænderne, der har foreskrevet navnet „Sydslesvigsk Forening", og de beordrede alle danske organisationer til at tilslutte sig Sydslesvigsk Forening. Listen kom snart op på 60 foreninger, og de foreskrev lovparagrafferne, dog således, at der kunne fremsættes ændringsforslag, men de forbød Sydslesvigsk Forening at have med politisk arbejde at gøre; det skulle kun være en folkelig, kulturel organisation. Derfor måtte man senere i 1948 danne Sydslesvigsk Vælgerforening, som kun blev accepteret af englænderne efter langvarige og mødige forhandlinger. For Flensborg Sygeplejeforening var trængslerne dog ovre, da Sydslesvigsk Forening var blevet dannet.

Gennem alle krigsårene havde frk. Ingeborg Brink Schmidt kunnet udøve sin gerning, og i 1946 begyndte frk. Margrethe Reinholdt Johannsen som sundhedsplejerske, og en ny sygeplejerske kom til.

Det ny folkelige skred bevirkede en vældig udvidelse af alle danske aktiviteter. Mens Flensborg, da sygeplejeforeningen blev oprettet i 1913, udgjorde den sydlige ende af den nordslesvigske danskhed, blev det nu det nordlige hoved på en dansk bevægelse, der gik igennem hele Sydslesvig. Alle de organisationer, der fandtes i Flensborg, fik aflæggere eller sidestillede kredse ud over hele landsdelen.

På sygeplejeforeningens felt betød oprettelsen af Dansk Sundhedstjeneste en vældig udvidelse af arbejdet. Sundhedsplejersken blev direkte knyttet til denne institution, mens sygeplejeforeningen holdt sig til sin særlige opgave i Flensborg. I 1956 samledes administrationen af hjemmesygeplejen under Dansk Sundhedstjeneste, hvorefter Flensborg Sygeplejeforening kom med i Sundhedsrådet. Sin særlige tradition har foreningen især opretholdt ved månedsmøderne, der mere end noget andet repræsenterer sammenhængen med tiden før 1914 og tiden mellem de to verdenskrige. Overskrifterne i aviserne begyndte igen efter det kendte mønster; emnerne var dog blevet noget anderledes. Mens man i årene før 1945 samledes om emner med tilknytning til sygepleje og sygdomsbekæmpelse eller skildringer af fremtrædende personligheder på dette felt, så var det efter krigen „En H. C. Andersen-time", „Et besøg i Roskilde domkirke", „Grønland er et stykke Danmark" eller „En rejse i Finland". De sundhedsmæssige emner gled dog ikke helt ud, men møderne blev præget af folkelig underholdning; også Morten Korch har aflagt sygeplejeforeningen et besøg.

I 1953 holdt foreningen sit 40 års jubilæum. Da holdt rektor Fischer festtalen om „Fortid, nutid og fremtid", og kort tid derefter overtog fru Kristiane Fischer formandsposten. Hendes måde at opmuntre og styre en forsamling på lever i frisk erindring. Hun talte både sønderjysk, rigsdansk og plattysk, og lidt højtysk kom vel også med, alt i en skøn og broget forening. Hun fastholdt sprogligt foreningens tradition fra dengang, men især tog hun sig af de dansktalende, d. v. s. de sønderjysktalende, og hun genoplivede den gamle flensborgske „Mutterwitz", som bedst finder sit udtryk i det plattyske, og derudover kunne hun skabe forbindelse til det ny, som det moderne Danmark repræsenterede, og som finder sit naturlige udtryk i det rigsdanske sprog.

Den opgave, som Flensborg Sygeplejeforening tog op i 1913, er der nu mange om at løse. Men pioneren har en særlig plads, og mindet om pionertiden kan styrke og opmuntre dem, der gennem de lange dage måtte bære byrderne. De blev tunge for sygeplejeforeningen under to verdenskriges elendighed og den nød, der fulgte i deres kølvand. Ledelsen af Flensborg Sygeplejeforening kan med stolthed se tilbage på en god gerning for de mange, der trængte til hjælp, men den har også den opgave at samle sine medlemmer til både alvorligt og muntert samvær, og denne del af opgaven må man håbe, den længe vil røgte, for derved holdes en flensborgsk tradition levende, som også den nu unge generation kan få glæde af.

Ny fane til DSK

FORENINGEN af dansksindede sydslesvigske Krigsdeltagere (DSK) plejer ved officielle lejligheder at møde med to faner. Foruden foreningsfanen er DSK i besiddelse af en fane fra 1864, som Heinrich Böwadt har foræret foreningen. Denne fane er af silke, men tidens tand har gjort dugen så skør, „at vi næsten ikke længere tør tage den ud af hylstret", siger DSK's formand Johannes Ankersen. „Derfor har vi bedt Danmarks-Samfundet om at få en ny fane."

Den 18.7.1973 blev den under en lille højtidelighed på Dansk Generalsekretariat i Flensborg overrakt foreningen af generalsekretær Hans Ronald Jørgensen, idet denne er medlem af Danmarks-Samfundets hovedstyrelse. Formand er direktør Erik Haunstrup Clemmensen. Overdragelsesdokumentet er signeret af formanden samt af arveprins Knud. På et fanesøm står „Fra Danmarks-Samfundet, Valdemarsdag 1973".

Fra DSK var Johannes Ankersen, Asmus Brodersen, Jacob Kronika og Peter Simonsen mødt til overrækkelsen. „Vi vil", sagde formanden Johs. Ankersen, „holde denne fane i ære, så længe DSK består".

Fra venstre til højre: Asmus Brodersen, Jacob Kronika, Peter Simonsen, Johannes Ankersen og Hans Ronald Jørgensen med den ny DSK-fane.

Sydslesvigsk tak til danske ferieværter

CA. 2.000 BØRN OPLEVEDE I 1973 EN DEJLIG FERIE I DANMARK

Glimt fra Flensborg banegård, da feriebørnene rejste til Danmark

HENVED 2.000 BØRN fra danske hjem i Sydslesvig har i sommeren 1973 kunnet tilbringe en dejlig ferie i Danmark. Rejsen foregik i tre hold den 2., 4. og 7. juli, og børnene vendte hjem hhv. den 30., 31. juli og 1. august – sunde, solbrunede, legemligt og sjæleligt synligt præget af opholdet i de mange gode hjem, der gæstfrit åbnede sig for dem i Nordslesvig, Jylland, på Fyn og Sjælland.

En del af børnene kom dog ikke hjem med de „officielle" ferietransporter. Plejeforældrene havde ønsket at beholde dem endnu et stykke tid og siden at følge dem personligt hjem. Det siger ikke så lidt om, hvor glade begge parter har været for ferieopholdet.

For sydslesvigske børn er disse ferierejser, der nu har stået på i mange år, af umådelig værdi. Børnene får mulighed for i nogle uger at blive fortrolige med hverdagen, som den leves i Danmark, og ikke mindst i sproglig og menneskelig henseende betyder opholdet i moderlandet langt mere, end de fleste måske er klar over. Der er i årenes løb blevet knyttet forbindelser mellem feriebørn og deres plejeforældre, som varer for livet.

Tilbage står på de mange sydslesvigske hjems vegne at rette en dybfølt tak til de landsmænd, der også i år viste hjertelag og åbnede døren for et sydslesvigsk barn. Takken gælder også den store, uselviske indsats, der hvert år ydes af Komiteen for slesvigske børns Ferierejser samt alle dens medarbejdere i Danmark og Sydslesvig.

Københavnske feriebørns tak

Omkring 1.600 gæstfri hjem i Jylland, Sydslesvig, på øerne samt på Bornholm, mange med landbrug og mange uden landbrug, samt militærforlægninger over det ganske land har i sommeren 1973 åbnet dørene i kortere eller længere tid for en lille københavnerpige eller -dreng.

110 piger og 205 drenge blev inviteret ud for første gang, medens resten af den store børneflok rejste ud til ferieforældre, hvor de tidligere har været.

Alle børn er vendt hjem til den store by, glade og fulde af gode minder om oplevelser fra en dejlig ferie.

Børnene og vi beder alle ferieværterne – og ikke mindst værtinderne – modtage vor varmeste tak for deres store gæstfrihed og trofasthed mod en del af de børn, der trængte til at komme ud i lys og frisk luft og bort fra deres sædvanlige miljø for en tid.

Med venlig hilsen
Alfred Schunck
Københavnske skolebørns Landophold

Gamles Værn 1972-73

AF BETTY LECKBAND

TAL SIGER så lidt om „Gamles Værn"s arbejde. Vi har 1.426 nydende og 292 ydende medlemmer, hvoraf de 54 ydermere er hjælpedamer i vort omsorgsarbejde, der primært sætter ind på at hjælpe de ældre til at klare sig selv bedst og længst muligt som glade og aktive samfundsborgere i det miljø, som de selv foretrækker. Vi prøver efter bedste evne at finde ud af det ved vore besøg og sammenkomster.

Et stort plus er, at vi har kunnet gennemføre vore fødselsdagsfester for månedens fødselarer fire steder i byen. Her lægges der et stort forberedende arbejde i at gøre festerne så personlige som muligt. Og her lærer vi de enkelte bedre at kende end ved de store sammenkomster.

I et af byens distrikter har vi trukket store veksler på et privat hjem, der hver måned har holdt gilde for op til tyve fødselarer. Vi er meget taknemlige for, at Helligåndskirkens sogn har stillet lokalerne i Toosbüygade 7 til vor rådighed én gang månedlig, efter at Centralbibliotekets „Largorum" har måttet inddrages som arkiv. At skoler, bibliotek og menigheder rækker os en hjælpende hånd, kan vi ikke takke nok for.

En opmuntring er også, at vi har kunnet åbne en ny ældreklub i menighedshuset i Engelsby. Den 2.4.1973 indviedes „Margrethe Gudme-Klubben". Vi håber til næste år at kunne berette mere om dens arbejde.

Fra fødselsdagsfesterne ser alle frem til at mødes igen til de årligt tilbagevendende adventsfester, som vi kan takke vore danske venner med Danske Kvinders slesvigske Forening i spidsen for, at de kan gennemføres.

Al forståelse og hjælp fra organisationer og enkeltpersoner – stor eller lille – giver os kræfter og opmuntring til at fortsætte det arbejde, som Gamles Værn står for.

Dansk Fritidsklub for Ældre 1972-73

AF LINE MOMMSEN

ÅRET, DER GIK, har både for Dansk Fritidsklub i Flensborg og mig personligt været et omskifteligt år, idet jeg i slutningen af oktober måtte trække mig tilbage for en tid på grund af sygdom, men takket være fru Gudrun Madsen og alle mine flinke medhjælpere kunne klubben fortsætte på bedste måde.

To år er nu gået i de ny lokaler. Medlemstallet er nået op på 69. De første dage om ugen, altså mandag og onsdag, er lokalerne fyldte. Lidt anderledes ser det ud om fredagen. Da møder der som regel kun ca. 20, men det er så til gengæld sikkert dem, der især trænger til kontakt.

Sommerudflugten gik i år til Rødding og omegn.

Efter ferien blev der taget fat igen i klublokalerne. Især i hobbyrummet blev der arbejdet flittigt. Der er stor interesse for kortspil. Vi har ofte fem hold, som spiller 66 samtidig, så der slides godt på kortene.

Fru Madsen og hendes mange hjælpere har slidt i det. De har fremtryllet elefanter, bamser og mange praktiske ting af en stor portion stofrester, som klubben fik foræret af firmaet Uldall. De har været rene kunstnere, og den 30.11.72 kunne udsalget som sædvanlig finde sted med et fint resultat.

Vinterhalvåret gik hurtigt og med stor oplagthed fra klubmedlemmernes side. December blev naturligvis præget af adventstiden. Efter udsalget af årets arbejder kunne man slappe af. Lys tændtes hver eftermiddag i alle stuer, og sangbogen blev flittigt brugt. En lille juleafslutning blev på grund af pladsmangel i klublokalerne holdt på Chr. Paulsen-Skolen. Det blev en dejlig fest med Luciapiger og anden underholdning af skolens elever. Fhv. skoleinspektør Dinsen Hansen lod sine tilhørere opleve Frislands juleskikke, som var meget spændende, og som prikken over i'et havde frk. Bøgholm sørget for, at alle kunne gå hjem med en lille julegave.

Efter jul begyndte dagligdagen igen. Man gik i gang med ny og spændende håndarbejder, men sørgede dog for lidt afveksling ind imellem. Sønderjysk Forsøgsscene arrangerede en meget festlig eftermiddag med et rigtigt sønderjysk kaffebord og en glimrende underholdning, bestående af „Grænsens Sang". Takket være Daell-Fonden fik man en dejlig op-

levelse. Senere holdt pastor Haremst en eftermiddag et dejligt lysbilledforedrag om Færøerne, ligesom man en anden eftermiddag af pastor Kristiansen blev taget med på en tur til Kina og hørte om hans barndom i det store, fremmede land. Også fra vor egen landsdel så man lysbilleder, idet sygeplejerske Dagmar Gammelgaard fortalte om en menighedssygeplejerskes arbejde i Sydslesvig. Da påsken nærmede sig, hjalp pastor Vendelhaven med at opfriske børnelærdom. Vi fik en times bibelhistorie om påske og pinse.

Da jeg efter et halvt års fravær er kommet hjem igen, føler jeg trang til at takke alle hjerteligt for medfølelse og omsorg i tiden, der gik. Men især tak til *alle*, der har holdt klubben i gang. Den tak tillader jeg mig at adressere til fru Gudrun Madsen. Hun har på en ganske særegen måde forstået at springe ind med ny initiativer, og det trængte vi til. Gladest er vi for, at fru Madsen fortsat vil hjælpe os og være med i fællesskabet.

Vi ved, at grosserer Daell i det forløbne år har været meget syg. Vi sender mange varme tanker til hjemmet på Strandvejen i København med tak for alt, hvad grosserer Daell og frue gør for os. Vi er glade for at kunne fortsætte klubbens arbejde i de ny omgivelser og håber med tiden at kunne vise Daell-Fondens givere, hvordan vi arbejder og trives.

Tak også til alle i Skovgade 45 for al mulig hjælp, dog mest til Franz Wingender, der på alle måder står os bi med råd og dåd. Vi er mange om at hygge om vore ældre medborgere. Takket være det gode samarbejde mener vi, at det er lykkedes for os.

Sydslesvigske Folkekor igennem 25 år

ET KVART ÅRHUNDREDES VÆRDIFULDT VIRKE FOR DANSK OG NORDISK KORSANG

Den 1. maj 1973 var det 25 år siden, at Sydslesvigske Folkekor oprettedes – en dato, som nok er værd at mindes, idet denne dansksydslesvigske korsammenslutning igennem et kvart århundredes omskiftelige historie har været med til (og sikkert i højere grad, end mange udenforstående måske er klar over) at forme dansk livsudfoldelse i vor landsdel.

DET SKYLDTES én mands utrættelige pioner-arbejde, at det den 1. maj 1948 kom til en sammenslutning af de sydslesvigske kor: skoleleder Aage Primdal, Kobbermølle, tidligere kendt fra over 25 års virke i Nordslesvig som leder af et fortrinligt kor- og amatørorkester-arbejde. Primdals bestræbelser, der støttedes af en kreds af ligesindede, tog allerede form i begyndelsen af maj 1946, da der med seminarie-elever fra Haderslev og

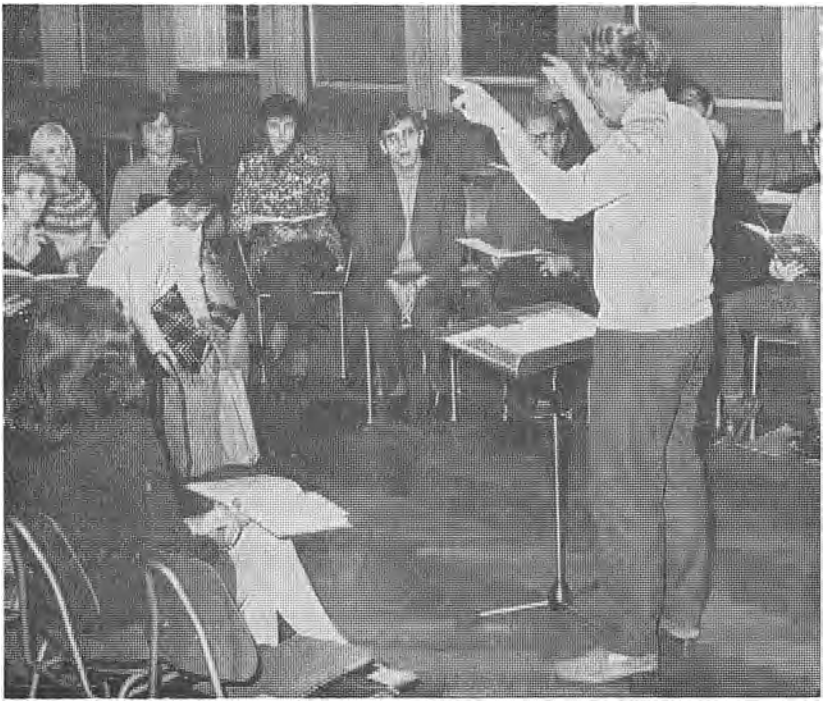

Prøveaften i Torsdagskoret med Hans Werner Hansen som dirigent.

Tønder holdtes en sang-sammenkomst i Det tyske Hus i Flensborg, noget dengang ganske nyt, ikke mindst set på baggrund af, at der i tiden efter første verdenskrig havde været et blandet kor i Flensborg. Interesserede samledes i slutningen af august samme år og vedtog at fortsætte det sangarbejde, som tidligere Dansk Korforening havde påbegyndt. Men derudover arbejdedes der over hele Sydslesvig med oprettelsen af danske kor. Det gav yderligere næring til Aage Primdals tanke om at slutte disse kor sammen til en dansk-sydslesvigsk landsorganisation. Sammen med en kreds af nære venner besøgte han en række af korene, således i Tønning og Rensborg, men blev hurtigt klar over, at man ikke nåede rundt til alle de ca. 20 oprettede kor ved personlige besøg. I stedet for orienteredes de om planen vedrørende en lands-sammenslutning gennem en rundskrivelse i begyndelsen af 1948.

Der var i første omgang ikke nogen overvældende tilslutning, men de kor, der havde svaret, gik fuldt og helt ind for tanken. I en fornyet henvendelse til alle dansk-sydslesvigske kor inviteredes der til en sammenkomst i „Hjemmet" i Flensborg lørdag den 1. maj 1948. Her oprettedes så korsammenslutningen under navnet *„Sydslesvigske Folkekor"*, og der dannedes et arbejdsudvalg, bestående af Aage Primdal, lærer Børge Krebs Lange, Tarup, elektriker Anthon Hoegh, Flensborg, lærer W. Lorenzen, Tønning, lærer A. Jakobsen, Flensborg, og professor Tønnesen, Vesterland.

Allerede den 25. september 1948 afholdtes den første generalforsamling i „Hjemmet" i Flensborg. Organisationen omfattede da henved 20 kor med ca. 500 sangere, og sammenslutningen var blevet optaget i Danske Folkekor. Det første sydslesvigske sangstævne holdtes den 31. oktober 1948 i Det tyske Hus i Flensborg og overværedes bl.a. af formanden for

Danske Folkekor, førstelærer Axel P. Jensen, Hårlev, og Danske Folkekors lands-overdirigent, lektor Chr. Ottosen, Sønderborg. Stævnet, der holdtes om eftermiddagen og sluttede med en korsammenkomst om aftenen på Flensborghus, fik et storartet forløb. Det indledtes og afsluttedes af det store fælleskor under ledelse af Aage Primdal. Endvidere deltog i stævnet Korforeningen, Flensborg (Aage Primdal), afdelingskoret for Flensborg og omegn (A. Søegaard Jørgensen, Flensborg), sangforeningen „Sønderjylland" (Alfred Jacobsen) og Lærerkoret, Flensborg, (A. Søgaard Jørgensen).

FRA ORGANISATIONENS VÆKSTÅR

I den følgende tid voksede Sydslesvigske Folkekor til en organisation af anselig størrelse. Den 1. april 1949 var følgende kor indmeldt (medlemstallene i parentes): Agtrup (27), Bredsted (ca. 30), Egernførde (ca. 30), Dansk Arbejderkor (27), „Sønderjylland" (74), Jørgensby (43), Korforeningen (ca. 80), Helligåndskirkens kor (ca. 20), Lærersangkoret (42), Ungdomsforeningens kor (67), Gelting (26), Harreslev (35), Husum (ca. 40), Husby (40), Jaruplund (32), Jernved (27), Karby (25), Kappel (ca. 30), Ladelund (26), Lyksborg (40), Rensborg (47), Slesvig (47), Sørup (30), Tarup (33), Tønning (76). Det var i alt næsten 1.000 sangere!

Desuden eksisterede der følgende kor, som arbejdede mere i det stille og ikke er regnet med i opstillingen ovenfor: Sønder Brarup, Arnæs, Frederiksstad, Vesterland og Nykirke.

Det næste store arrangement, Sydslesvigske Folkekor deltog i, var lands-stævnet i Sønderborg den 26. juni 1949. Det voldte store vanskeligheder at få sydslesvigsk deltagelse muliggjort. For det første var man klar over, at deltagelsen af alle kor, der var tilsluttet Sydslesvigske Folke-

Alfred Sonne Jakobsen på en prøveaften med sit lille, fine Carl Nielsen-kor.

kor, ville sprænge alle rammer. Dernæst var man fuldstændigt på det rene med, at de samlede kor ikke ville få rejsetilladelse af englænderne. Det endte dog med, at der alligevel blev givet visum til et anseligt tal, nemlig 169 sangere. Repræsentanterne for Sydslesvigske Folkekor sang under overdirigent og formand Aage Primdals ledelse to sange, „Danmark, delt ved hav forinden" og „Vort hjemland rummer minder". Ved samme lejlighed oplyste Aage Primdal i en tale til stævnedeltagerne, at Sydslesvigske Folkekor nu omfattede ca. 30 kor med over 1.000 medlemmer. De ville gerne allesammen have været med til Sønderborg-stævnet, men man havde kun fået lov til at vælge to fra hver stemme i alle korene. Det kor, man nu skulle høre, var således en virkelig repræsentation for alle sydslesvigske folkekor.

Den 20. december 1949 havde Sydslesvigske Folkekor i alt 1.225 aktive medlemmer. Foruden de store årlige sangstævner arrangeredes der i de følgende år også stævner for afdelingskorene, dirigentkursus m.m., og det var en ganske naturlig opgave, at Sydslesvigske Folkekor også medvirkede ved de danske årsmøder. Følgende blev i begyndelsen af 1950 valgt som dirigenter for afdelingskorene: Flensborg Aage Primdal, Slesvig (Egernførde) W. Lorenzen, Kappel, Nordvestkorene A. Jakobsen, Vesby, Sydvestkorene B. Thomsen, Tønning, og for Fælleskoret A. Søegaard Jørgensen.

VANSKELIGE VIRKEKÅR

Det var aldeles ikke lette kår, Sydslesvigske Folkekor kom til at arbejde under. Større sammenkomster frembød ofte et uovervindeligt problem på grund af transportvanskeligheder i det af krigens følger hærgede Sydslesvig. Folk var fattige - så fattige, at et planlagt lands-korstævne i Slesvig måtte aflyses, fordi sangerne ikke havde råd til at betale de hermed forbundne udgifter. Det skortede også stærkt på nodemateriale, og selv om f.eks. Danske Folkekor gjorde alt for at hjælpe de sydslesvigske sangere, var det af økonomiske grunde næsten ugørligt at fremskaffe de korhæfter, man så stærkt havde brug for. Danmark, der havde lidt under besættelsen, var nu engang ikke, som måske mange tyskere dengang med urette troede, det land, „hvor mælk og honning flød", og hvorfra danske sydslesvigere ligefrem blev „oversvømmet" med penge og „flæskepakker". Alligevel var man fast besluttet på, at sangstævnet den 18. juni 1950 i Det tyske Hus' koncertsal *måtte* gennemføres, komme end, hvad ville. Det blev med Aage Primdal, W. Lorenzen, Alfr. Jakobsen, B. Thomsen og Viggo Kornum som dirigenter „en stærk og inderlig bekendelse til dansk og nordisk kultur", som „Flensborg Avis" dengang skrev, hvori godt 700 sangere fra hele Sydslesvig deltog.

I juni 1951 lykkedes det endelig at gennemføre det årlige sangstævne i *Slesvig*. Forbundsdagsmedlem, borgmester Hermann Clausen var protektor for stævnet, der fik et overmåde smukt forløb.

I sommeren 1952 deltog Sydslesvigske Folkekor i Danske Folkekors 50 års jubilæumsstævne i København, hvor også kor fra det øvrige Norden medvirkede. Der blev lagt mærke til sydslesvigerne. I en blad-omtale efter koncerten hed det således: „Under direktion af skoleleder Aage Primdal, Kobbermølleskolen, blev der sunget danske sange med en inderlighed og forståelse, der måtte glæde enhver korkender nord for grænsen. Publikum var begejstret og aftvang koret som ekstranummer „Slesvig, vort elskede, omstridte land". I „Politiken" hed det efter en omtale af de svenske og norske kor: „Men stærkest virkede det sydslesvigske kor uden fane og uden ensartet påklædning. Da det til slut sang „Slesvig, vort elskede, omstridte land", blev der ganske stille ...".

STORE KOR-ARRANGEMENTER

Af væsentlige store arrangemneter gennem årene kan nævnes korstævnet i Husum den 28. juni 1953, der med 500-600 sangere fra 20 kor og

under stærk publikumsdeltagelse holdtes i fineste vejr i skolegården på den danske skole, stævnet den 23. maj på Rensborg Teater, hvori deltog ca. 400 sangere, det store sangstævne i Det tyske Hus i Flensborg den 17. april 1955, der for første gang holdtes sammen med „Grænsekorene" fra Nordslesvig (i alt ca. 600 sangere), og hvor en del af koncerten optoges af den danske radio til senere udsendelse. Over det årlige sangstævne den 29. april 1956 i Læk var der, som det er fastholdt i protokollen, „en lysende forjættelse ved, at så mange unge var kommet ind i korene". Stævnet den 19. maj 1957 samlede over 250 sangere og stod under mottoet „Sommersange". Den 10. og 11. maj 1958 deltog ca. 220 af Sydslesvigske Folkekors sangere i Danske Folkekors lands-stævne i Århus, medens sanger-stævnet den 26. april 1959 på Flensborghus i Flensborg formede sig på en ganske særlig og bevægende måde: Det blev til en hyldest til Sydslesvigske Folkekors mangeårige formand og overdirigent Aage Primdal, der efter et stort og værdifuldt arbejde for den danske sang i Sydslesvig trak sig tilbage - en hyldest, der også kom til orde i de taler, der holdtes bl.a. af de korledere, som i årene indtil da havde stået i forreste række i et utrætteligt virke for den danske sangs pleje her i landsdelen.

En mærkedag blev endvidere Sydslesvigske Folkekors 20 års jubilæumskoncert den 26. maj 1968 i Duborg-Skolens festsal i Flensborg, hvor ny dirigentnavne (Abelone Jacobs, Gerhard Ernst, Hans Werner Hansen) var kommet til „veteranerne" (Alfr. Jacobsen, Børge Krebs Lange).

BERIGENDE ÅR

Et kvart århundrede Sydslesvigske Folkekor: en tid, der såvel i medsom modgang har været berigende år. Tidernes ugunst, deriblandt et så skæbnesvangert problem som mangel på korledere, muligvis også vort moderne samfunds mere udadvendte interesser og mangel på forståelse af folkelige værdier, har tæret også på korenes antal og sangernes skare. Alligevel fortsætter såvel sangere som korledere uforknyt, de ny ved siden af pionererne. For dem er stadig hovedformålet med Sydslesvigske Folkekor først og fremmest plejen af den danske og nordiske sang i vor landsdel. Eller som Aage Primdal engang har udtrykt det: „Vi håber, at sammenslutningen af danske kor i Sydslesvig også fremefter må kunne løse *sin* opgave som formidler af de bedste sangtraditioner i dansk, folkeligt korarbejde!".

Hvad udad (talmæssigt) tabtes i de forløbne år, er til gengæld vundet indad (korarbejdets kvalitet). De ord, Børge Krebs Lange skrev i Sydslesvigsk Årbog 1971-72, står stadig ved magt: „Er SF's virke end beskedent i omfang - sangen har jo kun interesse for de få - så må det siges, at korene, hvad kvalitet angår, let står mål med tilsvarende kor i Danmark. Her kan der være grund til at nævne Carl Nielsen-koret, der har placeret sig fint ved Danmarks Radios sidste kvalifikationsprøver, og som forrige år repræsenterede Danske Folkekor ved et nordisk korstævne i Sverige. Sydslesvigske Folkekors dobbelte virke, de ugentlige øveaftener med sangligt og kammeratligt samvær og mødet med tilhørerne ved optræden og koncerter, er i året, der er gået, lykkedes fuldtud til glæde og berigelse for mange både i Sydslesvig og Danmark."

Ved SF's generalforsamling den 25. maj 1972 vedtoges det at udmelde Sydslesvigske Folkekor af Danske Folkekor og tilslutte sig kororganisationen „Kor 72". Sydslesvigske Folkekor består stadig af de tre kor Tarup-Jørgensby, Carl Nielsen-koret og Torsdagskoret. Ved opførelsen af Bachs jule-oratorium 1972 i Flensborgs Nikolajkirke sammen med Sønderjyllands Symfoniorkester og solister fra Danmark beviste Sydslesvigske Folkekor på smukkeste måde, at de i dag kan klare selv krævende, større koropgaver.

W. L.

»Margrethe-Klubben« 1972-73

AF BETTY LECKBAND

HJÆLPSOMHED og trofasthed har præget klubben i det afvigte år. Vi har haft en række sygdomstilfælde og desværre mistet en del medlemmer, som vi savner. Deres minde vil leve i den kreds, der kom til at holde af dem. Vi er taknemlige for det sammenhold, der præger klubben.

Tirsdagsklubben er nu på 17 medlemmer og torsdagsklubben på 14. Begge disse dage udfyldes med mange aktiviteter, og resultaterne sås ved vor julestue, som fik megen anerkendelse.

Mange håndarbejder bliver i årets løb brugt til at glæde familie og venner med (medlemmerne kan købe dem for materialets pris).

Onsdagsklubben på 12 medlemmer er forbeholdt kortspil. Der er spænding og godt humør ved spillebordene. En styrkende kop kaffe er en velkommen afveksling.

Én gang om måneden holder „Gamles Værn" sin månedlige fødselsdagsfest for fødselarer i den nordlige bydel i Margrethe-Klubbens stuer.

Alle klubmedlemmer fik en uforglemmelig udflugt – en heldagstur med Sydfyn og de sydfynske øer som mål. Vejret og humøret var strålende, og turens oplevelser var samtalestof mange dage efter. Slige oplevelser ligesom julefesten får os til at føle os som én stor familie. Og det er det, som vort arbejde stiler henimod. Vi kommer hinanden ved. Dette arbejde for vore gamle medborgere kunne ikke gennemføres, hvis ikke der var gode venner og institutioner, der gav os den økonomiske hjælp. Vi skylder Daell-Fonden og Flensborg by en stor tak. Ligeså takker jeg de aldrig svigtende frivillige hjælpedamer, der året rundt tager sig af vej-

Om et kvarter kommer bussen – vi skal på heldagsudflugt.

ledning, regnskab, rengøring m.m. Uden deres hjælp kunne dette klubarbejde ikke lykkes.

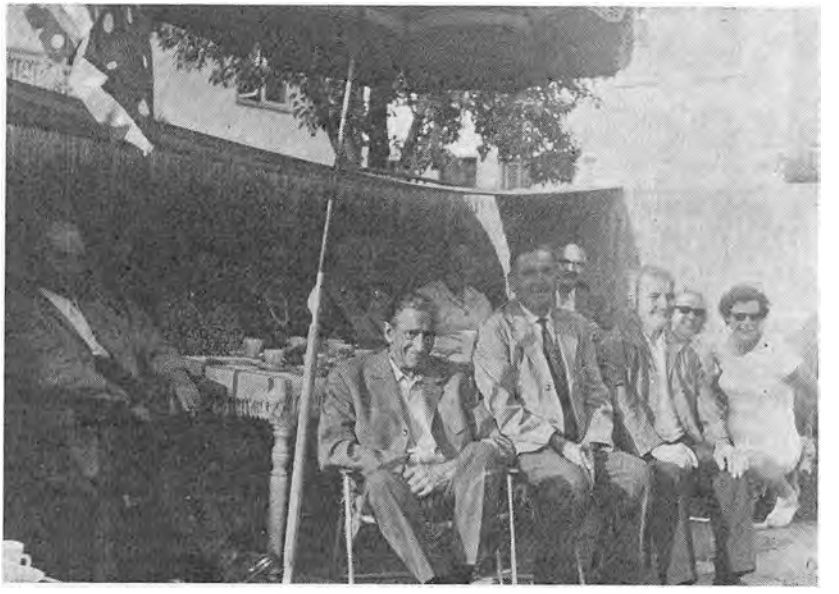

Når det bliver for varmt indendørs, tager vi kaffen i haven!

Flensborg Kirkehøjskole

AF MARTIN NØRGAARD

FLENSBORG KIRKEHØJSKOLE har i efteråret 1972 og foråret 1973 atter kunnet tilbyde en række foredrag angående kirkelige emner. Særlig god tilslutning fandt et foredrag ved gymnasielærer Frede Olsen om „Religionsundervisning i skolen" og et foredrag af gymnasielærer Egon Rasmussen om „Skæbne og folketro". Men også så specielle emner som „Hvad er synd?" og „Hvorfor gå i kirke?" fandt interesserede tilhørere. Især den velvilje, Kirkehøjskolen fandt hos en del af vore unge, opmuntrer os til at fortsætte i det hidtidige spor.

Kunsten må komme til folket

SYDSLESVIGS DANSKE KUNSTFORENING 1972-73

AF HARRY JENSEN

DET ER almindelig skik og brug på generalforsamlinger, at der bliver aflagt en årsberetning. Det må da også være medlemmernes naturlige ret til én gang om året at få en samlet oversigt over, hvad kontingenterne er gået til, og hvordan tilskud er blevet forvaltet. Men det er samtidig også en god lejlighed for en bestyrelse til at kunne mødes med medlemmerne for at få tilskyndelser og impulser, og det er ligeså klart, at man på en generalforsamling vil være følsom over for forsamlingens kritik.

DEBATTEN OM AMATØRUDSTILLINGER

Nu vil de, der deltog i sidste års generalforsamling, erindre, hvordan man kom ind i en ret heftig debat om, hvor vidt kunstforeningen skulle beskæftige sig med at arrangere amatørudstillinger sammen med sine kunstudstillinger. Debatten sluttede ikke den aften, men fortsattes i flere læserbreve samt en kronik fra min side i „Flensborg Avis". Jeg vil da også finde det ærligt at sige, at når vort bestyrelsesmedlem gennem mange år, skoleinspektør A. Lieb, trak sig ud af bestyrelsen sidste sommer, så var det på grund af hans stillingtagen i den debat, som blev ført. Personligt synes jeg, og det gør hele bestyrelsen, at vi dér mistede en fin medarbejder, og det gjorde ondt.

HAR MAN LEVET OP TIL FORMÅLET?

Men generalforsamlingen er også en god lejlighed til med loven i hånd at få justeret kursen. Fik vi udført de ting, som foreningens formålsparagraf pålægger os?

Altså spørger vi lovens § 1, der omhandler navn, formål og hjemsted. Punkt 1: „Foreningens navn er Sydslesvigs danske Kunstforening". Det kan jeg ikke kommentere ret meget. Men så punkt 2: „Foreningens formål er at øge interessen for kunst og fremme kendskabet til dansk kunst". Mon ikke de udsendte „Kunsttillæg" hjælper her? Og ellers må man erkende, at samtlige de fire udstillinger, som vi har haft i det forløbne år, har vist danske kunstnere, så vi har da vist været loven efterrettelig. Men man kan måske sige, at ordene i vedtægterne kan virke lidt hæmmende, og at vi da udmærket véd, at der findes god kunst så mange andre steder, f.eks. i Tyskland og Tjekkoslovakiet. Jeg nævner disse to lande, fordi vi har planer om udstillinger derfra i det kommende år.

Videre: „Dette søger foreningen at gennemføre ved bl.a. at afholde udstillinger". Og det har vi gjort i år som tidligere år. selv om jeg for 1972 kun kan berette om fire. Den første var i slutningen af september, hvor vi kunne vise Preben Hornungs udstilling „Relationer". Den blev besøgt af 498 mennesker. Den næste hed „Keramik og Billedbatik", og titlen antyder, at det var en slags dobbeltudstilling, der heldigvis harmonerede virkelig godt. I anden halvdel af november 1972 udstillede nemlig Jean Knupfer sine keramiske arbejder sammen med Karen Ydings fine og farveskønne vægtekstiler i billedbatik. Når der på denne udstilling blev solgt ret megen keramik, og den ydermere fik besøg af 866 gæster, ja så ,må man vist udlægge det, som om der virkelig er vakt den interesse

formålsparagraffen omtalte. Til den næste, Erik Lagoni Jakobsens „Identiteter", kom der i tiden 27. jan. til 5. febr. 487 besøgende. Og endelig har vi så den sidste udstilling, „Statens Kunstfonds Indkøb 1971/72".

Jeg læser videre: „b. arrangere møder, foredrag, filmforevisninger etc". Vi havde i forbindelse med Preben Hornungs udstilling en filmaften, hvor vi viste tre film om og med kunstneren Preben Hornung. Det var en herlig aften. Arrangementet varede kun godt en time. Filmene var i topkvalitet og var et godt supplement til udstillingen. Oplevelsen kunne godt være delt af flere end de fremmødte ca. 25. Og hvad angår møder, så kun hastigt dette: Vi arrangerede i maj en biltur for medlemmerne til Olivia Holm Møllers museum i Løgumkloster samt Det sønderjyske Landsdelsmuseum i Tønder.

„c. indkøbe og udlåne kunst". Vi har i år for kontingentmidler indkøbt en mappe af Poul Janus Ipsen og Bent Karl Jacobsen, 12 blade, som tilsammen kan danne en lille fin udstilling, let at transportere ud. Her er det på sin plads at nævne, at vi har ført forhandlinger med Danfoss og har arrangeret en mindre udstilling ude i deres kantine. Det er vist ikke rigtigt at sætte sig hen og forvente, at folk skal trække i stadstøjet og komme hen til vore udstillinger. Mon ikke kunsten i langt højere grad skal bekvemme sig ud til folk? Institutionen og ideen det opsøgende teater véd noget om dette.

På samme linie ligger også vore skoleudstillinger. Vi har i perioder på 2-3 måneder udstationeret en samling på 24 blade grafik, først på Chr. Paulsen-Skolen og siden på Cornelius Hansen-Skolen. Grafikken hænger dér så længe, at elever og lærere får vænnet sig til den, og så længe, at de føler et savn, når den tages ned. Det er vanskeligt at vurdere værdien af sådanne ophængninger. Derfor lader jeg være!

„d. skabe kontakt til eller samarbejde med beslægtede foreninger og institutioner i ind- og udland". Vi har et glimrende forhold til den stedlige tyske kunstforening og byens museum i Flensborg. Vi er glade for at få en invitation til vore medlemmer, når direktøren for det nordjyske kunstmuseum, Rostrup Boyesen, holder foredrag på museet, eller når man åbner en udstilling af skandinavisk keramik og danske vægtæpper. På lignende måde får den tyske forening også invitationer til vore udstillinger. Jeg vil også nævne, at vor forening står som medlem af landsforeningen „Sammenslutningen af danske Kunstforeninger".

Så står der til sidst i paragrafferne, at foreningens hjemsted er Flensborg. Det er godt nok. Men vi vil hjertelig gerne ud i landsdelen.

★

Jeg vil ikke slutte denne beretning uden at takke til mange sider. Den økonomiske sikring er en nødvendighed for at kunne arbejde, og vi siger tak for tilskud, som vi har modtaget gennem Generalsekretariatet, fra Sydslesvigsk Kultursamfund og fra Flensborg by. 187 medlemmer siger tak herfor, og der er jo langt flere, der nyder gavn heraf.

Tak til Centralbiblioteket, tak til bestyrelsen for mange bestyrelsesmøder og anden hjælp og til foreningens forretningsfører, frk. Fedder, hvem så meget ubehageligt arbejde dynges på, men som formår at overkomme det.

Fra aftenvandringen i Frederiksstad

Historisk Samfund for Sønderjylland

SYDSLESVIGS AMTSKREDS 1973

AF LARS H. SCHUBERT

Tirsdag den 10. april 1973 afholdt amtskredsen generalforsamling på Flensborghus med professor Troels Fink som mødeleder. Formanden Lars H. Schubert bød velkommen og udtalte følgende mindeord over afdøde styrelsesmedlem Poul Kürstein:

„Den 6. januar 1973 døde vort styrelsesmedlem Poul Kürstein. I de mange år, han trods alt fik lov til at virke i Sydslesvig, har han levet i historien og for historien. Dermed satte han sig selv det smukkeste minde, og han vil blive husket som den foregangsmand, der i dagens gerning viste, at han var klar over, at det nærmeste krav lå her i landsdelen. Selv om han ikke for alle har været den behagelige mand og mange gange med sin store viden kunne komme til at tynge folk, så har han for mig at se netop derigennem villet revse sine landsmænd og prøvet på at ægge dem til gerning, forstået sådan, at vi sydslesvigere skulle sætte os ned og skrive eller fortælle.

Poul Kürstein tog sit hverv som styrelsesmedlem i vor amtskreds meget alvorligt. Han var altid parat til at hjælpe os, når vi havde brug for ham ude i marken eller på talerstolen. Lad os blive ved med at lytte til hans manende appel: *Vi kan ikke leve uden historien!* Den største tak til vor afdøde landsmand vil være den, at vi i vort arbejde omformer dette at lytte til det at virke! *Ære være Poul Kürsteins minde!*"

Årsberetningen og kasseberetningen blev godkendt. Lars Schubert blev genvalgt som formand, og dr. phil. Ole Harck blev nyvalgt. Efter kaffe-

bordet talte studielektor H. V. Gregersen, Haderslev, om „Plattysk i Sønderjylland frem til ca. 1600 – en historisk undersøgelse".

Torsdag den 21. juni 1973 gennemførtes en aftenvandring i Frederikstad under ledelse af skattekonsulent Karl Michelsen. Her var vi i den heldige situation, at en stedkendt mand ud af sin kærlighed til fødebyen og hjemstavnen hen ad vejen gjorde huse og gader levende for os under den dejlige vandring. I Paludanushuset blev der efter kaffen stillet mange spørgsmål, der viste, at vore medlemmer var stærkt optaget af det sete og hørte. Det blev en uforglemmelig aften!

Søndag den 26. august 1973 var amtskredsens medlemmer og interesserede på sommerudflugt i Ejdersted. I Skipperhuset i Tønning bød vort styrelsesmedlem pastor Flemming Møller velkommen. Gårdejer Wilhelm Hønk fortalte om de historiske forudsætninger for gennemførelsen af projektet „Ejderafdæmning", der blev aktuelt efter første verdenskrig, og som resulterede i, at nazisterne efter 1933 mod befolkningens vilje byggede en dæmning ved Nordfeld øst for Frederiksstad.

Den 80-årige skipper Johannes Kruse fortalte om de tider, da fiskerne på Ejderen måtte gennemføre fangsten i løbet af én flodtid – ca. 6 timer – i deres små sejlbåde. Dengang var der fisk at hente i massevis. I dag tager fiskerne ud på rovdrift med motorbåde og kommer somme tider hjem med fisk til knap nok ét måltid.

Så fortsattes udflugten til den ny Ejderafdæmning. Her gav diplomingeniør Richter en dybtgående redegørelse for den mere tekniske forudsætning for arbejdet, der nu er afsluttet. Fremtiden vil vise, om vi denne gang har bygget rigtigt!

Af andre aktiviteter kan nævnes, at vort medlem Wilhelm Iversen fra Satrup i Angel har holdt foredrag om det gamle Flensborg. Særlig har Sydslesvigsk Forenings distrikter gjort brug af dette tilbud. Desuden har pastor Paul Tappe i Læk stået for en velbesøgt udstilling „Læk i billeder fra tiden før 1914". Den gennemførtes i september 1972 med 1.025 besøgende. Professor dr. phil. Troels Fink åbnede udstillingen med et foredrag under titlen „Welchen Herren waren die Lecker untertan?".

Første spadestik i Slesvig til de danske aldersrenteboliger

Sydslesvigsk Forenings styrelse vedtog på et hovedstyrelsesmøde i Flensborg den 22. maj enstemmigt at give grønt lys for oprettelsen af 16 hensigtsmæssige og fuldt moderne boliger til danske aldersrentemodtagere i Slesvig. Allerede dagen efter gik man i gang med jordarbejdet på grunden ved siden af den tidligere danske Ansgarskole i Bismarcksgade, som Sydslesvigsk Forening har fået overdraget til formålet. Oprindelig skulle der på denne grund have været bygget et dansk menighedshus, men efter omlægningen af det danske skolevæsen i byen blev Ansgarskolens lokaliteter overført til kirkelig brug og grunden dermed fri til anden benyttelse.

Der er såvel i Sydslesvig som i Danmark vist megen offervilje for at kunne realisere planen. Når finansieringsspørgsmålet nu er løst på en fuldt ansvarlig måde, må takken herfor rettes til Slesvig-Ligaen i Danmark, der har støttet denne opgave, til Poul Kürsteins Mindefond, som oprettedes udelukkende til formålet, til private danske kredse og organisationer i Sydslesvig, der har støttet indsamlingen til aldersrente-boligerne i Slesvig med klækkelige beløb, til Slesvig by og amt, som har givet tilskud, og ikke mindst til indenrigsministeren i Kiel, der med tilsagn om billigt statslån har vist stor imødekommenhed.

Selvbyggerhuse i Kobbermølle

Kruså Byggeforenings virke er landsomfattende

UNGE DANSKE SELVBYGGERE ANLAGDE OVERSØ KOMMUNES MEST MODERNE VEJ

KRUSÅ BYGGEFORENING er en sammenslutning, der har til formål at hjælpe unge sydslesvigske selvbyggere med at få eget hus. Foreningens oprettelse skyldtes i sin tid boligmangel og var et led i bestræbelserne for at imødegå en udvikling, der ikke sjældent tvang unge danske sydslesvigere til at forlade deres hjemstavn. De første huse byggedes i Krusådalen lige syd for den dansk-tyske grænse, og foreningens aktivitet, der udfoldedes under mottoet „Hjælp til selvhjælp", er siden da blevet landsomfattende.

Hvad unge danske selvbyggere her har skabt, har også afkrævet tyske myndigheder og medborgere respekt. Et eksempel herpå er det initiativ, ni selvbyggere har vist i Oversø kommune, hvor de på en gennem byggeforeningen erhvervet byggegrund har opført deres énfamilieshuse. Mellem husene gik der en sandvej, som de selv tilbød at udbygge til en fuldt moderne vej. Myndighederne gav deres tilladelse efter forhandlinger, Kruså Byggeforenings forretningsfører, Peter Lützen, havde ført med Oversøs borgmester, kommuneråd, byggeudvalg, distriktsforvaltningen i Tarp og amtskontoret. Betingelsen var, at der ved vejens anlæggelse samtidig skulle sørges for regnvandsledninger og kloakering, og at arbejdet skulle udføres under opsyn af en vejbygningsingeniør.

De unge selvbyggere sørgede for at få deres ferie på samme tid og gik i gang med arbejdet, som de på nær asfalteringen klarede på egen hånd.

Resultatet er blevet en fuldt moderne vej, tilmed den eneste vej i kommunen, der har kloakering. Når engang kloakeringen er gennemført i he-

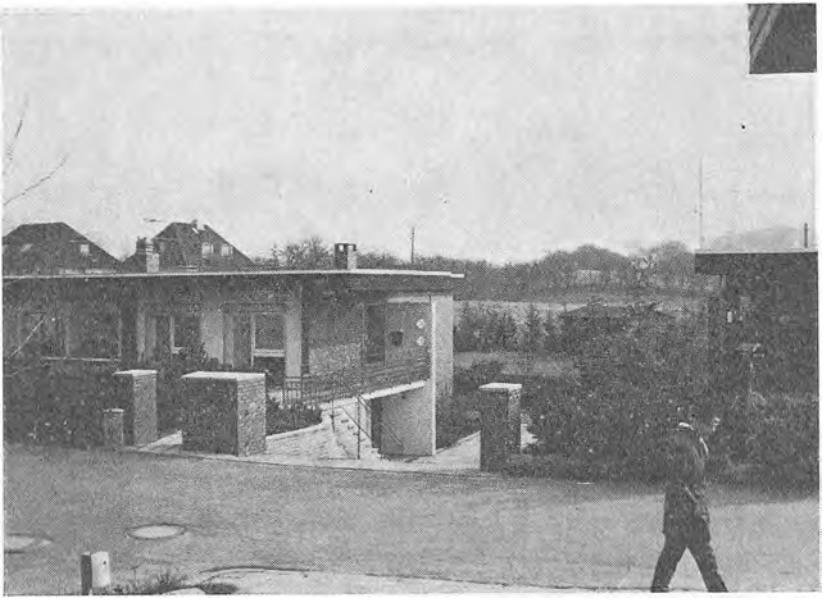

Moderne byggeri i Jaruplund

le Oversø kommune, skal selvbyggervejen tilsluttes det samlede kloakeringsnet.

Ved vejens overdragelse til kommunen takkede borgmesteren de ni selvbyggere og Kruså Byggeforening og fremhævede, at vejen var god og velanlagt, skønt arbejdet var udført af ikke faglærte vejarbejdere. Oversø kommune kunne være stolt af denne trafikale nyskabelse.

Skulle vejen have været anlagt af kommunen, ville det have kostet 50.000 mark mere – penge, der blev sparet takket være de ni selvbyggeres og Kruså Byggeforenings utraditionelle, friske initiativ.

★

I tiden fra 1961 til 31.12.1972 er der ved Kruså Byggeforenings hjælp opført i alt 85 huse i Sydslesvig, deraf 13 i Læk, 16 i Kobbermølle, 16 i Jaruplund, 9 i Oversø, 8 i Mildsted, 8 i Kappel, 4 i Agtrup, 4 i Vanderup, 2 i Store Soltbro, 3 i Slesvig, 1 i Klokris og 1 i Lyksborg.

Kruså Byggeforening havde den 31.12.1972 172 medlemmer med 181 forretningsandele.

Som i de foregående år har man også i det forløbne år modtaget støtte og hjælp. Foreningen takker alle, såvel privatpersoner som organisationer, for bistand, og bestyrelsen retter en særlig tak til „Andelsselskabet for finansiering af danske boliger i Sydslesvig", „Sydslesvig-Fonden af 1955", Grænseforeningen, Sønderjysk Samfund, Sønderjyske Foreninger og Sydslesvigsk Forening.

Hvordan komme videre?

FORENINGEN NORDEN's
LOKALAFDELING FOR SYDSLESVIG

AF PASTOR C. B. KARSTOFT

UVILKÅRLIGT dukker spørgsmålet op, hvordan vi kommer videre, når endnu et år passerer revy for at blive sendt over i historien med et par sammenfattende bemærkninger.

Ikke at der ingenting er sket; som foreningens bogføring af ud- og indgået post bedst véd det.

I et mindretal, hvis kontakt til moderlandet er så tæt og livgivende som en navlestrengs, kan det ikke være anderledes, end at kontakterne til det øvrige Norden knyttes langs de baner, moderlandet selv betjener sig af for at holde sit nordiske blodomløb frisk og levende.

Besøg mellem venner, turisme, gensidige besøg af sportsforeninger, spejdertroppe, af foreninger og institutioner, der på egen hånd tager initiativ, det altsammen udfolder den samhørighed, som er den selvfølgelige basis for det specielle og bevidste arbejde, foreningen NORDEN udfører for at knytte båndene i faste baner. Og glædeligt er det at se, hvor meget vore medlemmer (ca. 300) og andre, især unge, gør brug af tilbud om rejser og kursus og af tilskyndelser til lejrskoleophold og klasserejser (især til Norge), som foreningen også støtter økonomisk.

Men på ét punkt er vi faktisk ikke kommet videre i de snart ti år, vor lokalafdeling har virket, og det måske på det vigtigste og for os mest givende punkt. Jeg tænker på *VENSKABSBY-SAMARBEJDET*.

De få steder, hvor det har været praktiseret, har det bevisligt været en løftestang til stadig fornyelse af det fadderskabsarbejde, som i SSF-regie i mange år spillede en helt afgørende rolle, og som i de senere år mangesteds fører en stadig mere hensygnende tilværelse trods saltvandsindsprøjtninger.

Det nordiske venskabsby-samarbejde er i hvert fald én chance mere for genoplivelse af disse elementært nødvendige folkelige berøringsflader mellem mennesker fra syd og nord for Skelbækken. Ledende folk i Grænseforeningen har set det, set det også på baggrund af de særlige udfordringer i vore Europatider, og de har talt om det, skrevet om det, men for hvem? Nordenfolk har slået til lyd derfor, og hvad mere er: de stiller et fuldt udbygget net af venskabsbykæder til rådighed; måske strutter de ikke alle vegne af samme foretagsomhed, men de *er* der – for at lade sig udnytte.

Men hvordan komme videre?

Tillidsmænd i SSF, og hvem ellers disse linjer appellerer til, det er jer og *kun* jer, der kan give svaret: et punkt på dagsordenen ved næste styrelsesmøde på lokalt plan eller på amtsbasis.

Så er vi i hvert fald kommet et skridt videre.

Husum danske skole 25 år

Husum danske skole kan se tilbage på 25 års beståen. Dagen markeredes den 26. maj med en festlighed på skolen, der overværedes af repræsentanter for Husum by, byens skoler, naboskolerne, fadderskabsgæster fra Gentofte og Bornholm, næstformanden for Grænseforeningen, Knud Frederiksen, formanden for Dansk Skoleforening, Jakob Meyer, m.fl. På billedet ses skoleleder Herbert Runz byde velkommen til jubilæumsfesten i skolens gymnastiksal.

Skakklubben ved at sprænge alle rammer

AF R. MACH

Flensborg danske Skakklub er uden tvivl en af de mest aktive danske foreninger i Sydslesvig. Bortset fra en velfortjent sommerpause er medlemmerne i ilden hele året rundt. De spiller én eller flere interne klubturneringer og deltager hvert år i Dansk Skakunions holdturneringer. Desuden finder en hel del medlemmer jævnligt tid til at deltage i enkeltmandsturneringer rundt om i Danmark.

Skakklubben har i modsætning til så mange andre danske sportsklub-

ber i Sydslesvig ingen kontakter syd for grænsen. Alle klubbens aktiviteter uden for dens egne rammer i „Hjemmet" i Mariegade er henlagt til Danmark. Klubben har lige fra starten følt sig nært knyttet til skaklivet i Danmark og i over 25 år oparbejdet så mange kontakter, at den simpelthen ikke kan afse tid til også at mødes med skakspillere syd for grænsen. I hvor høj grad den danske skakklub i Flensborg er integreret i Dansk Skakunion – de danske skakklubbers hovedorganisation – fremgår af den kendsgerning, at flensborgerne for nogle år siden fik betroet den store opgave at arrangere Dansk Skakunions årlige påsketurnering, der som regel samler ca. 400 skakspillere fra hele landet omkring de 64 ternede felter, og hvor Danmarksmesteren kåres. Den gigantiske turnering, den største, der nogen sinde er blevet gennemført i Flensborg, blev en vældig succes. Det fortjener at blive fremhævet, fordi der krævedes et meget stort organisationsarbejde.

Endvidere har flensborgerne stået for gennemførelsen af den sønderjyske enkeltmandsturnering, den største årlige turering i den sydlige del af Danmark. Også dette er et bevis på, at flensborgerne er rede til at tage et nap med, når det gælder løsningen af store opgaver.

Flensborg-klubbens medlemstal stiger støt. Skaksæsonen, der startede i midten af september, havde en meget lovende optakt. Ni danske skoleelever og fem voksne blev optaget som ny medlemmer, hvilket klubben i øvrigt ikke mindst kan takke sin ihærdige turneringsleder, Jes Boy Jepsen, for. Han har sammen med klubbens formand, Hanno Asmussen, og kasserer Willy Diedrich i adskillige år været drivkraften, der fik det hele til at gå rundt. Med de nytilmeldte spillere er klubben nu nået op på 53 medlemmer, der er lige ved at sprænge rammerne i de to spillelokaler i „Hjemmet". Der spilles regelmæssigt om mandagen. Om onsdagen er der skakundervisning.

For nogen tid siden foretog skakklubben et bemærkelsesværdigt skridt. Den besluttede på generalforsamlingen at forhøje månedskontingentet fra tre til fire mark. Men ikke nok med det. Flere medlemmer krævede, at klubben, der får økonomisk støtte fra Sydslesvigsk Forening, i fremtiden i højere grad end hidtil selv skulle bidrage til at dække de mangfoldige omkostninger. Bestyrelsen mente dog, at der ikke kunne pålægges medlemmerne yderligere finansielle belastninger. Der udspandt sig en langvarig diskussion, og man enedes til sidst om at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling med disse medlemmers tilskyndelse som eneste punkt på dagsordenen. Det ekstraordinære møde endte med, at et flertal af forsamlingen erklærede sig rede til i fremtiden at bære en større del af omkostningerne: Det turneringsindskud, der betales ved enkeltmandsturneringer i Danmark, skal herefter udredes af medlemmerne selv. Hidtil har klubben betalt dette indskud.

De medlemmer, der gik ind for nyordningen, understregede, at man burde være taknemlig for støtten fra Sydslesvigsk Forening, uden hvilken skakklubben ikke kunne bestå i sin nuværende form med de mange aktiviteter, men at man ikke burde gøre det til en vane kun at kræve. Man måtte være rede til selv at betale så meget som muligt for udøvelsen af en hobby.

SSF er hovedplatformen

HVOR STÅR SYDSLESVIGS DANSKHED I DAG?

AF GERHARD ERNST

SOM SKOLEELEV deltog jeg i 1946 i et kristeligt gymnasiaststævne på Lille Okseø i Flensborg Fjord. Den dag, mine klassekammerater og jeg ankom til øen, blev vi budt velkommen bl.a. af de danske gymnasiaster. Blandt dem var der en 17-årig kvindelig gymnasieelev, som stirrede tryllebundet på os sydslesvigere, mens hun – nærmest ærbødigt – hilste på hver enkelt af os. Hun betroede os, at det var første gang, hun mødtes med folk fra Sydslesvig. Hun havde hørt så meget om os, men aldrig tidligere set et eksemplar af denne menneskerace, der stod i begivenhedernes centrum, og som dagligt blev omtalt i dansk presse. Hun sagde rent ud, at hun anså os for at være nationalhelgener, der kom fra „det forjættede land".

Jeg husker tydeligt, at vi blev meget flove på egne vegne over denne velkomst og karakteristik, der jo nærmest forpligtede os til at gå rundt med en national glorie, som vi før stævnet på ingen måde vidste, at vi ejede. Da stævnet var forbi, var vi nogle stykker, som åndede befriet op. Vi var himmelhenrykte over igen at kunne begå os som almindelige mennesker.

DEBATTEN OM SYDSLESVIG

Denne episode viser, at overspændt Sydslesvig-dyrkelse hørte til dagens orden. Den fandtes i de første efterkrigsår i alle afskygninger i mange kredse og foreninger i Danmark. Grænselandet var det store samtaleemne. Det nationale spørgsmål var hele folkets sag. Danmark var faktisk delt i to lejre. Man var enten for eller imod Sydslesvig. Kun ganske få forholdt sig ligegyldigt over for det sydslesvigske spørgsmål. Folk var simpelthen engageret.

Følelser og stemninger blev holdt i kog. Det var de store konfrontationers og fællesoplevelsers tid. Mange bevægelser, radikale retninger og nationale aktivistkredse fremstod overalt i Danmark.

Debatten om Sydslesvig blev ført med lidenskab og ofte med spidse penne. Den var derfor ikke altid lige saglig. Der blev givet mange fortegnede situationsbilleder af grænselandet i disse uforglemmelige efterkrigsår. Utallige pjecer og debatbøger om Sydslesvig-spørgsmålet, belyst i historisk, nationalpolitisk, sproghistorisk og menneskeligt perspektiv, udkom. De blev revet væk over boghandlerdisken og læst med glødende interesse på begge sider af grænsen. Interessen for Sydslesvig blev stimuleret på mange måder. Den folkestemning, som rejste sig i debattens kølvand, respekterede ikke den lukkede statsgrænse. Den eksisterede simpelthen ikke i folks hjerter og sind.

I dag – godt et kvart århundrede efter – er de ydre og delvis også de indre vilkår for mindretallets eksistens og virke blevet radikalt ændret. Spørgsmålet om grænserevision, som dengang var det fremherskende element, er blevet likvideret. Tyskernes aggressive blokeringsforsøg for at få standset vore fremstød i grænselandet og flygtningetrykket på de hjemmehørendes bestående samfundsforhold udløste hos det danske mindretal en offensivkraft, som var imponerende. Selv den engelske besættelsesmagt blev betænkelig. Den frygtede for, at dens militærpolitiske og yderst usmidige balancepolitik mellem de to nationaliteter kunne komme alvorligt i fare.

DANSKHEDENS OFFENSIVE KRÆFTER EBBER UD

Efterhånden, som vort samfundsliv blev præget af de åbne grænsers politik, og Europa-projektet fik en stærkere og mere realitetsbetonet ud-

formning, mistede grænselandsarbejdet nogle af sine væsentlige perspektiver. I dag findes der folk, som stiller sig skeptisk over for mindretalsarbejdet. De betvivler nytten af det nationale virke. De forkynder bombastisk, at det hele er en anakronisme. Genforeningstanken er passé, siger de. Og det skal indrømmes, at den, der ikke kender grænsebefolkningens historiske skæbne, nationale vilkår og folkelige livsstil, har svært ved at finde på passende modargumenter.

Sydslesvigernes danske tilværelsesbillede har altid været splittet og fragmentarisk. Dette har sammen med andre komplekse faktorer ofte vanskeliggjort konsolideringen af den nationale bevidsthed og fordybelsen af egen folkelighed i samklang med klassiske danske kulturtraditioner.

Danskhedens offensive kræfter er nu ebbet ud. Dens ekspansionspolitik har ikke ført til det ønskede resultat. Europa er rykket et stort skridt nærmere, mens Danmark gennem sin tilslutning til EF har fjernet sig et stykke fra Sydslesvig. Dette bør ikke misforstås derhen, at Danmark har afskrevet os. Dette er ikke tilfældet. Men den varme linie mellem det danske folk og vor folkedel eksisterer så godt som ikke mere. Hjerternes, sindenes og fællesoplevelsernes glødende bånd, som bandt vor skæbne til det danske folks, er revet over af en udvikling, som ingen af os har kunnet forudse eller forhindre.

LEVENDE FORBINDELSE MED DANMARK UUNDVÆRLIG

Nu står det officielle Danmark med sin statsstøtte – de såkaldte kolde penge – som den største garant for opretholdelsen af vort grænselandsarbejde. Men når dette er sagt, må vi ikke glemme at nævne de nationale støtteorganisationer og ganske særligt Grænseforeningen, der trods store vanskeligheder fortsat yder os en værdifuld støtte af økonomisk og moralsk art.

Det bør derfor siges med eftertryk, at den levende og gensidigt virkende forbindelse mellem moderland og mindretal er ligeså vigtig i dag, som den var det før, under og lige efter krigen. Uden disse kontakter over grænsen er der risiko for, at vort organisationsvirke vil sygne hen og stivne i mekaniske funktioner.

KULTURLIVET FOR UNUANCERET

Den tid, vi lever i, har et historieløst fysiognomi med profilsvage traditioner, en tid altså, udvandet af kompromisser og præget af udviklingsfaser, som alle peger mod en fremtid, udregnet og behersket af computere. Denne udvikling forceres i en for vort mindretal negativ retning. Men netop derfor er det vigtigt, at man bibeholder en sund nationalbevidsthed ud fra et historisk, folkeligt og sociologisk grundsyn. Den kan have betydning for den enkelte sydslesviger, hvor det gælder identitetsspørgsmålet, som gang på gang rejses i et samfund, hvis udvikling peger i retning af dannelsen af den konforme og afpersonaliserede mennesketype.

Vi har hos os oplevet debatter om målsætning og ståstedsprincipper. Der er blevet gjort mange forsøg på at analysere og vurdere vor folkedels situation, set under forskellige aspekter. Men det er som oftest blevet ved disse forsøg. Diskussionen er gang på gang strandet på virkelighedens urokkelige kendsgerning. Vi har et perspektivløst forhold til fremtidens nationale opgaver, og vort nutidige arbejde foregår ikke efter en afklaret sindelagskurs. Vi har ikke formået at give vort virke ny, pragmatiske træk. Det er særligt vort kulturvirke, som er for unuanceret. Her savner jeg en nyformuleret fremtidslinie, som vi alle – både nord og syd for grænsen – kan samles om.

KAMPEN PÅ VORE INDRE FRONTER

De mange optimistberetninger, som år efter år aflægges på forenings-

fronten, og den megen tale om stabilisering i vort arbejde er med til at tilsløre vore interne problemer. Lad os klart og nøgternt erkende, at danskhedens positioner er vigende, og at vort virke har defensiv karakter. Vi har givet os for meget hen i strategisk ønsketænkning og ekspansionsteoretiske forestillinger og alt for ofte indtaget effektfulde attitudeholdninger, som ikke har haft paritetisk relation til de faktiske forhold. Desuden har vi i hverdags- og foreningslivets praksis demonstreret en sådan inkonsekvens m.h.t. målsætning, sprog og foreningssamarbejde, at det vel ikke kan undre nogen, at situationen i grænselandet er blevet så ustabil, som den er.

Selv om den nationale kampfase mellem grænselandets nationaliteter er afsluttet og vor tyskfjendtlighed erstattet af samarbejdsvilje og udsoningsbestræbelser, fortsætter kampen under andre og mere menneskelige former på vore indre fronter. Den foregår mand og mand imellem, i familier, i søskendeflokke, mellem elever og lærere, mellem unge og ældre, mellem ægtefæller, ja overalt, hvor sindelagsgrænsen trækkes hårdt op i vore menneskelige samlivsmønstre. Det er de indre opgør, som skærer familie- og venskabsbånd over, og som fører til substanstab og uforsonlige holdninger i vore egne rækker. Disse opgør foregår i stilhed, men de er med til at svække vor mobile kraft og modvirke den organiske vækst i folkedelens indre struktur. Vi har mere end nogen sinde brug for den indre balance i vort organisationsliv. Derfor må et af hovedpunkterne i vort arbejde fortsat være skabelsen af ideelle forudsætninger for et indre beredskab til folkelig og sproglig selvfordybelse og til autonom virksomhed, som kan frigøre egne kræfter og muligheder.

På den ydre front foregår en hensynsløs europæisering af alle interessesystemer, takket være bl.a. vore massemediers enestående monopolstilling i meningsdannelsens hellige haller, en udvikling, som i vor nutidssituation er med til at reducere det folkelige særpræg, der findes i mindretalsgruppen. Heri ligger der altså en stor fare og en alvorlig udfordring til os alle.

ÆNDRET SAMARBEJDSMØNSTER

Gennem dannelsen af en ny organisatorisk samarbejdsform under betegnelsen „Samrådet" har SSF mistet sin centrale position i mindretalslivet. Denne stærke svækkelse af foreningens centralposition i hele organisationssystemet har forrykket balancepunktet i vor folkedels samarbejdsmønster. Det har fremkaldt skævheder i vore kommunikations- og koordineringsbestræbelser, således at ansvaret for mindretalsvirket i den grad er blevet decentraliseret og forflygtiget, at hverdagens krav og virkelighedens udfordringer til os ikke kan imødegås med fornøden effektivitet og konsekvens. Det er derfor bydende nødvendigt, at vi samordner vore organisationer på en hensigtsmæssig måde med SSF som det naturlige centralled under et myndighedsorgan, som er repræsentativt for hele folkegruppen, og som kan fungere som kompetent talerør i vigtige, almene mindretalsanliggender både i den danske og tyske offentlighed.

MAN KOMMER IKKE UDEN OM SSF

Hvis man bekender sig til danskheden, kommer man ikke uden om SSF. Her hører enhver sydslesviger med en dansksindet status hjemme. Herfra kan han udbygge sin aktivitet til de specialforeninger, som har hans særlige interesse. Specialforeningernes opgaver bør for ham kun have supplerende karakter. SSF *er* og *bliver* den hovedplatform, hvor den enkelte sydslesviger bør engagere sig og realisere sit danske liv.

Her skal dog ikke bortforklares, at SSF har indre svagheder. Det er især værdien af det kulturformidlende indhold, som er svingende og ikke altid svarer til vore forventninger. Nogle mener, at dens sprog- og kulturklima er for ustadigt og også en smule for uvedkommende til, at man kan føle sig helt hjemme i arbejdet. Det skal indrømmes, at man ofte sav-

ner den inspirationskraft, som kan få vore håb og forventninger til at grønnes igen. Måske savner vel også mange af os den hjemlige kyst, vi kan pejle os ind på og arbejde os frem til. Igennem flere menneskealdre har sydslesvigerne fristet de skibbrudnes tilværelse under en fjern, abstrakt himmel uden at få det frelsende land i sigte.

Netop i SSF er det vigtigt med en identitetsskabende atmosfære, hvor sydslesvigeren kan finde sit naturlige ståsted.

SSV's VÆRDIFULDE BIDRAG

SSV har i sammenligning med SSF konkrete arbejdsopgaver. Den har som parti en klar konfrontationskurs i grænselandets politiske liv med godt afstukne arbejdslinier. Dens operationsfelt er kommunerådet, det kommunale udvalg, kredsdagen, byrådet og landdagen. SSV er i beredskab døgnet rundt. Dens politisk valgte repræsentanter er aktive, tvunget hertil af deres mandatsforpligtelser. De er med i beslutningsprocesser, som gælder samfundets og den enkelte borgers problemer. SSV yder værdifulde og yderst konkrete bidrag for at sikre mindretallet de tilskud, det har krav på, og en ligeberettiget plads i herbergsstatens samfundsliv.

UNGDOMMENS STILLING

Vort permanente ungdomsproblem er stadig uløst. Sydslesvigsk ungdom har endnu ikke fundet sin centrale plads i vort samlede organisationsliv. Den har sin egen organisation, som fører en ret isoleret tilværelse i forhold til de øvrige foreninger. Flere gange har ungdomsgrupper gjort tilløb til en åben konfrontation med mindretallets ledende folk. Her kan nævnes Front- og Bro-kredsen, som i halvtredserne indvarslede en ny fase i grænsekampen og fremkom med nationale situationsprognoser og sindelagsanalyser. Senere rykkede andre studentergrupper frem på diskussionsfronten i Sydslesvig. Det har således aldrig skortet på engageret ungdom i målsætnings- og idédebatter. Men vi savner stadig en engageret ungdom i foreningslivet, ganske specielt den ungdom, som i de sidste 25 år er udgået fra de danske skoler.

I øvrigt er problemet omkring ungdommens reformhensigter stadig uafklaret, idet en optrapning af de unges protestaktioner mod mindretalsledelsen er udeblevet. Dette skyldes vel det forhold, at alt for få af vore unge er interesseret i et åndeligt opgør med de ledende folk. Måske er de unge også for dårligt rustet i argumentationen til at kunne gennemføre opgøret konsekvent. Man må vel betragte ungdommens sporadiske forsøg på at artikulere et alternativ til det konventionelle og apparatistisk fungerende mindretalsvirke som mislykket. I øjeblikket hersker der stilhed i de unges rækker. Det er uvist, om ungdommen ruster sig til ny kamp, eller om den har indkapslet sig i resignation.

Selv om vi stadig går en uvis tid i møde, véd vi dog med sikkerhed, at fremtiden vil pålægge os restriktive krav. Det betyder større personlige ofre og flere økonomiske byrder for hver enkelt sydslesviger, som er engageret i arbejdet. Men hvis dette kan bevare vor selvstændige status som dansk folkegruppe og medvirke til igangsættelse af en ny, kreativ skabelsesproces til gavn for vort mindretalsarbejde, vil disse ofre og byrder ikke være for store.

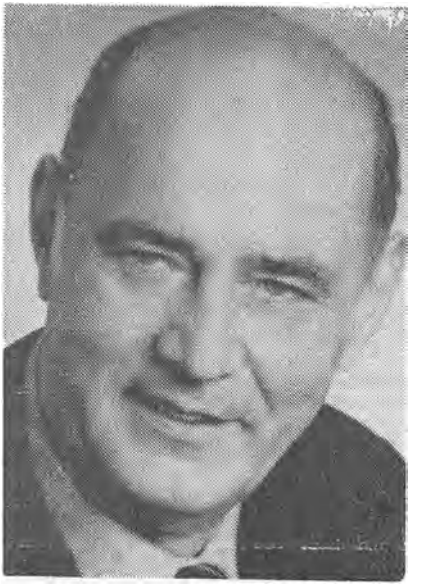

Der eksisterer fortsat undertrykte mindretal i Europa

FUEV's NY PRÆSIDENT, GENERALSEKRETÆR HANS RONALD JØRGENSEN

MINDRETALSKONGRESSEN I ST. MALO (BRETAGNE) GENERALSEKRETÆR HANS RONALD JØRGENSEN VALGT TIL MINDRETALS-UNIONENS PRÆSIDENT

AF KARL V. GRAGE

FLERE UDSPIL kan ventes fra Den føderalistiske Union af europæiske Folkegrupper (FUEV) efter kongressen i St. Malo, Bretagne, den 24.—27. maj, hvor hovedbegivenheden var valget af Sydslesvigsk Forenings generalsekretær, Hans Ronald Jørgensen, til ny præsident.

Den ny præsident, der afløste sydtiroleren dr. Friedl Volgger, har mere end 20 års erfaring i FUEV's centraludvalg bag sig. Efter FUEV's statutter kan præsidenten maksimalt sidde fire år. Hans Ronald Jørgensen er dog kun indstillet på at varetage hvervet i en toårig periode for derved at hjælpe unionen ud over en vanskelig situation. Det er anden gang, en dansk sydslesviger beklæder præsidentposten. Den første var fhv. distriktsskoleinspektør Svend Johannsen, der indlagde sig store fortjenester. Det var i hans præsidentperiode, „mindretallenes charta", der danner det juridiske grundlag for FUEV's arbejde, blev udformet.

Det fremgik af kongressen, at det ikke skorter på arbejdsopgaver for FUEV. 24 år efter, at unionen startedes, undertrykkes fortsat en række befolkningsgrupper rundt omkring i Europa. At forbedre forholdet mellem nationale mindretal og deres værtslande bliver hovedopgaven i de kommende år. Men samtidig skal unionen nu finde en ny generalsekretær. Efter mange års tjeneste i unionen meddelte fhv. kontorchef Povl Skadegaard, København, på kongressen i St. Malo, at han før næste kongres ønskede at vige for en yngre kraft. Det betyder, at hans efterfølger skal tiltræde om senest to år. Problemet ligger i, at FUEV ikke har råd til at betale en kvalificeret kraft. Povl Skadegaard har sammen med sin hustru, Jytte Skadegaard, nærmest udført det brydsomme arbejde pr. honnør.

Muligvis markerer unionen næste år sin 25 års beståen med en ekstraordinær kongres. Normalt holdes der kun kongres hvert andet år.

Som et af de undertrykte mindretal fremførte repræsentanter for korsovarerne, den albanske befolkningsgruppe i Jugoslavien, på S. Malo-kongressen en klage mod deres værtsstat. De hævdede, at to ledere, som for to år siden repræsenterede mindretallet ved unionens kongres i Karlstad, Sverige, begge sidder i jugoslavisk fængsel. De skal være blevet idømt hhv. 2 og 3½ års fængsel for deltagelse i Karlstad-kongressen.

FUEV's præsidium undersøger nu påstanden og vil i givet fald forsøge at udvirke korsovarernes frigivelse. Betegnende nok blev mindretallet i år repræsenteret ved to eksil-korsovarer.

Men heller ikke bretonerne, der var værter for kongressen i St. Malo, har opnået et tilfredsstillende forhold til den franske stat, endog langtfra. Bretonsk er ikke offiicelt undervisningssprog i skolerne. I radio og TV er der kun få minutters udsendelse på bretonsk pr. uge. Når kongressen i det hele taget kunne gennemføres i St. Malo, skyldtes det, at byens viceborgmester, fhv. general Valeri, turde „tale Roma midt imod". Han er svigerfar til en af FUEV's vicepræsidenter, bretoneren Lemoine. Ingen af de øvrige byer i Bretagne turde tage imod kongressen.

Foruden Frankrig har England og Italien hidtil stillet sig afvisende over for unionen, og det skyldes bl.a. denne indstilling, at FUEV ikke har kunnet opnå repræsentation i Europa-parlamentet eller andre internationale organer. I samarbejde med det italienske (sydtyrolske) medlem af Europa-parlamentet, dr. Karl Mittendorfer, arbejder præsidiet nu henimod en løsning.

FUEV omfatter siden St. Malo-kongressen 22 ordinære og 9 associerede medlemsgrupper. Her er det iøjnefaldende, at et antal mindretal repræsenteres ved emigrantorganisationer. Det drejer sig om folkegrupper, der er så undertrykt i deres hjemlande, at de ikke frit kan sende delegerede til unionen.

Vore kreditinstitutioner

SYDSLESVIGSK ERHVERVSFOND

Sydslesvigsk Erhvervsfond e.G.m.b.H. holdt i 1973 sin 20. generalforsamling og markerede dagen med at udsende en mappe med tegninger af gamle flensborgske bygninger, tegnet af den unge Flensborg-arkitekt Povl Leckband, til sine andelshavere.

I forretningsåret noterede man en jævn fremgang i udviklingen. Balancesummen steg til 2,1 mill. DM pr. 31.12.72. Antallet af ny andele steg med 110. I 1973 gav man 53 lån til i alt ca. 754.000 DM.

I alt havde man pr. 31.12.72 udlånt ca. 1,9 mill. DM. Rentefoden for de ydede lån lå på 6 til 7% p.a.

Slesvigsk Kreditforening

I forretningsåret 1972 forhøjedes balancesummen igen med ca. 100.000 mark fra 2.842.837.90 til 2.947.137.01 mark. Der kunne igen noteres en glædelig udvikling af forretnings-tilgodehavenderne.

Der blev tegnet 130 ny andele. 40 ny medlemmer tilsluttede sig vor forening, medens 21 medlemmer med 55 andele udgik. Den 31.12.1972 tilhørte 975 medlemmer med i alt 1.962 andele vort andelsselskab.

Ved forhøjelse af andelshavernes tilgodehavender og ved tilførslen til reserverne kunne vor egenkapital forøges fra 308.200 mark til 324.100 mark og udgør dermed ca. 11 pct. af balancesummen. Forholdet mellem egenkapitalen og de samlede driftsmidler er som hidtil særdeles gunstigt.

Vi har i 1972 ydet i alt 60 ny lån til et samlet beløb af 411.000 mark. Dermed har vi siden 1950 ydet i alt 1.517 lån til et samlet beløb af over 8.000.000 mark.

De i 1972 givne lån blev brugt til følgende formål:

Formål	Antal lån	Beløb i DM
Lån til køb af jord	4	33.500.00
Lån til køb af maskiner	4	35.000.00
Lån til køb af besætning	3	11.600.00
Lån til andre landbrugsformål	3	34.800.00
Lån til huskøb	2	18.000.00
Lån til reparation	4	7.500.00
Lån til forskellige formål	9	42.500.00
Lån til boligbyggeri (ejerlejligheder)	31	228.100.00
	60	411.000.00

Fordelingen over landsdelen

Flensborg amt	34 lån til et samlet beløb af	245.000 mark
Sydtønder amt	13 lån til et samlet beløb af	73.300 mark
Slesvig amt	7 lån til et samlet beløb af	41.100 mark
Husum amt	6 lån til et samlet beløb af	51.600 mark
	60 lån til et samlet beløb af	411.000 mark

Oversigt over lånenes størrelse

19 lån til 5.000 mark	=	41.000 mark
16 lån mellem 5 og 10.000 mark	=	88.000 mark
23 lån mellem 10 og 20.000 mark	=	242.000 mark
2 lån over 20.000 mark	=	40.000 mark
60 lån til i alt	=	411.000 mark

Den 29. juni 1973 holdtes der generalforsamling i Borgerforeningen i Flensborg , hvor Nis Hansen gav en udførlig beretning om Kreditforeningens virke i det forløbne år. Regnskab og beretning blev enstemmigt godkendt.

De til valg stående medlemmer af tilsynsrådet blev genvalgt.

Bestyrelsen fortsætter ligeledes i den hidtidige sammensætning.

I tilslutning til generalforsamlingen holdt konsulent Aage Sørensen et interessant foredrag om landbrugets vilkår, medens bankprokurist Bruno Kramer holdt et udførligt referat om boligbyggeriets finansiering i dag.

„Indendørs-bogbilen" på den danske skole i Bredsted gøres klar inden turen gennem klasseværelserne.

Sydslesvigsk biblioteksarbejde 1972-73

AF OVERBIBLIOTEKAR JØRGEN HAMRE

FØR biblioteksåret – mere prosaisk finansåret – begyndte, havde vi ventet, at det udlånsmæssigt ville blive et afmatningsår. Anderledes kunne man næppe vente det efter stigningen i jubilæumsåret, hvor udlånets omfang øgedes 16 pct.

Det kom til at gå anderledes. Det samlede udlån steg fra over 232.000 bind til over 268.000, svarende til 15,6 pct. For udlånet til voksne var der tale om en stigning på 13,5 pct., for børneudlånets vedkommende 16,5 pct. Det er tidligere nævnt, at de laveste udlånstal svarer til de laveste elevtal i skolerne. Beretningsåret 1966–67 viser de laveste udlånstal. Til slutningen af dette beretningsår er udlånet til voksne steget med 25,3 pct., til børn med 114,9 pct. Disse tal er opmuntrende, fordi de viser, at vi, om vi får mulighed derfor - dvs. midler dertil -, da endnu en årrække kan reg-

ne med en bedre biblioteksbenyttelse. Det er f.eks. et spørgsmål om at kunne fastholde de mange skoleelever som lånere efter deres skoletid. Skal det lykkes, kræver det en fortsat udbygning af samarbejdet med de foreninger, der er forudsætningen for den danske befolkningsdels tilværelse som dansk syd for grænsen.

Men det kræver også, at en anden form for bibliotekets traditionelle politik fastholdes: at danske biblioteker i Sydslesvig er offentlige biblioteker i hvert fald i den forstand, at alle er velkomne som lånere. Og endnu en tradition skal fortsættes: udbygning af samarbejdet, det biblioteksfaglige, med de tyske biblioteker. Om vore biblioteker så kan blive offentlige i den forstand, at de offentlige tyske tilskud øges, ja, det vil vise sig. Sydslesvigsk Vælgerforenings ofte aktive medvirken ved ansøgning om tilskud er ikke tilstrækkelig – der skal en sindelagsændring til hos det politiske flertal i by- og amtsråd. Der er lyspunkter at se, f.eks. i Flensborg by og Flensborg amt. Vi håber, der bliver flere.

Fra 1.10.1971 og 1.6.1972 har to bibliotekarstillinger været ubesat. Fra bibliotekets side er det søgt undgået, at lånerne skulle mærke dertil. Til gengæld har det kunnet mærkes inden for murene, men forhåbentlig får vi inden alt for længe lov til at genopslå i hvert fald en af stillingerne. Og med hensyn til den anden lever vi ligeledes i håbet.

Hvis vi skal leve op til den nævnte udlånsstigning, må der ske en udbygning af biblioteksbetjeningen både i og uden for Flensborg. I Flensborg gælder det, at vi gerne skulle kunne „følge med" i den ny situation om „Foreningernes Hus" i Engelsby, og der er blandt de ældre hårdt brug for en „shut-in-service" efter dansk mønster. Og uden for Flensborg er der brug for en vis udbygning både i Husum og Slesvig, men også i landdistrikterne.

KURSUSVIRKSOMHED

Aftenskolen: Under den danske fritidslovs bestemmelser, som de er udformet og praktiseret af voksenundervisningsnævnet, er gennemført

Fra studiekredsen i moderne kunst.

seks 1. års danskkurser, to 2. års, to 3. års og to 4. års-kurser, i alt 12 kurser med 236 elever, svarende til 120 mødeaftener. Vi skønner at have sagt nej til ca. 100 interesserede, hvoraf de fleste dog kunne henvises til kurser i de danske skoler i byen. Følgende lærerkræfter har undervist: overlærer Helga Bratved, lærer Ragna Gano, lærer Kirsten Kolb, lærer Knud Møller Kristensen, overlærer Hans Rickers og gymnasielærer Hanne Østergaard-Nielsen.

Aftenhøjskolen: Adjunkt Knud Engsnap og cand. phil. Jørgen Ervø har i litteratur ledet en aftenhøjskole i litteratur – „Den moderne myte" – med gennemgang af tekster af Villy Sørensen, Peter Seeberg, Sigurd Hoel, Klaus Rifbjerg, Max Frisch, Karen Blixen, H. C. Andersen og Sven Holm. 11 deltagere til 10 kursusaftener.

Overlærer Leif Dahl ledede en studiekreds i moderne kunst med 13 deltagere til 5 lektioner.

Sammenfattende: 14 kurser på 135 mødeaftener med 260 deltagere.

UDSTILLINGER

Sydslesvigs danske Kunstforening havde 3 udstillinger: Preben Hornung: Relationer (21.9.–2.10.1972), Jean Claude Knupfer og Karen Yding: Keramik og Billedbatik (18.11.–27.11.1972) og Erik Lagoni Jakobsen: Identiteter (27.1.–5.2.1973). Udstillingerne havde 1.851 besøgende.

Dansk Erhvervsforening inviterede til Inger Tryde Hårløvs udstilling: Gamle huse – moderne boliger – hvad gør man i Danmark? (10.2.–22.2. 1973). Denne udstilling havde 800 gæster, og både fru Tryde Hårløvs introduktion ved udstillingens åbning og foreningens foredragsaftener og panelsamtaler havde ualmindeligt pæne besøgstal.

Centralbiblioteket har ved voksenundervisningsnævnets møde for lærere og aftenskoledeltagere den 6.5.1972 i Øster Ørsted arrangeret en udstilling af danskundervisningsbøger og undervisningsmateriale samt arrangeret endnu en bogudstilling ved SdU's familie-weekend på Jaruplund Højskole samme måned.

I *voksenudlånet* har med blikfang i vitrinerne til gaden følgende emner og temaer været behandlet i udstillingsform: Fællesmarkedet – „Biblioteket har bøgerne" – Bøger fra DDR – Forurening – H. C. Andersen - Struensee - EF - 2. oktober - Nobelpristagere - Yding/Knupfer - Turistplakater - Folkekirkens Nødhjælp - Gamle bygninger - moderne boliger - Så De filmen? Læste De bogen? - Fangerliv. Dertil kom en serie udstillinger fra bibliotekets billedsamling i vitriner i udlånet.

Oplandsafdelingen præsenterede bøger og bogbus for ældre ved et møde i Bøl 1.3.1973 og ved et forældre- og lærermøde i Vollervik den 12. 3.1973.

Slesvig Bibliotek markerede sit 50 års jubilæum med en lokalhistorisk udstilling af billeder fra Slesvig og bøger om byen. (1.–15. november 1972).

ANDEN MØDEVIRKSOMHED

Godt 30 foreninger, bestyrelser og andre grupper har brugt bibliotekets foredragssal, studiekredslokale eller børnebibliotekets læsesal til 102 (95) møder med 3.527 (3.985) deltagere. Med aften- og aftenhøjskolekurser har der således været 237 møder. I en række tilfælde har vi ved ønske om lokale måttet melde: alt optaget. Biblioteket selv har i år kun stået for 2 låner-arrangementer: en biblioteksorientering for et af Sydslesvigsk Forenings distrikter fra Flensborg amt og en aften for 25 elever fra Ungdomskollegiet. De sidstnævnte holdt 3 bibliotekarer i ånde fra kl. 20 til 24.

RUNDVISNINGER

44 (55) grupper med i alt 1.354 (1.648) deltagere har fået biblioteket forevist. Det er overvejende skole- og gymnasieklasser, men også biblioteksstuderende fra Hamborg, kommunalpolitiske udvalg, danske som tyske, gæster biblioteket. De dalende rundvisningstal skyldes sandsynligvis

de hidtil gældende bestemmelser om, at skole- og lejrskolerejser til Sydslesvig ofte er blevet regnet for „skolerejser til udlandet" og derfor ikke har kunnet oppebære generelle rejsetilskud. Efter at undervisningsministeriet gennem Samrådet er blevet gjort opmærksom på problemet, er der ved rundskrivelse fra ministeriet til skolerne givet dispensation fra hidtil gældende regler.

UDVALG OG SAMARBEJDE

Centralbiblioteket har haft 2 pladser i Det sydslesvigske Samråd og er repræsenteret i det kontaktudvalg, der er nedsat af Grænseforeningen og Samrådet, og som har til formål at koordinere og planlægge forskelligt informationsmateriale om Sydslesvig. Det sidstnævnte udvalg har holdt 3 møder, men egentlige resultater vil formodentlig først foreligge i kommende beretningsår.

Desuden er biblioteket repræsenteret i Voksenundervisningsnævnets repræsentantskab (2) og i Voksenundervisningsnævnet (1). Efter at den danske fritidslov i tillempet form har kunnet praktiseres af de sydslesvigske foreninger og organisationer, har der været en meget stærk stigning i kursusaktiviteten over hele landsdelen. For biblioteket har det været af betydning at få det kendskab til forenings- og organisationsarbejdet, som man får gennem udvalgsarbejdet.

Biblioteket er desuden repræsenteret ved de danske biblioteksledermøder og de danske centralbibliotekers ledermøder. Ved de møder, der af Det sønderjyske Landsbibliotek arrangeres for de sønderjyske biblioteker, deltager fra Dansk Centralbibliotek overbibliotekar og udlånsleder. Også ved andre faglige møder ved de sønderjydske biblioteker inviteres biblioteket til at sende deltagere.

Det tyske seminariums (Pädagogische Hochschule) biblioteksudvalg, det kommunale tyske bibliotek (Stadtbücherei), Landeszentralbibliothek für Schleswig-Holstein samt Büchereizentrale og Dansk Centralbibliotek har holdt 2 kontaktmøder, dels for at lære hinandens biblioteker at kende, dels for at drøfte mulighederne for de studerendes biblioteksbenyttelse. Det tredje kontaktmøde skal holdes på centralbiblioteket.

Med Stadtbücherei, Büchereizentrale og med Landeszentralbibliothek, der har overtaget det tidligere Bücherei Nordertors bygning, er indledt drøftelser om et endnu bedre gensidigt udlånssamarbejde – til gavn for vore lånere.

På opfordring af biblioteksdirektør H. P. Johannsen, Stadtbücherei, deltog Centralbiblioteket i planlægningen af den dansk-tyske bibliotekarkonference på Sankelmark 2.-4. oktober 1972. Konferencen var finansieret af Grenzfriedensbund. 60 bibliotekarer deltog, deraf 25 danske. Konferencen fik et godt forløb, og fra Det sønderjyske Landsbibliotek i Aabenraa blev der ved konferencens slutning udtrykt håb om inden for en overskuelig fremtid at kunne invitere til en slags fortsættelse dér.

Fra 66 institutioner og personer er modtaget et par hundrede boggaver, dels til udlån og magasin, dels til Den slesvigske Samling. Der er i hvert enkelt tilfælde takket for gaverne.

Som i tidligere årsberetninger siger vi de sydslesvigske foreninger tak for samarbejdet og tilføjer en særlig tak til „Flensborg Avis" og „Südschleswigsche Heimat-Zeitung" for de to avisers interesse for biblioteksstof. Ligeledes siger vi biblioteker nord og syd for grænsen tak for godt samarbejde.

★

Den 31. maj 1972 fik bibliotekar fru Ragnhild Grundmann efter ansøgning bevilget afsked. Ragnhild Grundmann blev umiddelbart efter 2. verdenskrig ansat ved Flensborghus Bogsamling, og hendes hovedarbejdsområde blev opbygningen af Den slesvigske Samling, der dengang omfattede et par tusind titler, men som nu omfatter ca. 17.000 bøger, tidsskrifter og pjecer samt udklip. Lånerne værdsatte fru Grundmanns venlige

væsen, hendes omhyggelige og hurtige ekspeditioner og hendes omfattende viden om grænselandslitteraturen. Blandt kollegerne var hendes hele arbejdsindsats værdsat, og der var mange års erfaring, vi pludselig skulle undvære. Også i årsberetningen skal der siges Ragnhild Grundmann tak for mange års vel udført arbejde.

Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

FOR ANDEN GANG bliver Studieafdelingens beretning kortere, end den burde være. Både studieafdeling og bibliotek har lidt et alvorligt og smerteligt tab ved Poul Kürsteins død den 6. januar 1973. En del af hans virke er søgt skildret på de foregående sider, og den tak, vi er ham skyldig, er søgt tolket. Gennem sit arbejde lagde Poul Kürstein grunden til Studieafdelingens virke, også i årene fremover.

Under Poul Kürsteins sygdom har medlemmer af tilsynsrådet og professor, dr. phil. Troels Fink samt biblioteket søgt at videreføre den tekniske del af det arbejde, der var i gang eller var planlagt.

Den 10. juni 1972 afholdtes tilsynsrådsmøde, hvor formanden aflagde beretning og regnskab for 1971–72 og forelagde budgetforslag for 1972–73. På mødet foreslog kontorchef Lars Schubert, at afdelingens 10-årige virke blev markeret ved udsendelse af et mindre skrift om afdelingens virksomhed. Den gode idé har ikke i indeværende beretningsår kunnet realiseres, men den er ikke glemt.

„Barn i Flensborg 1890–1920" blev – som det delvis fremgår af foranstående artikel – efterårets store begivenhed. Gennem aftale mellem Sydslesvigsk Forening, Flensborg by, Forlaget Skandia og Studieafdelingen udsendte foreningen et subskriptionstilbud til sine medlemmer. Det blev så vel modtaget, at der i subskription blev solgt 600 bøger. Alle, der har kendt Poul Kürstein og hans syn på den danske bogs betydning i grænselandet, vil forstå, hvor meget det glædede ham. Dertil kom, at det almindelige salg gik sådan, at et nyt oplag kunne bestilles ved juletid.

Det blev i december besluttet at udsende Helmut Leckbands erindringsroman „Krigsfangelazarettet i Tamanskajagaden".

Tilsynsrådsmøde blev afholdt den 17. februar 1973, og det blev vedtaget at søge tilladelse til at genopslå biblioteksleksktor-stillingen. Der blev desuden taget stilling til, hvad der forelå af henvendelser og manuskripter. Den i december vedtagne udgivelse af Helmut Leckbands erindringsroman blev grundigt drøftet igennem, også med hensyn til format og udstyr.

Lorenz A. Bücherts artikelserie i „Der Schleswiger" (1926–27) „Nicolai Lorenzen. Das Lebensbild eines Schleswigers" er blevet oversat af tidl. distriktsskoleinspektør Svend Johannsen. Der vil senere blive taget stilling til eventuel udgivelse.

Stipendiat Anders Ture Lindstrøm har fortsat sine studier af den politiske udvikling i landet Slesvig-Holsten efter 1945.

Sydslesvigsk Forening har genvalgt skoleinspektør Jørgen Hentschel, Slesvig, og fhv. kontorchef Lars Schubert, Flensborg, til tilsynsrådet. De øvrige medlemmer er for Grænseforeningen: højesteretsdommer Frants Thygesen og kontorchef O. M. Olesen, for Historisk Samfund for Sønderjylland landsarkivar Peter Chr. Iversen, Åbenrå, og for Dansk Skoleforening rektor Knud Fanø. Overbibliotekar Jørgen Hamre er rådets formand.

UDLÅNSOVERSIGT OMRÅDE	1972/73 voksne	1972/73 børn	72/73 I alt	1971/72 voksne	1971/72 børn	71/72 I alt	1970/71 I alt
FLENSBORG BY							
Udlån	47.780	61.886	109.666	41.038	53.601	94.639	77.004
Udstationering		8.835	8.835		6.664	6.664	4.852
Klassesæt		11.402	11.402		7.104	7.104	5.755
I alt	47.780	82.123	129.903	41.038	67.369	108.407	87.611
FLENSBORG AMT							
Harreslev - udlån	572	5.005	5.577	286	3.642	3.928	2.218
Bogbus - udlån	2.440	15.179	17.619	2.237	14.391	16.628	17.646
Bogbus - udstat.	1.725	7.003	8.728	1.774	6.588	8.362	8.782
I alt	4.737	27.187	33.124	4.297	24.621	28.918	28.646
NORDFRISLAND							
Husum - udlån	6.925	9.717	16.642	5.420	9.783	15.203	12.556
Tønning - udlån	1.305	5.369	6.674	1.237	4.820	6.057	5.081
Frederiksstad - udlån	739	3.388	4.127	659	3.058	3.757	2.828
Bogbus - udlån	2.191	13.812	16.003	2.243	13.485	15.728	16.417
Bogbus - udstat.	1.549	6.372	7.921	1.778	6.173	7.951	8.199
I alt	12.709	38.658	51.367	11.337	37.359	48.696	45.081
SLESVIG AMT							
Slesvig by - udlån	4.309	17.311	21.620	4.042	13.823	17.865	15.356
Slesvig bogsæt m.v.		1.273	1.273		1.290	1.290	1.098
Bogbus - udlån	2.026	10.928	12.954	1.946	8.106	10.052	8.948
Bogbus - udstat.	1.433	5.042	6.475	1.543	3.711	5.254	4.557
I alt	7.768	34.554	42.322	7.531	26.930	34.461	29.959
RENSBORG-EGERNFØRDE AMTER							
Bogbus - udlån	654	8.162	8.816	608	7.338	7.946	6.007
Bogbus - udstat.	462	3.766	4.228	482	3.359	3.841	2.919
I alt	1.116	11.928	13.044	1.090	10.697	11.787	8.926
Samlet udlån	74.110	194.450	268.560	65.293	166.976	232.269	200.223

OVERSIGT OVER BOGBESTANDEN	72/73 voksne	72/73 børn	71/72 voksne	71/72 børn
Udlånet	30.755	20.774	28.172	17.198
Magasin	22.403		21.704	
Læsesal	3.524	587	3.438	565
Den slesvigske Samling	17.546		17.427	
Intern bogbestand	750		714	
Vandrebogsamlingen				
Filialer m.m.	3.252	5.585	3.881	4.871
Oplandsafdelingen	15.755	26.340	15.415	23.573
Centralbiblioteket	93.985	58.286	90.751	46.207
Husum + Vandrebogsamlingen	8.648	9.084	8.227	8.207
Slesvig	10.534	8.087	10.334	7.234
Bogsætsamling Flensborg		16.533		12.288
Bogsætsamling Slesvig		521		620
Samlet bogbestand	113.167	87.511	109.312	74.556

DANSK CENTRALBIBLIOTEK, FLENSBORG

UDLÅNSLEDER JØRGEN VESTERGÅRD

Udlånet til voksne har udgjort 45.130 (37.725) bd., og det faglitterære udlån udgør stadig ca. 60 pct. For Flensborg by som helhed ligger udlånet på 47.780 (41.038) bd. Der er fra 118 (109) biblioteker og institutioner lånt 1.270 bd., svarende til 1.318 (1.588) udlån. Af de 118 biblioteker var 34 tyske.

Udlånet på Dansk Alderdomshjem har i år kun været 1.603 (2.368) udlån, hvilket hænger sammen med, at det på grund af bibliotekarmangelen har været nødvendigt at halvere udlånstimerne.

Til lånere er fremstillet 7.399 fotokopier (3.110) og fremskaffet 1.390 (1.247) xeroxkopier.

Der er til fjernere boende lånere sendt 1.758 (1.696) bøger. Der har været 140 lånere, der låner pr. post, deraf 124 syd for grænsen, 16 nord for. 42 danske og 10 tyske biblioteker har derudover lånt hos os. I disse tal er ikke medregnet udlån til bibliotekerne i Flensborg.

Til biblioteket i Husum er ekspederet 783 bøger, til biblioteket i Slesvig 763, og gennem Oplandsafdelingen er pr. post til enkelte lånere sendt 324 bøger.

Grammofonpladesamlingen tæller 994 (824) plader. 4.089 (3.338) besøgende har aflyttet 2.902 (2.183) plader.

Den slesvigske Samling har 17.546 (17.427) bøger, pjecer og udklip. Flytningen af samlingen fra udlånsetagen til det tidligere studiekredslokale er gennemført, og Billedsamlingen er flyttet til samme lokale. I den tidligere lokalsamlingssektion i udlånet er nu placeret bøger om kunst.

Katalogafdelingen har i det forløbne år katalogiseret 6.732 bøger, hvortil kommer katalogisering af en stor del af sidste års accession til Den slesvigske Samling samt katalogisering af 184 bøger til Husum biblioteks lokalsamling.

Kassationerne har for samtlige afdelinger omfattet 2.877 bd.

Filialudlånene fra Jens Jessen-Skolen, Cornelius Hansen-Skolen og Dansk Alderdomshjem androg 2.650 bd.

BØRNEBIBLIOTEKET

BØRNEBIBLIOTEKAR KIRSTEN HOPPE

	faglitt.	*skønlitt.*	*i alt*
Børnebiblioteket	7.099	18.733	25.832
Filial 1 (Jens Jessen-Skolen)	2.015	5.638	7.653
Filial 3 (Cornelius Hansen-Skolen)	491	2.450	2.941
Udlånt gennem skolerne	2.736	18.559	21.295
Udstationeret på skolerne	844	6.502	7.346
Udlånt gennem børnehaverne	68	1.651	1.719
Udstationeret i børnehaverne	62	743	805
Udstationeret i fritidshjemmene	40	644	684
Samlet udlån	13.355	54.920	68.275

I fjor var det samlede udlån 57.043.

Udlånet fra de enkelte skoler fordeler sig således:

Christian Paulsen-Skolen	1.008	6.074	7.082
Cornelius Hansen-Skolen	287	1.608	1.895
Duborg-Skolen	77	1.138	1.215
Gustav Johannsen-Skolen	682	4.580	5.262
Harreslev Skole	5	504	509
Jens Jessen-Skolen	52	1.470	1.522
Jørgensby-Skolen	625	3.185	3.810
	2.736	18.559	21.295

Pr. pakkepost er ekspederet 3.017 bøger.

Læsesalen har været besøgt af 8.772 (5.507) børn og har dermed klart passeret rekordbesøget i jubilæumsåret, børnebogsugens besøgstal inkluderet. Det skal dog tilføjes, at samme tendens som ved danske biblioteker gør sig gældende: Børnene beskæftiger sig ikke udelukkende med læsesalsbenyttelse i traditionel forstand, men beskæftiger sig også med brætspil, tegning, Mester Jakel-teater o.lign. fritidsaktiviteter.

Bogsætsamlingen omfatter 850 (648) bogsæt med 16.533 (12.228) bd. Der er udlånt 1.050 (569) bogsæt svarende til 11.402 (7.104) bd.

Totaludlånet fra børnebiblioteket, inkluderet udlån fra Bogsætsamlingen og udstationeringerne, er steget fra 67.369 til 82.123 bd. Fra Oksevejens skole og børnehave er udlånt 2.246 bd. Udlånet sker gennem Oplandsafdelingen, men tælles under Flensborg.

Efter de sidste års udlånsstigning er det klart, at udlånsstigningerne ikke kan fortsætte i et tilsvarende omfang, men desværre er det ikke muligt at tælle, hvad den stigende benyttelse kræver i arbejdstid, både med hensyn til bogindkøbet - og med hensyn til de mere krævende bestillinger fra skolerne. Og i anden række: fra børnene. Gennem udsendelse af et fælleskatalog over Bogsætsamlingen håber vi i det kommende år at kunne yde en bedre service, når det drejer sig om klassesæt.

Otte skoleklasser med 161 elever har gennemgået det 10 timers biblioteksorienteringskursus, 4 klasser med 101 elever har gennemgået den 2 timers orientering, i alt 12 (16) klasser med 262 (285) elever - overvejende uden for udlånstiden.

Eventyrtimerne har haft 230 (385) deltagere.

Grammofonpladesamlingen tæller 69 plader. Der har været 3.017 (366) afspilninger, aflyttet af 6.850 (918) børn.

Børnebibliotekets katalogafdeling har klaret en bruttotilvækst på 10.382 bd. til egne afdelinger og Bogsætsamlingen, men kassationen har trods det stigende udlån kun omfattet 1.825 (2.767) bd. Der er ved større fordeling af indkøbsmidler til børnebiblioteket dels skabt en bedre balance i bogbestanden, dels givet Bogsætsamlingen en tiltrængt tilvækst.

DET DANSKE BIBLIOTEK I SLESVIG

BIBLIOTEKAR KAREN HANSEN

Udlånet:	*faglitt.*	*skønlitt.*	*i alt*
Voksne	2.936	1.373	4.309
Børn	4.006	13.305	17.311
Bogsæt m.v.	593	680	1.273
Samlet udlån	7.535	15.358	22.893
Bogbestand pr. 31.3.1973			
Voksne	6.506	4.028	10.534
Børn	2.504	5.583	8.087
	9.010	9.611	18.621

Biblioteket er åbent 4 gange om ugen. Desuden har bibliotekaren udlån på Gottorp-Skolen og Hiort-Lorenzen-Skolen 1 gang om ugen hvert sted.

I anledning af 50 års-jubilæet holdtes udstilling med bøger og billeder fra Slesvig i salen fra 1.-15. november 1972, „Dans mellem reolerne" for unge den 25. november og en filmeftermiddag for børn den 29. november.

Sønderjysk Arbejder-Forening, Slesvig, aflagde besøg på biblioteket den 17. november, hvor der var arrangeret en udstilling med arbejderlitteratur, og hvor gæsterne fik en orientering om biblioteket.

23. oktober startede en bogklub for unge - med moderne litteratur som emne. Bogklubbens møder er blevet fortsat også ud over 1. april 1973.

I marts måned fik biblioteket installeret et musikanlæg med 2 pladser til pladeaflytning, 2 til kassetteaflytning, det sidste især beregnet for børn. Anlægget kan desuden benyttes med højttaler. Anlægget blev muliggjort gennem et tilskud af Kiel-bevillingen.

DET DANSKE BIBLIOTEK I SLESVIG 50 ÅR

Den 1. november 1972 kunne det danske biblioteksarbejde se tilbage på de første 50 år af sin tilværelse. I efteråret 1922 var den selvejende institution „Slesvighus Bogsamling" blevet oprettet, og under dette velklingende navn åbnedes dørene officielt 1. november samme år.

Udlånsvirksomheden var dog begyndt før, idet en samling danske bøger fra apoteker v. Lachmanns hjem dannede en grundstamme, der med understøttelse fra forskellige sønderjyske foreninger i København og private blev suppleret med ny bøger fra Danmark, og denne bogsamling var først opstillet i Langegade 33 hos familien Ahe. Kort derefter blev den flyttet til Michaelisgade 36, hvor lærer Laust Christensen, der passede bogudlånet, boede til leje hos fru Feder. Det var dog hele tiden meningen, at den skulle hen i „Slesvighus", når dette køb var i orden. Huset fik sit officielle navn den 10. februar 1923, så det pudsige skete, at bogsamlingen officielt bar husets navn, før huset selv fik det. Her havde biblioteket nu til huse indtil 1946, da det på grund af pladsmangel flyttede længere hen i gaden, hvor der blev lejet lokaler i nr. 67. Efter 10 år her flyttede det hen i nr. 15, indtil det omkring nytår 1960 fandt et mere blivende sted i nr. 69, som da var købt af Sydslesvigsk Forening.

Lærer Christensen udvandrede til Amerika, og Bothilde Lund fra Medelby, nu fru Ledgaard i Ringkøbing, passede det derefter i nogen tid, indtil hun rejste til yderligere uddannelse i Danmark, og fra 1925-45 var det vandrelærer Jørgen Jørgensen, der forestod det blandt sine mange andre gøremål. Efter kapitulationen overtog Grænseforeningen udgifterne og ansatte bibliotekar Poul Kürstein, der var her i 21 år, til han i 1966 flyttede til Flensborg som bibliotekslektor. Hans historiske indsigt og

vågne blik for alt, hvad der havde med byen Slesvig og dens glorværdige fortid at gøre, prægede bogsamlingen i denne periode, hvad byens mange historisk interesserede læsere til stadighed nyder godt af. Hans viden var ikke kun for skrivebordet, han øste beredvilligt deraf, hver gang nogen havde brug for det. Ved sin alt for tidlige død i januar 1973 har han efterladt et savn, der til stadighed kan mærkes i biblioteksarbejdet i Slesvig.

Det er kun lidt, der har kunnet findes om bibliotekets første år, men små bisætninger i kortfattede årsberetninger giver glimt af den pionerånd, der besjælede arbejdet i 20'erne og 30'erne. Et sted står der, at vandrelærerens husflidskasse måtte hjælpe til at dække faste udgifter som forsikring og told, et andet sted, at bøger måtte tages med i rygsækken til læselystne på landet. Det giver en dyb respekt for det arbejde, der dengang blev præsteret også rent fysisk for at bringe den danske bog omkring til de interesserede. Vel var udlånstallene små, målt med, hvad der bliver læst i dag, men der var en støt opadgående kurve i 30'erne, og med hvilken glæde blev der ikke omhyggeligt noteret, at læsningen af danske bøger var stigende.

Udlånstallene toppede som så mange andre tal i dansk arbejde op mod 1950, svingede længst ned omkring 1960 og steg langsomt i de efterfølgende år, indtil indretningen af biblioteksloka1er på Hiort Lorenzen-Skolen og Gottorp-Skolen i efteråret 1964 og 1965 med en fast ugentlig udlånsdag hvert sted gav alle børn, også busbørn og børn fra byens udkanter, mulighed for at låne regelmæssigt. Med det stigende børnetal i skolerne er også udlånet af børnebøger steget, og det hører med til arbejdets glæder at se unge, der har lånt i biblioteket på skolen, dukke op som faste lånere i de voksnes bibliotek efter endt skolegang.

Denne lille redegørelse kan ikke sluttes uden en tak for velvilje og gavmildhed over for biblioteket gennem alle årene. Som det i sin tid blev startet ved private boggaver, er der også siden jævnligt vist biblioteket velvilje på mange måder ikke alene i form af direkte gaver, men også ved rent praktisk hjælp ved lokale arrangementer.

Karen Hansen

DET DANSKE BIBLIOTEK I HUSUM

BIBLIOTEKAR ANNE KJESTINE BUHL

Udlånet:	*faglitt.*	*skønlitt.*	*i alt*
Voksne	3.888	1.901	5.789
Børn	3.140	6.109	9.249
Biblioteket	7.028	8.010	15.038
Fritidshjemmet	307	76	383
Gennem skolen		468	468
Udstationeret voksne	360	393	753
Samlet udlån	7.695	8.947	16.642
Bogbestand			
Voksne	4.635	2.862	7.497
Vandrebogs.	945	206	1.151
Voksne i alt	5.580	3.068	8.648
Børn	1.427	2.829	4.256
Vandrebogs.	1.325	3.503	4.828
Børn i alt	2.752	6.332	9.084

Et kig ind i børnelæsesalen på Husum Bibliotek.

Samlet bogbestand pr. 31.3.1973: 17.732 bd.

Biblioteket har åbent 2 gange ugentligt. Bibliotekaren har udlån på skolerne i Frederiksstad og Tønning 1 gang ugentligt hvert sted. Idet der henvises til den samlede udlånsoversigt, er der fra Husum bibliotek sket et udlån på 16.642 bd., gennem bibliotekerne på skolerne i Frederiksstad og Tønning henholdsvis 4.127 og 6.674 bd., alt i alt 27.443 bd. - mod sidste års 25.017 udlån.

Otte patienter er besøgt 11 gange og 2 landbohjem ligeledes 11 gange. Der er til lånere sendt 23 pakker med 85 bøger.

FÆLLESBOGSAMLINGEN FOR UDLÅNSSTEDER I SYDSLESVIG

OPLANDSAFDELINGEN

BIBLIOTEKAR KIRSTEN FABRICIUS

Det samlede udlån ligger på 55.392 (50.354) bd. Det fordeler sig med 7.311 (7.034) bd. til voksne og 48.081 (43.320) bd. til børn. Dertil kommer henholdsvis 5.169 (5.577) udstationeringer til voksne og 22.183 (19.831) til børn.

Bogbestanden:	*faglitt.*	*skønlitt.*	*i alt*
Voksne	7.741	8.014	15.755
Børn	4.727	21.613	26.340

eller en bogbestand på 42.095 bd. Der har været en tilvækst på 1.096 bd. for voksne og en afgang på 756 bd.

For børn har der været en bruttotilvækst på 4.600 bd. og en afgang på 1.833 bd.

Uden for Flensborg, Husum og Slesvig er der i alt 105 udlånssteder, som betjenes med bogbilen. Ud over udlånsstederne er der til 112 voksne og 40 børn udlånt 3.130 bd.

I vinteren 1973 har bogbilen været præsenteret ved et møde for ældre i Bøl og ved et forældre- og lærermøde for Sydvestkredsen af Dansk Lærerforening i Vollervik.

Der er som sidste år kørt 121 bogbilsture. Der har 5 gange i vinterens løb været udlån ved Ansgarkirken, og bogbilen har som sædvanlig besørget udstationering og udlån af bøger i Oksevejens Skole.

Der er påbegyndt et forsøg med udlån for voksne ved skolen i Egernførde.

Ved en optælling af udlånet ved 50 skoler uden for Flensborg, hvor udlånet er sat i relation til skolernes elevtal, er udlånet i Flensborg amt 20,4 udlån årligt pr. elev, i Nordfrisland 19,2, i Slesvig amt 26,8 og i Egernførde-Rensborg amt 11,9.

En skole i Slesvig amt tegner sig for det største udlån pr. elev: 69, mens det laveste skoleudlån ligger på 3 udlån pr. elev. 12 skoler har mellem 0 og 9 udlån pr. elev, 16 skoler har mellem 10 og 19, 9 skoler mellem 20 og 30, 11 skoler mellem 30 og 40, mens 2 skoler har over 40 udlån pr. elev årligt. Gennemsnitsudlånet pr. elev ved de 50 skoler er 18,7 udlån pr. år.

Vi slutter med, hvad vi plejer at gemme et sted midt i teksten: en tak til udlånslederne ved alle de mange udstationerede samlinger, ikke mindst en tak til dem, der også tager sig tid til at formidle nogle af bøgerne til voksne lånere.

Dansk Kirke i Sydslesvig i 1972

AF PROVST INGEMANN CHRISTENSEN

ÅRET 1972 har i Dansk Kirke i Sydslesvig, i modsætning til året 1971, været et normalt arbejdsår uden jubilæer eller andre store, festlige begivenheder. Det forhindrer ikke, at det kan have været festligt for den enkelte på en anden måde. I sig selv er det en fest hver gang, der holdes

gudstjeneste. For så er det „dagen, som Herren har gjort" for den, som har øren at høre med. Og dette er enhver kirkes egentlige fest, hvortil vi alle er indbudt.

Men til denne egentlige fests tjeneste hører også, sådan i baggrunden i hvert fald, den praktiske ordning og indretning af Dansk Kirke i Sydslesvig, hvorom vi også er samlede for at gøre hinanden bekendt med og tale med hinanden om, hvad der på det område er udvirket til tjeneste for rammen om den fest, som består i, at evangeliet, det glædelige budskab lyder iblandt os og til os i vor kreds.

FRA KIRKERÅDETS ARBEJDE

I vore vedtægter hedder det, at kirkedagen vælger kirkerådet blandt de af valgkredsene opstillede kandidater. Kirkerådet vælges for fire år. Et sådant valgår var det i 1972. Det vil sige, at kirkedagen for et år siden valgte medlemmer til kirkerådet. Resultatet sidste år blev en fornyelse af kirkerådet for 2/3 vedkommende, idet 5 ikke-præster og 2 præster indtog deres pladser i kirkerådet sammen med 2 ikke-præster og 1 præst fra det tidligere kirkeråd; de var blevet genvalgt.

Og i årets løb har disse arbejdet med de sager, som er blevet kirkerådet forebragt, og de sager, som de selv har sat på dagsordenen. De forskellige synspunkter er blevet fremført, og man har talt om tingene og overvejet dem og er endt med udtalelser og beslutninger i fællesskab.

Man har bl.a. arbejdet med den folder, som blev godkendt på kirkedagen i fjor. Den indeholder oplysninger om Dansk Kirke i Sydslesvigs virkeområde, om medlemskab i kirken, om medlemsbidraget og om fremgangsmåden for dem, der ønsker kirkelige handlinger foretaget. Indholdet af denne folder gør det muligt for de enkelte menigheder at optræde i fællesskab, når det drejer sig om medlemsbidraget, men indrømmer dog samtidig de enkelte menigheder at træffe deres egne aftaler derom med deres medlemmer. Denne folder er i årets løb blevet offentliggjort, først gennem bladet „Kontakt", hvorved den er nået ud til alle medlemmer af Sydslesvigsk Forening. Siden er den blevet trykt og sendt rundt til alle menigheder i Sydslesvig, ligesom den altid kan fås gennem kirkekontoret. Derved skulle dens indhold efterhånden blive samtalestof i alle menigheder, give impulser og føre til overvejelser her og dér og skabe interesse for Dansk Kirke i Sydslesvigs ydre kår.

Kirkerådet har fremdeles tilsluttet sig et andragende om, at der udsendes et fuldstændigt referat fra kirkedagen og dens forløb til alle menighederne, så man dér bedre kan fortsætte samtalen om de enkelte sager. Man traf beslutning om, at dette referat skulle udsendes, så snart det var godkendt af kirkerådet, dog at det for sidste års kirkedags vedkommende først kunne udsendes nu umiddelbart før denne kirkedag. Dette sidste er også sket, idet samtlige menigheder sammen med indbydelsen til kirkedagen har modtaget referatet. Måske kan et sådant referat også danne grundlag for samtaler på egnsmøder i de enkelte valgkredse, hvori Sydslesvig er opdelt.

INGEN VIDERE BEFØJELSER TIL DET SYDSLESVIGSKE SAMRÅD

Kirkedagen i fjor godkendte, at Dansk Kirke i Sydslesvig deltager i arbejdet i Det sydslesvigske Samråd. Dette samråd „har til opgave at koordinere de deltagende foreningers og institutioners aktiviteter og danne rammen for drøftelser af spørgsmål, der har fælles interesse. Disse drøftelser er vejledende for de parter, hvis arbejde berøres af de enkelte spørgsmål. De enkelte organisationer træffer endelige beslutninger for hver deres arbejdsområde."

Ifølge kirkerådets beslutning deltager forretningsfører Erik Matthiesen og provsten i samrådets arbejde på Dansk Kirke i Sydslesvigs vegne. Der har i årets løb hævet sig røster både uden for og inden for samrådet

om, at sammensætningen af dette skulle være mere demokratisk eller mere folkevalgt, og at samrådet skulle tillægges beføjelser. For tiden er hver forening eller institution repræsenteret ved to medlemmer. Og foranlediget af et udsendt forslag eller oplæg fra Sydslesvigsk Forening til en nyordning har sagen været behandlet i kirkerådet. Drøftelsen sluttede med, at kirkerådet fastholdt den formulering, som lige er omtalt, hvorefter samrådet er forum for drøftelser af spørgsmål af fælles interesse, som kan være vejledende for de parter, hvis arbejde er til drøftelse. Men man ønsker ikke, at der tillægges samrådet videregående beføjelser.

TJENESTEFORHOLDENE

Så meget om kirkerådets arbejde. Og dernæst til vore tjenesteforhold.

Efter at stillingen som præst for Kappel-Arnæs igennem længere tid har været opslået ledig, er vi kommet til den overbevisning, at vi ikke ville have brug for præsteboligen i Arnæs længere. Den er derfor blevet udbudt til salg blandt medlemmer af Sydslesvigsk Forening på stedet. Og den er nu solgt for vurderingssummen til en familie i Arnæs. Salgssummen er efter Dansk Kirke i Udlandets bestemmelse indsat på en konto til senere anvendelse i forbindelse med en eller anden præstebolig, enten fornyelse eller restaurering.

I Helligåndskirkens sogn i Flensborg er der nu bevilget to rater til opførelse af en præstebolig i Flensborg Vest, og arbejdet er påbegyndt. Og i Slesvig er et grundstykke ved siden af Ansgar-Kirken og præstebolig endelig overdraget til Sydslesvigsk Forening til opførelse af boliger for ældre. I Kappelgade i Flensborg ved St. Hans kirkesal anlægger byen en ny gade, der forårsager temmelig kraftige ændringer med hensyn til det grundstykke, hvorpå kirkesalen og præsteboligen er opført. Vi håber, at ulemperne derved ikke bliver alt for store.

Stillingsmæssigt ser det lige i øjeblikket temmelig broget ud, i hvert fald, når man kort udtrykker det på den måde, at vi har fire ubesatte stillinger. Men man skal nok ikke drage forhastede slutninger udelukkende af en sags udseende. I Kappel-Arnæs har stillingen som tidligere nævnt været opslået ledig i længere tid. Men nu har man haft ansøgere og foretaget indstilling.

I Nibøl har pastor Henneke søgt afsked pü grund af alder. Og for Sydslesvig gælder siden september den bestemmelse, at ledige stillinger ikke uden videre kan opslås for ansøgere. Det kræver i hvert enkelt tilfælde en særlig tilladelse fra udvalget vedrørende danske kulturelle anliggender i Sydslesvig. Vi må forvente, at denne tilladelse vedrørende stillingen i Nibøl ikke bliver givet, idet den foreslås sammenlagt med nabostillinger. Og det vil altså betyde, at vi skal finde en ordning, hvorefter denne deling kan finde sted.

For Frederiksstad gælder det, at pastor Schierff har søgt stilling i Danmark og er flyttet til Barrit-Vrigsted mellem Vejle og Horsens. Og pastor Kristiansen, St. Jørgen, Flensborg, har søgt afsked på grund af alder. Også disse to stillinger falder ind under bestemmelsen fra september. Men vi forventer, at tilladelsen bliver givet, så disse stillinger kan opslås for ansøgere. Og sådanne synes igen at være for hånden, efter at de i længere tid har været en mangelvare.

De to KFUM og K-sekretærer Thyge Holm og Anna Overgaard er flyttet til Danmark, således at man i øjeblikket ikke råder over nogen sekretær inden for disse arbejdsområder. Men en ny sekretær ventes udnævnt straks efter sommerferien.

DET KIRKELIGE ARBEJDE I TAL

Det kirkelige arbejde i tal skal man efter min mening ikke lægge alt for overvældende stor vægt på. Dels er der altid tilfældigheder i dette, om de kirkelige handlinger er indtruffet før eller efter nytår i størst mængde, altså om de falder på det ene eller det andet år, og dels er de

for en del afhængige af nutidens eller fortidens fødselstal, og dels er det ikke det, der spiller den afgørende rolle i kirkelivet. Men det kan måske nok have sin rimelighed engang imellem at gøre en vis status.

Af egentlige beretninger fra de enkelte menigheder er der kommet en del. De fortæller alle om en del aktiviteter på flere områder. Og fælles for dem alle er, at de udtrykker en hel del glæde over arbejdet, og slet ingen af dem udtrykker egentlig nedslåethed. Især inden for søndagsskole-arbejdet tales der om mange deltagere og om mere arbejde, end der egentlig kan overkommes.

Derimod er den kirkelige statistik modtaget fra alle steder. Så den skulle være ret fuldkommen i år. Og jeg skal nævne tallene sammenlagt. Statistikken fra året forud var ikke helt fuldkommen, da vi samledes for et år siden. Men dette er så nogenlunde indhentet. Og noget sammenligningsgrundlag forefindes således. Jeg meddeler her tallene:

Der er foretaget 300 dåb, 378 konfirmationer, 76 vielser, 258 begravelser, i alt 1.012 kirkelige handlinger. Det samlede tal året forud var 890, altså en stigning, som fordeler sig på dåb, konfirmation og begravelser, medens vielser er lidt færre, nemlig 12. Der har været afholdt 1.383 gudstjenester. Tallet fra i fjor foreligger ikke. Tallet på altergæster er 6.890, en stigning fra året forud fra 6.150. Antallet af kirkegængere er opgjort til 29.368, uden at man har sammenligningstal fra året forud. Menighederne tilsammen har haft et udgiftstal på ca. 219.000 mark til deres forskellige aktiviteter. Tallet af betalende medlemmer er opgjort til 5.512. Heraf er ca. 1.400 opgivet ikke at være medlemmer af den tyske landskirke. Af disse 5.512 har 5.446 indbetalt deres afgift til Dansk Kirke i Sydslesvig.

Disse tal må naturligvis forekomme som noget glædeligt, uden at man altså skal lægge alt for meget i dem. De kan gå både op eller ned fra år til år. Men de kan naturligvis være til lidt glæde og opmuntring, når lige undtages medlemstallet, som stadig har noget svært ved at stige væsentligt. Det må naturligvis glæde os, at tallet på døde og flyttede opvejes af ny tilkommende. Men der vil nok være grund til at understrege, at Dansk Kirke i Sydslesvig betjener folk, som ikke er medlemmer af landskirken, men medlemmer hos os, og medlemmer af landskirken, som også er medlemmer hos os, og endelig folk, som nok er medlemmer af Sydslesvigsk Forening, eller måske heller ikke det, men endnu ikke har fået sig placeret som medlemmer af Dansk Kirke i Sydslesvig. Dette sidste gør Dansk Kirke i Sydslesvig, fordi den er et arbejde blandt de danske i Sydslesvig, og den er ikke ked af at gøre det. Men vi har ikke noget imod at optage også disse i medlemsfællesskabet.

FORHOLDET TIL DEN SLESVIG-HOLSTENSKE LANDSKIRKE

I vort forhold til landskirken er der ikke noget særligt at bemærke fra året 1972. Det synes at være forløbet uden vanskeligheder af nogen art, og ofte møder vi en del venlighed. Der er her grund til at nævne restaureringen af Helligåndskirken i Flensborg, som nu er afsluttet. Helligåndskirkens menighed har kunnet vende tilbage til en skøn kirke.

Dansk Kirke i Sydslesvig er et kirkeligt arbejde, først og fremmest samlet om den danske gudstjeneste med forkyndelse, dåb og nadver, konfirmationer, vielser og begravelser. Gudstjenesten er den danske gudstjeneste, med danske salmer, dansk liturgi, men hvor det er nødvendigt, også prædiken på det tyske sprog. Den danske præst lever sit liv blandt de sydslesvigske danske for at give dem del i dansk kirke- og gudstjeneste-liv.

Dette sker nogle steder i lokaler, stillet til rådighed af den danske skole, andre steder i egne kirkesale eller kirker. Vi virker i tilknytning til Dansk Kirke i Udlandet, som kalder, d.v.s. ansætter præsterne (med tilskud fra den danske stat gennem Kirkeministeriet). Og vi siger tak til disse instanser for hjælp til vort daglige arbejde.

Rammen om Dansk Kirke i Sydslesvigs arbejde er en slags forretning, som skal køre og holdes i gang.

Men det egentlige beror på, at der stadig gives denne kirke en velsig-

nelse til at fremføre sit ærinde og således også mennesker øren at høre med.

Dansk Menighedspleje 1972-73

AF PETRA BØWES

IGEN runder vi et rigt og broget arbejdsår inden for Dansk Menighedspleje i Flensborg. Vi ser tilbage på dette år med taknemlighed, men også med bekymring.

At de sociale forhold syd for grænsen i de seneste år gradvis er blevet bedre, skal ikke bestrides, men vi véd også, at der er langt igen, før vi hernede kan føle os som medlemmer af et samfund, hvori alle – raske, gamle, syge og nødstedte med en kun meget lille alders- og invaliderente – har opnået de nødvendige og tilstrækkelige levevilkår.

Takket være vore landsmænd nord for grænsen, som har vist os hjertevarme og stort offersind, har vi gennem en lang årrække kunnet yde den hjælp, som mange mennesker inden for mindretallet havde behov for. Om vi kan fortsætte sådan i længden, kan vi endnu ikke overskue. Vi véd jo alle, at kronens kurs i forhold til DM er forringet, så at vi i realiteten fik stillet mindre beløb til rådighed – og en udligningsfond har vi desværre ikke.

I det lange løb er vi derfor fortsat anvist på forståelse og gaver fra vore landsmænd nord og syd for grænsen. Desuden håber vi, at også det nyoprettede Sydslesvigsk Forenings social-humanitære Udvalg vil tilgodese os med økonomisk støtte til gennemførelse af vort sociale arbejde. Problemet er, om der kan skaffes midler nok til, at Menighedsplejen kan fortsætte sin hjælp i dens nuværende omfang.

Vi takker også ganske særligt alle sygeplejersker rundt omkring i Sydslesvig for godt samarbejde med Menighedsplejen i det forløbne år. Der skal endvidere rettes en stor tak til Dansk Sundhedstjeneste for hjælpsomhed året rundt.

I det forløbne år har vi uddelt 1835 kg levnedsmidler og desuden 984 dåser færdigmad til de trængende. Desuden hjalp vi til med små kontantbeløb til indkøb af uundværlige fødevarer: Brød, mælk, kartofler o.s.v. Sygeplejerskernes oversigt hjalp os til at fordele brændselspenge om vinteren på de rigtige steder, og særligt trængende har fået ekstrahjælp til betaling af deres gas- og lysregning.

I stadig højere grad har ældre og syge mennesker behov for en hjælpende hånd i huset. Vi er derfor glad for, at vi har kunnet afse to hushjælpere i Flensborg til dette formål.

Vi har i årets løb kunnet sende 20 personer til rekreation i Danmark. Igen var 240 ældre og delvis ensomme sydslesvigere lykkelige og taknemlige for et 14 dages ferieophold på „Hvilehjemmet Bennetgaard" under frk. Balslevs kærlige omsorg. Også de af EGV i København til Krogholmgaard/Sjælland inviterede 16 ældre sydslesvigere har i år oplevet minderige feriedage. Det er altid en fryd at se så strålende og taknemlige ældre feriedeltagere, når man møder dem ved hjemkomsten fra Danmark.

Der skal også lyde en hjertelig tak til alle mennesker og institutioner, der i løbet af året har sendt os tøjpakker. Hver 14. dag er der i Toosbügade 7 en tøjfordeling under ledelse af fru Kürstein og flere frivillige medhjælpere.

I årets løb er mange gode tanker fra Sydslesvig gået til vore landsmænd i Danmark, men også mange gode tanker gik fra Danmark til Sydslesvig. Dette fællesskab igennem årene har været og vil altid være af stor menneskelig værdi.

Til slut skal der fra Menighedsplejen lyde en meget varm tak til alle de mange nord og syd for grænsen, der gennem deres bidrag gjorde det muligt at støtte vort arbejde. Arbejdet står og falder med, hvad der kommer ind.

En udfordring

KONSOLIDERING AF DET DANSKE SKOLEARBEJDE I SYDSLESVIG. — „SYDSLESVIGS DANSKE SKOLE HAR KUN SIN BERETTIGELSE HER I LANDSDELEN, NÅR DET KENDES PÅ DEN, AT HER ER DET DANSKE SPROG PÅ HJEMMEBANE, OGSÅ VED FORÆLDREMØDER"

AF SKOLEDIREKTØR CHR. THORUP NIELSEN

DE SENERE ÅRS stigende tilslutning til Sydslesvigs danske skole er for Dansk Skoleforening for Sydslesvig samtidig en opmuntring og en udfordring. Det er en opmuntring for skoleforeningen og for dennes medarbejdere, lønnede som ulønnede, at den unge generation af sydslesvigske forældre i voksende udstrækning ønsker dansk skolegang for deres børn, og vi opfatter det som en dansk bekendelse, der har krav på respekt. Men det er også en udfordring til skoleforeningen og til alle, som er med til at sikre dansk skolevirksomhed i landsdelen, fordi forældre har naturlige forventninger til den skole, som de frit har valgt for deres børn.

Det er i det daglige arbejde i skoler og børnehaver, det viser sig, om forældrenes forventninger imødekommes eller skuffes. Det er det arbejde, som vanskeligt lader sig registrere og måle, ja, som først om nogle år lader sig vurdere. Det er samtidig et arbejde, som det ikke er let at meddele om i en årsberetning. Her er det andre ting, der kommer med, og så må man alligevel håbe, at der også gennem disse ting gives et lille indtryk af arbejdet, som det foregår.

REALSKOLE I HUSUM

Sidste år besluttede skoleforeningens styrelse at søge kulturministeriets anerkendelse af realskolen i Husum. Den stigende tilgang til skolerne i området har bevirket, at der nu skulle være et tilstrækkeligt antal elever til, at der kan oprettes en real-klasse hvert år. Dermed var der skabt en af de væsentligste forudsætninger for at søge ministeriets godkendelse af, at der ved skolen er et realskolespor. I det forløbne skoleår har der så været forhandlet med kulturministeriet om sagen, og vi har i ministeriet mødt megen velvilje. Resultatet er blevet, at skoleforeningen i sommerferien 1973 fik kulturministeriets anerkendelse af et realskolespor ved Husum danske skole. Det er hensigten at føre den første klasse op til realeksamen efter den ny form i sommeren 1975, altså om knap to år.

Husum realskole skal dække området omkring Bredsted, Husum, Frederiksstad og Tønning. Der har fra skolerne i dette område været arbejdet for at nå dette mål gennem mange år. Den ny ordning medfører, at vi i 1974 for sidste gang i Sydslesvig skal føre elever op til realeksamen efter dansk mønster. Der er herefter realskoler, der har kulturministeriets godkendelse, i Husum, Slesvig og i Flensborg ved Duborg-Skolen og Gustav Johannsen-Skolen.

„MELLEMTRINET" – 5. OG 6. KLASSE

I henhold til tysk skolelovgivning sker der en deling af eleverne allerede efter 4. skoleår, når eleven er ca. 10 år. I 1971 gennemførtes en forordning, hvorefter 5. og 6. skoleår skulle danne en overgang, inden for hvilken flytning fra den ene skoleform til den anden skulle være lettere end hidtil. Disse to klassetrin har hos os fået navnet „mellemtrinet". Det har for det danske skolevæsen været naturligt, bl. a. på baggrund af sko-

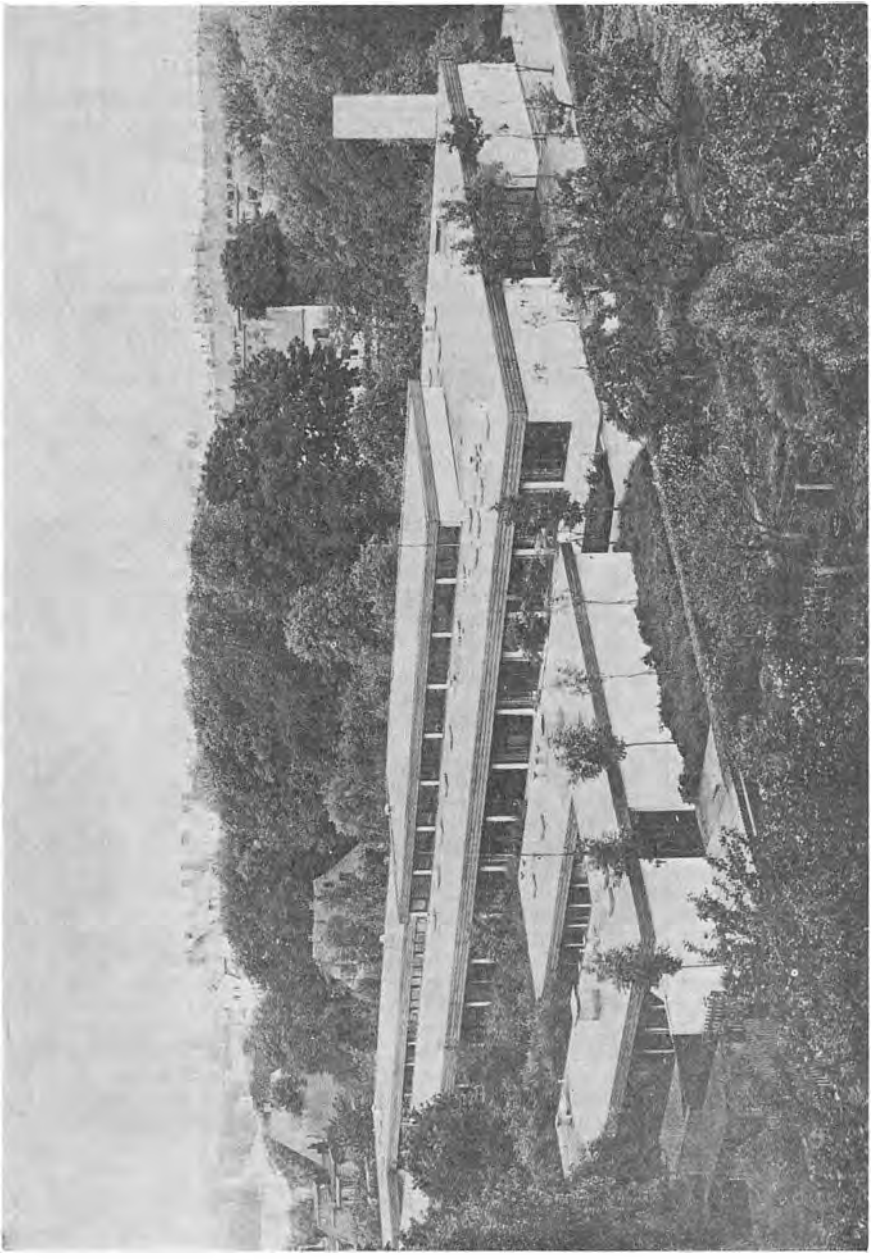

Jørgensby skole i Flensborg, der blev bygget i 1965, og som nu skal ud-udvides med 6 klasser

levæsenets forholdsvis store geografiske udstrækning, at organisere dette mellemtrin på en sådan måde, at undervisningen i mellemtrinet fik helt samme indhold uafhængigt af, ved hvilken skole eller skoleform de var placeret. Det ser ud til, at vi derved har fået en god foreløbig løsning, således at ordningen har betydet et fremskridt i forhold til den hidtidige ordning.

Der er imidlertid stadig ved siden af klasserne på mellemtrinet parallelt hermed 5. og 6. klasse i hovedskolen. Det er forældrene, som afgør, om deres børn skal i mellemtrinets klasser eller i hovedskolens 5. og 6. klasse. Mange forældre og lærere finder, at der sker alt for tidlig deling af eleverne i vore skoler. Fælleslærerrådet har derfor opfordret skoleforeningen til at søge gennemført en ordning, hvorefter delingen af eleverne udskydes til efter 6. skoleår. Dette spørgsmål er derefter blevet drøftet i flere skolekredse.

Skoleforeningens fællesråd har bedt et udvalg, bestående af fællesrådsmedlemmer og lærere, arbejde med denne sag, og dette udvalg afgav i foråret 1973 en betænkning. Denne betænkning omfatter en gennemgang og vurdering af forskellige synspunkter i forbindelse med spørgsmålet om en senere deling af eleverne. Betænkningen har dannet grundlaget for den følgende debat, der har fundet sted dels i fællesrådet, dels i pressen og dels ved nogle lokale møder. Debatten fortsætter, og det er tanken, at fællesrådet snart skal søge at nå frem til en beslutning. Hvis den nuværende ordning skal ændres, er det en klar forudsætning, at det skal ske på en sådan måde, at kulturministeriets godkendelse af vore realskoler og gymnasiet bevares.

ØGET FORÆLDRE-AKTIVITET

Nogle finder, at de små fremskridt inden for Sydslesvigs danske skole uden skade kunne komme lidt hurtigere, og det er måske rigtigt nok. Imidlertid kan fremskridt vist kun blive varige, hvis man forud for ændringer har givet sig tid til grundig drøftelse og orientering.

Det er en god ting, at forældre i skolekredse mere end tidligere ønsker at tage del i debatten. Som et led i bestræbelserne for at imødekomme et ønske om orientering og debat har skoleforeningen igen i år holdt et weekend-kursus på Christianslyst for forældrerådsmedlemmer og fællesrådsmedlemmer. Tilslutningen til dette weekend-kursus var stor. Blandt emnerne var netop spørgsmålet om en eventuel senere deling af eleverne. Debatten var livlig, og tilstedeværende pædagoger blandt deltagerne fik god brug for deres viden.

Skoleforeningen kan i det hele taget glæde sig over øget forældre-aktivitet. Den viser sig som nævnt i øget lyst til at diskutere skolespørgsmål. Men den viser sig også på anden vis. I Vanderup er skolen blevet udvidet med en tilbygning. Denne udvidelse, som der var god brug for, blev muliggjort derved, at forældre ved egen arbejdskraft og forskellige økonomiske bidrag skaffede en tredjedel af byggesummen. Flere skolegårde er gennem forældres indsats blevet gjort „børnevenlige" til glæde for børn og lærere. Der er her ydet et imponerende arbejde. Tilsvarende eksempler kan man finde rundt omkring i børnehaver og især på børnehavernes legepladser.

Også andre eksempler på aktivitet fra forældre kunne fortjene at blive nævnt. Det er udtryk for, at forældrene selv ønsker at bidrage til, at deres børns skole og børnehave bliver så gode som muligt.

SKOLEFORENINGENS ANLÆGSVIRKSOMHED

Den øgede tilslutning til skoleforeningens arbejdsgrene stiller også øgede krav til skoleforeningens anlægsvirksomhed. I den foregående halve snes år er det lykkedes mange steder at få bygget danske børnehaver, så de fleste børn nu har mulighed for at komme i dansk børnehave, inden

de indskoles i den danske skole. Men man er dog endnu ikke helt færdig på dette område. Der bygges for tiden en børnehave i Tarp, som ventes færdig i løbet af efteråret, og det samme gælder for en ny børnehave i Harreslev til aflastning af den gamle børnehave i Thomasgade på Harreslevmark.

Børnehaven i Bustrupdam i Slesvig måtte have ny bygning, der nu er taget i brug. I byggeperioden blev børnene fra Bustrupdam børnehave kørt til Isted, hvor vi i den tidligere skole netop havde fået indrettet en børnehave. Nu kan så Isted børnehave starte, og det er sket efter sommerferien.

I Stedesand blev der i forsommeren 1973 åbnet en dansk børnehave i den barak, som engang tjente som skole, og som i mellemtiden har været beboet af vandrelærer Hans Andersen. Nogle børn fra Kiel-Pris har gået i børnehave i Rensborg, men afstanden hertil er meget stor for disse små børn. Det er derfor med glæde og taknemlighed, at skoleforeningen har modtaget tilbud om indretning af en børnehave i Christianshus i Kiel-Pris. Christianshus ejes af Ejderindsamlingen. Ombygningen er gennemført og helt betalt af A. P. Møllers fond til almene formål. Denne børnehave er taget i brug efter sommerferien.

I Bredsted regner vi med at kunne bygge ny børnehave i indeværende finansår. Derved frigøres det lokale, hvor børnehaven holder til for tiden i skolen, og skolen får lidt bedre plads, hvilket den trænger til. I Skovgade i Flensborg venter vi ligeledes at kunne bygge en børnehave til afløsning af Gustav Johannsen-Skolens børnehave. Det giver også her bedre forhold for børnehaven og mere plads for skolen.

Derimod har tilslutningen i St. Peter til børnehaven af børn, der skulle i dansk skole, været så lille, at skoleforeningen ikke så mulighed for at opretholde den. Disse børn køres derfor nu til Garding børnehave. Også i Vollerwik børnehave har det knebet med tilslutningen af børn, der skal i dansk skole, og derfor er denne børnehave foreløbig omdannet til en legestue, hvor der ikke kan optages så mange børn. I Egernførde er Borreby børnehave blevet udvidet, så ventelisterne til de danske børnehaver i Egernførde kan afkortes noget.

Der vil fortsat være brug for enkelte ny børnehaver, og nogle af de gamle børnehaver trænger til at blive restaureret. Men vi må regne med, at det nu især er på skolernes område, at der stilles krav til skoleforeningens anlægsbudget. Flere steder er pladsmangelen særdeles alvorlig. Det gælder især i Flensborg by. Det hjælper noget, at der for tiden bygges 6 klasser til Jørgensby Skole, som ligger i den del af byen, hvor den forøgede tilgang er størst. Vi regner også med snart at kunne gennemføre en tilbygning til Christian Paulsen-Skolen. I St. Vi og i Langballe er der skabt bedre plads derved, at der begge steder er bygget en klassepavillon som tilbygning. Disse klassepavilloner er betalt af bevillingen fra kulturministeriet i Kiel til kulturelle og sociale opgaver for den danske og frisiske folkedel. I Lyksborg håber vi snart at komme i gang med at bygge en ny skole, der er blevet nødvendig, fordi den nuværende er for lille, og fordi vi ikke kan få plads til at udvide på den nuværende skoles grund. Byggeriet er nødvendigt netop nu, fordi nogle klasser er anbragt i en nabobygning, som skoleforeningen har lejet lokaler i, og fordi dette lejemål snart ophører. Ved Ejderskolen har skoleforeningen i de sidste par år gennemført en påtrængende og gennemgribende ombygning.

UDVIDELSE AF DUBORG-SKOLEN DEN STØRSTE OPGAVE

Men den største anlægsopgave, der forestår, er dog en planlagt udvidelse af Duborg-Skolen. Denne udvidelse har nogle år været forberedt ved, at skoleforeningen har købt nabogrunde til Duborg-Skolen. Nu skal vi gerne i gang med at bygge inden for længe.

Skolen lider i øjeblikket under meget alvorlig pladsmangel, skønt skolen fik nogle klasser, da skoleforeningens administration flyttede fra bygningen. Der dimitteres for tiden ca. 30 studenter om året fra Duborg-Skc-

len, og dette tal vil sandsynligvis blive fordoblet i løbet af få år. Det er baggrunden for, at denne udvidelse nu presser på.

Det er hensigten først og fremmest at bygge ny faglokaler, idet gymnasiet ikke har tidssvarende faglokaler. Da man må regne med, at det er en stor opgave, der vil koste mange penge, er denne sag blevet drøftet meget indgående med folketingets sønderjyske udvalg og også forelagt direkte for den danske regering. Skoleforeningen har endvidere sendt ansøgning til kulturministeriet i Kiel om et tilskud til byggeriet, og herom skal der forhandles i den kommende tid.

ØGEDE TYSKE DRIFTSTILSKUD

Det letter lidt på skoleforeningens budgetter, at de tyske driftstilskud øges. I det forløbne finansår modtog skoleforeningen ca. 8.000.000 mark som tilskud til skolerne, hvilket var ca. 1,5 millioner mark mere end året forud. Hertil kom et tilskud på ca. 100.000 mark til Jaruplund Højskole.

Fra landet, amter og kommuner fik skoleforeningen 500.000 mark som tilskud til børnehaverne, hvilket var ca. 60.000 mark mere end året forud. Desuden modtog vi et tilskud på 50.000 mark til voksenundervisningen fra landet. De forældre, der har børn i de danske børnehaver, betalte i alt som bidrag ca. 580.000 mark, hvilket var 80.000 mark mere end året forud.

Fra det danske undervisningsministerium modtog skoleforeningen et tilskud på ca. 21.000.000 mark til driften.

Også til byggeri af børnehaver modtager skoleforeningen nogle tilskud fra amter og kommuner. Disse tilskud er af meget varieret størrelse. Her skal specielt nævnes, at skoleforeningen har fået tilsagn fra amt og kommune om et tilskud til den ny børnehave i Harreslev på en tredjedel af byggesummen. Et så stort byggetilskud har vi ikke tidligere modtaget.

SKOLEFORENINGEN OG SAMRÅDET

Dansk Skoleforening for Sydslesvig er tilsluttet Det sydslesvigske Samråd. Skoleforeningens repræsentanter i Samrådet er hidtil blevet valgt af styrelsen, men styrelsen har umiddelbart før sommerferien besluttet at bede fællesrådet fremtidigt at vælge de to repræsentanter. Styrelsen har ved samme lejlighed drøftet et forslag, som SSF har udarbejdet vedrørende en ændring af Samrådet. Skoleforeningens repræsentanter vil i Samrådet gå ind i drøftelser om eventuelle ny regler for Samrådet.

Det er skoleforeningens opfattelse, at Samrådet i hvert fald ikke skal være større, at der skal tilstræbes større offentlighed omkring Samrådets arbejde, og at Samrådets drøftelser og beslutninger fortsat skal være vejledende for dem, der er tilsluttet Samrådet.

Også internt føres der for tiden drøftelser inden for Dansk Skoleforening for Sydslesvig, idet man planlægger vedtægtsændringer, hvorefter skoleforeningen skal omdannes til en indregistreret forening (e.V.) Det kan desuden nævnes, at skoleforeningens fællesråd ved et møde før sommerferien godkendte ny regler for forældreråd ved børnehaverne, og disse regler træder i kraft ved indeværende skoleårs begyndelse.

✶

DER SKER i disse år på flere områder en konsolidering af det danske skolearbejde i Sydslesvig. I tider med øget tilgang er en sådan styrkelse af arbejdet både naturlig og nødvendig. Det er sagt, at skolen må prøve at leve op til forældrenes berettigede forventninger, når de tilmelder børnene. Det kan tilføjes, at skolen omvendt stiller forventninger til forældrene. Det er et frit valg, som forældrene har foretaget. Forældre, der vælger skole for deres børn, skylder børnene og skolen, at valget gennemføres konsekvent. Også det bør siges en gang imellem.

Det hører med til valget, at forældrene efter evne sætter sig ind i og følger med i, hvorledes skolen arbejder, og skolen må give forældrene mu-

lighed herfor. Mange forældre er i dag tidligere elever fra danske skoler. Men blandt forældrene er der også nogle, som har gået i tysk skole. Det kan ikke være anderledes, for der er naturligvis mange tilfælde, hvor den ene af forældrene har gået i dansk skole, mens den anden har gået i tysk skole.

FORÆLDRENE MÅ LÆRE DANSK

For sådanne forældre kan det ske, at de endnu ikke forstår dansk. Fra skolens side skylder vi børnene og det arbejde, som skolen er forpligtet overfor, at fortælle disse forældre, at de kun kan følge med i skolens arbejde, hvis de lærer sig det danske sprog. Det betyder, at der fortsat er stort behov for, ot også voksne kan få lejlighed til at lære dansk. Sydslesvigs danske skole har kun sin berettigelse her i landsdelen, når det kendes på den, at her er det danske sprog på hjemmebane, også ved forældremøder.

✦

5.861 ELEVER I SYDSLESVIGS DANSKE SKOLER

Dansk Skoleforening for Sydslesvig har opgjort elevtallet i de 61 danske skoler efter sommerferien 1973. Opgørelsen viser, at der nu er 5.861 elever i skolerne, og det betyder en stigning på 341 elever i forhold til sidste år.

Stigningen hænger sammen med, at der er optaget 765 elever i de ny 1. klasser, mens der kun er udskrevet ca. 400 elever, fordi de årgange, som blev indskolet for nogle år siden, var væsentligt mindre end de årgange, som nu indskoles. Tallet på nybegyndere er steget fra år til år, men i 1973 er indskolet helt samme antal nybegyndere som i 1972. Årsagen hertil må søges i, at den tilsvarende fødselsårgang i landsdelen er noget mindre end den foregående. De yngre fødselsårgange er mindre, og derfor ventes nybegyndernes tal at falde i de kommende år. Elevtallet er nu steget hvert år siden 1965, da der var 4.048 elever i Sydslesvigs danske skoler.

I de 60 danske børnehaver i Sydslesvig var der 2.062 børn umiddelbart før der blev afgivet en årgang til skolerne. I 1972 var der 2.076 børn før indskolingen. Dette tal har været konstant i nogle år. De pladser, som ved det ny skoleårs begyndelse er blevet fri, vil hurtigt blive optaget, fordi en række af børnehaverne har lange ventelister.

Rent statistisk kan udviklingen inden for det danske skolevæsen i Sydslesvig opgøres således på regional basis:

Område	Nybegyndere 1972	Nybegyndere 1973	Elevtal 1972	Elevtal 1973	Stigning
Flensborg by	240	259	2074	2240	166
Flensborg amt	150	149	864	898	34
Nordfrisland	147	169	1105	1169	64
Slesvig amt	136	107	841	905	64
Egernførde-Rensborg amter	90	81	636	649	13
I alt	763	765	5520	5861	341

Ser man på forholdet fra år til år, aftegner der sig følgende billede:

År	Nybegyndere	Elevtal
1967	408	4158
1968	563	4335
1969	612	4599
1970	621	4792
1971	648	5067
1972	763	5520
1973	765	5861

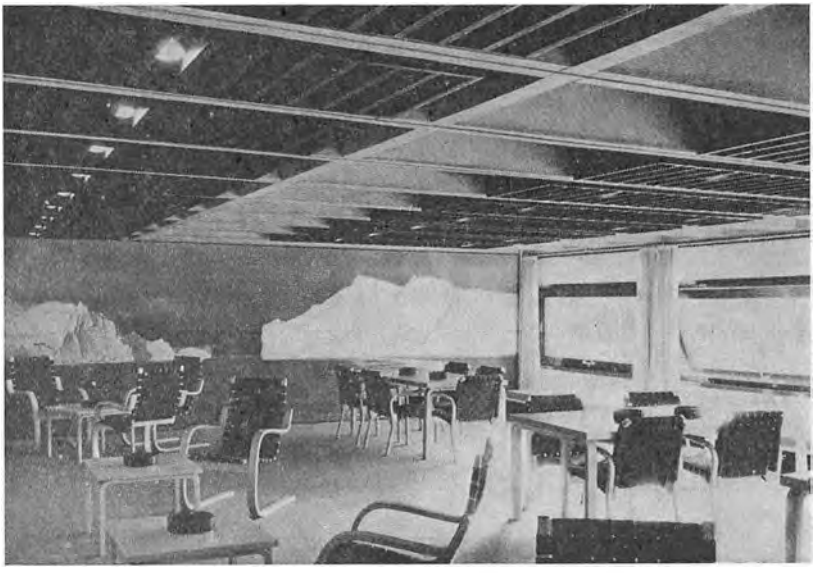

Opholdsstuen i Ungdomskollegiet i Flensborg

Karl Otto Meyer på talerstolen.

SSV er og vil være mere end et tilskudsformidlende organ

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING 1972–73

AF KARL OTTO MEYER

DER KAN ikke være tvivl om, at Sydslesvigsk Vælgerforening hidtil har været den danske befolkningsdels mest slagkraftige instrument i spørgsmål, der drejer sig om tilskud fra kommuner, amter og landet til de danske organisationer i landsdelen og for opnåelsen af tilfredsstillende arbejdsbetingelser for disse organisationer og deres medlemmer. Der kan heller ikke være tvivl om, at ingen anden organisation fremover kan løse de opgaver, SSV har fået pålagt som den danske befolkningsdels politiske talerør, tilsvarende effektivt i det samfund, vi lever i. Men SSV vil være mere end et tilskudsformidlende organ for den danske befolkningsdel i Sydslesvig. SSV agter ikke at være et partipolitisk neutrum i tilfælde af en situation i landdagen, hvor SPD og CDU måtte stå lige og SSV dermed være tungen på vægtskålen. Det er ikke SSV's opgave at blokere en sådan vælgerafgørelse. SSV er rede til at acceptere den – men på vore betingelser!

SSV VIL BIDRAGE TIL LANDETS OG SAMFUNDETS UDVIKLING

Igennem vore kommunal -og amtsrådsmedlemmers aktive indsats i den almene politiske debat og vor landdagsrepræsentations bidrag til landspolitiske spørgsmål har SSV – og derigennem den danske befolknings-

del – givet udtryk for sin vilje til at bidrage til landets og samfundets udvikling ud over varetagelsen af sine egne interesser. Det er således værd at slå fast, at SSV's målsætning, således som den er udformet i partiets grundprogram af 1966, stadig er aktuel og måske ganske særlig vil være det i fremtiden.

Sydslesvigsk Vælgerforening kan ikke eksistere og har ikke noget formål uden den danske og nationalfrisiske befolkningsdel i Sydslesvig. Denne befolkningsdel kan til gengæld ikke uhindret leve sin egen folkelige hverdag uden SSV. Der er hidtil ingen, som har kunnet fremvise et bæredygtigt alternativ til SSV som instrument for befolkningsdelens selvhævdelse inden for det større samfund, vi lever i.

SSV står således i et ganske naturligt forhold til landsdelens øvrige danske organisationer, som hver for sig har påtaget sig specielle opgaver som grundlag og ramme for befolkningsdelens enkelte medlemmer. Det er vigtigt, at dette efterhånden vil trænge ind i vor bevidsthed. Først da vil vi kunne holde op med en indbyrdes konkurrence mod hverandre og derigennem frigøre vore kræfter til det formål, vore organisationer i grunden er bestemt til: konkurrencen med tysk samfunds- og åndsliv.

SSV ØNSKER SSF's FORSLAG VEDRØRENDE DET SYDSLESVIGSKE SAMRÅD STILLET I BERO FORELØBIGT

Hvad angår Det sydslesvigske Samråd, kan man sikkert diskutere, om arbejdet her ikke kunne strammes ydermere, og om Samrådet kunne blive udgangspunktet for et bredt demokratisk folkeforum for den samlede befolkningsdel. Diskussionen herom er imidlertid langtfra afsluttet og vil ikke kunne blive det, før der foreligger en samlet, realistisk undersøgelse af arbejdsformer og vilkår. SSV's landsstyrelse går ind for, at det fra Sydslesvigsk Forening forelagte forslag til en ændring af Samrådets sammensætning og opgavekatalog foreløbig stilles i bero. Tilskyndelsen til en repræsentationsordning, hvorefter de enkelte foreninger stiller repræsentanter i henhold til medlemstal, anses imidlertid under alle omstændigheder for uacceptabelt for SSV: Hidtil har SSV ikke gennemført nogen ægte medlemshvervning blandt SSF's medlemmer, og SSV ville også anse det for unaturligt, om man gjorde noget sådant. En fælles medlemshvervning er derimod noget ganske andet.

DET PROBLEMATISKE MEDLEMSBIDRAG

Sydslesvigsk Vælgerforening har på baggrund af indberetningerne fra amtsforeningerne nu 4.057 medlemmer, en tilbagegang på godt 100 i forhold til 1972. Sammenlignet med Sydslesvigsk Forenings medlemstal på ca. 20.000 betyder dette, at kun hvert femte medlem i SSF er medlem af SSV.

SSV har på sit ekstraordinære landsmøde i januar i år vedtaget ny vedtægter – ikke uden vanskeligheder –, og der råder stadig en vis uklarhed vedrørende medarbejde og repræsentation for særlige arbejdsgrupper. Landsstyrelsens ændringsforslag gik ikke igennem, men det er mit håb, at landsmødet uhildet vil tage spørgsmålet op igen.

I VALGKAMPENS TEGN

SSV-landsorganisationen har i det forløbne år prøvet på at udbygge kontakten med medlemmerne via en bredere orientering om SSV's arbejde i bladet „Kontakt". Landsforbundet har anmodet amtsorganisationerne og ganske særligt amtsrådsrepræsentationen om at indsende stof, idet vi anser det for væsentligt, at „Kontakt"-læserne ikke bare orienteres om vor landdagsrepræsentations virke, men også om vore kommunale repræsentanters og vore organisationers politiske indsats. Vi mener, at vi med en aktuel orientering om vor daglige politiske aktivitet vil kunne komme kravet om en permanent valgkamp et skridt nærmere og samti-

dig oparbejde et solidt grundlag for den egentlige valgkamp i de sidste måneder før et valg. Vi mener ydermere, at „Kontakt" derved kan bruges som grundmateriale til studiegrupper og diskussionsaftener i distrikterne hhv. lokalforeningerne.

I valgkampen forud for kommunalvalget i 1974 gælder det mere end før om, at man ikke planlægger valgkampen hver for sig, men at man benytter valgkampleder Willy Asmussen som koordinator. Udgangspunkt og grundlag må naturligvis være SSV's program, vedtaget i 1966, eftersom hovedlinierne heri stadig er aktuelle for den sydslesvigske danskhed. Ikke desto mindre ville det være rimeligt at nedsætte en kommission til konkretisering af programmet, idet dette ville have afgørende betydning for dokumentationen af danskhedens stilling i forhold til de øvrige partier. Det er en intetsigende påstand, at det er farligt for SSV at lægge sig for nært op ad det ene eller det andet parti. For det er klart, at SSV aldrig kan stå så selvstændigt, at partiet kan føre sin egen politik uden at søge forbundsfæller.

Når vi ønsker, at vore egne synspunkter omsættes i handling, må vi være klar over, at dette kun kan ske, når vi kan overbevise andre om rigtigheden af vore synspunkter. Det må derfor være vor opgave at måle de andre partiers synspunkter med vore egne for derefter at se og bestemme, hvem vi på basis af et sagligt og objektivt program kan arbejde sammen med. Dette giver et væsentligt bedre udgangspunkt for en diskussion end en generel ideologisk betragtning, som hidtil ret ofte har været målestok for os. Det vil samtidig være grundlag for en mere homogen politik rundt omkring i landsdelen, og det vil derfor være lettere med dette som udgangspunkt at tydeliggøre SSV's betydning i og for landsdelen.

GRÆNSELANDETS SÆRLIGE PARTI

På det landspolitiske område har SSV også i det forløbne år arbejdet videre på det grundlag, at SSV vil være de danske sydslesvigeres og de nationele friseres politiske parti - og på den anden side være det regionale parti, der går ind for Sydslesvigs udvikling. Resultatet af det praktisk-politiske arbejde har blandt andet været en væsentlig stigning af de offentlige tyske tilskud til det danske arbejde i Sydslesvig - fra 9,5 mill. mark i 1972 til 12 mill. mark i 1973. Men SSV interesserer sig ikke blot for penge til det danske arbejde: En „stor forespørgsel" vedrørende den erhvervsøkonomiske udvikling i Sydslesvig er indbragt i landdagen, SSV har taget stilling til situationen på landets skibsværfter og til en række andre forhold. Hermed er det atter engang fastslået, at SSV er til for at varetage danskernes og frisernes sag og at være grænselandets særlige parti.

Som følge af, at de to hovedpartier, CDU og SPD, gennem flere år har kunnet skalte og valte, som de ville i de folkevalgte forsamlinger, er SSV's repræsentation af ganske særlig vigtighed i kraft af, at den er den „tredje stemme" i grænselandet. Resultaterne af den aktivitet, som på mange områder er blevet udfoldet af SSV, kan meget vel lade sig se - selv om meget endnu bør rettes op. Således m.h.t. børnehave- og skolearbejdet vedrørende byggetilskud - fordi der ikke findes nogen børnehave - og skolelov for private institutioner af denne art i landet. Heller ikke ordningen for Dansk Sundhedstjeneste er tilfredsstillende, men gode fremskridt er opnået. Og for SdU's vedkommende lykkedes det ligeledes at få den tyske side til at acceptere det standpunkt, at SdU er herre i sit eget hus, hvad angår afgørelsen om optagelse af ny medlemmer uanset den tyske tilskudsordning. På den anden side har SSV klart protesteret i landdagen mod et amtskrav om, at forudsætningen for amtstilskud til en dansk børnehave måtte være pligten til at optage alle børn. Herunder har SSV fremført princippet om kulturernes ligeberettigelse med den konsekvens, at danske børnehaver primært må være til for de danske sydslesvigere og nationale frisere. Aldersrenteboligerne i Slesvig har på

SSV's foranledning opnået principiel ligeberettigelse med tilsvarende tyske projekter.

FORAN TO VANSKELIGE ÅR

Det må endnu engang fremhæves, at Sydslesvigsk Vælgerforening står over for to vanskelige år: Kommunalvalg 1974 og landdagsvalg 1975. Der er grund til at fastholde følgende: Ved landdagsvalget 1971 stod vi over for to vanskeligheder: 1. At det var blevet hævdet de sidste 10 dage før valget, at SSV altid fik en mand ind i landdagen, og at der derfor ikke var grund til at stemme på partiet. 2. At SSV ikke tog klar stilling til et eventuelt regeringsskifte. Vi véd alle, at den argumentation, der uretfærdigvis blev ført imod os i 1971, på ingen måde holder stik. SSV skal op på ca. 18.500 stemmer for at kunne opnå en repræsentation i 1975. Det betyder, at vi har brug for hver enkelt stemme. Vi kan ikke give afkald på nogen som helst.

Det andet, at SSV skulle være et neutrum i en situation, hvor CDU og SPD skulle have nøjagtig samme antal mandater, er også klart besvaret. Berthold Bahnsen sagde i 1962, at SSV ikke ville styrte eller støtte nogen regering. Det var i en situation, hvor CDU-FDP-koalitionen havde vundet valget og dermed fortsat kunne danne regering, men da de blev uenige om fordelingen af ministerposterne, henvendte FDP-fraktionen sig til SPD. Da opstod en patt-situation. Under disse forhold sagde SSV-landdagsmand Berthold Bahnsen, at SSV hverken ville støtte eller styrte nogen regering. Det var rigtigt set og sagt.

Noget helt andet er, når der efter et valg viser sig at være 36 CDU-mandater, 36 SPD-mandater og 1 SSV-mandat. Dette erkendtes i 1971, hvor der var fastlagt et ekstraordinært landsmøde to dage efter valget, hvis denne situation forefandtes. I dag spørger man igen om, hvordan SSV stiller sig i en sådan situation. Svaret må være ganske klart: Hvis CDU efter et nyt valg har formindsket sit mandattal fra 40 til 36, og SPD har forøget sit fra 32 til 36, så er vælgernes stillingtagen klart tilkendegivet. Det er helt logisk, at det ikke er SSV's opgave at blokere denne vælgerafgørelse. SSV er rede til at acceptere den! Det betyder imidlertid ikke, at SPD i så fald uden videre kan regne med SSV's stemme. SSV har et bestemt valgprogram, og de førende principper i dette valgprogram skal accepteres, før SSV kan stemme på en eller anden ministerpræsidentkandidat. Sagt i al enkelhed: SSV vil ikke blokere vælgernes afgørelse.

SSV vil acceptere et parti, der går ind for de bærende principper i SSV's valgprogram. SSV er altså rede til at handle efter et afsluttet landdagsvalg.

Under disse forhold kan enhver se nødvendigheden af, at vi i enighed prøver at få det bedst mulige resultat ud af de kommende regionale valg. Vore kulturelle og sociale organisationer kan ikke undvære SSV's politiske opbakning. Omvendt kan SSV ikke undvære disse organisationers praktiske understøttelse ved det kommende valg. Dette må alle tænke på fremover.

★

K. O. MEYER GENVALGT SOM SSV's LANDSFORMAND

Landdagsmand K. O. Meyer blev på det ordinære SSV-landsmøde den 12. maj 1973 genvalgt som landsformand for Sydslesvigsk Vælgerforening. Valgperioden er to år. Der var ikke opstillet nogen modkandidat, og K. O. Meyer fik de 75 af de afgivne stemmer, medens 14 var blanke. Fem af de i alt 94 delegerede, der deltog i valget, stemte „nej". Som den ene af de to næstformænd genvalgtes skoleleder Wilhelm Klüver, Læk, medens den ved landdagsmand Berthold Bahnsens død ledige post blev besat med Willy Asmussen, Kobbermølle.

SdU i jubilæumsåret

SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER KAN SE TILBAGE PÅ 50 ÅRS BESTÅEN OG ER I DAG EN SAMMENSLUTNING AF 63 FORENINGER MED 8.103 MEDLEMMER

AF SdU's FORMAND HEINRICH SCHULTZ

SdU ER I DAG en sammenslutning af 63 foreninger med 8.103 medlemmer. Sidste år havde vi også 63 foreninger, men kun 7.549 medlemmer. Vort medlemstal er altså gået frem. Et tal, som vi aldrig før har nævnt på vort hovedsendemandsmøde, er det såkaldte *aktivitetstal*. Vort aktivitetstal ligger på ca. 365.000 om året. Vi har haft 136 instruktions-/interessegrupper med 2.325 deltagere. Dertil kommer SdU's grupper under aftenskolen med 482 deltagere, i alt altså 2.807 deltagere. Vi kan være tilfredse med den aktivitet, der udfoldes inden for vore foreninger, hvormed jeg dog ikke vil sige, at der ikke hist og her kunne og burde ske lidt mere.

126.114 MARK I TYSKE TILSKUD

Af offentlige tilskud har vi fra tysk side i året 1972–73 modtaget følgende beløb: Flensborg by 74.485,50 mark, Flensborg amt 4.915,00 mark, Gottorp amt 26.019,50 mark, Egernførde/Rensborg amt 1.100,00 mark, Husum/Ejdersted amt 2.150,00 mark, Sydtønder amt 1.430,00 mark, Dansk Spejderkorps Sydslesvig og FDF 7.381,00 mark, SdU fra forsk. amter til kursus 696,00 mark, Landesjugendamt Kiel a) Jugenderholungsmassnahmen 6.639,00 mark, b) Internationale Begegnungen 1.298,00 mark.

Sammenlagt er dette et tilskud fra det offentlige hernede på 126.114 mark. For dette beløb vil jeg gerne på SdU's vegne sige tak, men samtidig vil jeg også på det kraftigste understrege, at disse penge får vi på grund af almindeligt gældende bestemmelser hernede. Vi skal søge om dem, men når vor ansøgning er i orden, får vi også pengene. Dem har vi på lige fod med alle andre ungdomsorganisationer i Sydslesvig krav på.

Jeg nævnte sidste år i min beretning, at vi kunne have fået mere i offentlige tilskud fra tysk side, hvis vi havde søgt om mere. Det er mit

indtryk, at vi også i år kunne have opnået større tilskud. Når man fra foreningernes side ikke altid har været aktiv i det spørgsmål, kan det skyldes almindeligt sløseri, for nu at sige det lige ud, men det kan også ligge i, at mange ikke er inde i forretningsgangen. Dertil kommer endnu den omstændighed, at der kan være forskel fra kommune til kommune, fra amt til amt.

For at bøde på dette, har vore to konsulenter sammen med Sven Lekkat besøgt hver Jugendpfleger i de forskellige amter og de har været på Landesjugendamt i Kiel for at blive grundigt orienteret om mulighederne og den ikke nær så vanskelige forretningsgang eller papirvej. Vi er kommet så langt i vore undersøgelser, at vi i forretningsudvalget har vedtaget, at fra nu af vil vi ikke mere tage stilling til ekstraansøgninger til brug for dette og hint i en forening, hvis ikke der samtidig med denne ansøgning foreligger en meddelelse om, at man derudover har søgt om tyske tilskud, og hvor meget man har modtaget. Det er ikke den almindelige økonomiske stramning, der har fået os til at tage dette skridt, skønt det da også er en nærliggende grund, men mere den omstændighed, at vi nu ikke længere vil - og heller ikke kan - give efter i dette spørgsmål.

DE EGNE YDELSER STEGET TIL 589.054 MARK!

Vore egne ydelser er steget. Sidste år opgjordes tallet til 68,95 mark pr. medlem. I år er vi kommet op på 72,25 mark pr. medlem og dermed på et samlet beløb af ca. 589.054 mark. Det er et fremskridt, men jeg vil også her gentage, hvad jeg sagde sidste år. Vi ikke bare kan, men *bør* yde mere i direkte kontingenter mange steder rundt omkring i vore foreninger. Jeg har med glæde lagt mærke til, at man enkelte steder har et, hvad jeg vil kalde rimeligt kontingent.

Hvad angår tilskuddet fra Grænseforeningen og den danske stat, er det ikke nogen hemmelighed, at vi ville have endog særdeles vanskelige kår, hvis vi *ikke* fik denne støtte. Når vort driftsregnskab derfor kan balancere med 2.131.308,54 mark, vil jeg her gerne på SdU's og egne vegne takke Grænseforeningen og den danske stat ikke bare for den kontante støtte, vi har fået, men også – og det især – for den forståelse for vor situation her i grænselandet, hvormed støtten bliver givet.

SdU's ANLÆGSARBEJDER

Sidste år kunne jeg meddele, at vi havde fået 1. rate til Engelsby-projektet, og at vi kunne begynde. Men desværre trak det lidt i langdrag med at få begyndt. En af årsagerne var bl.a., at det tog noget længere tid med bebyggelsesplanen, end vi havde regnet med. Imidlertid har vi nu været i gang et stykke tid, og takket være det milde vejr i det tidlige forår har vi kunnet indhente en del af tiden.

Vi har stadig en enig hovedstyrelses-beslutning om, at vi først og fremmest skal være færdig med Engelsby, inden vi går i gang med andet.

Idrætspladsen i Tønning (55.000 mark) samt skolebarakken i Hørnum (153.300 mark) var begge vedtaget i hovedstyrelsen og også af femmandsudvalget. Idrætspladsen i Tønning fik vi færdig, idet vi af staten fik frigjort det i første omgang spærrede beløb. Desværre fik vi vanskeligheder med kommunen i Hørnum. Man ville ikke tillade, at vi udbyggede hhv. istandsatte barakken. Efter den første negative besked prøvede vi endnu engang. I første omgang stemte 8 imod og kun 2 for. I anden omgang var resultatet 5 : 5. Nu kunne vi kun anke til amtsstyrelsen i Nibøl, hvad vi også omgående gjorde. Efter en yderligere samtale med amtsstyrelsen om det rimelige og betimelige i, at også vi fra det danske mindretal fik mulighed for et lignende projekt som det tyske mindretal i Nordslesvig, nemlig på Rømø, fik vi tilladelsen. Men i mellemtiden var det regnskabsår gået, hvori de 153.300 mark var blevet godkendt og bevilget. Da vi ikke havde brugt dem i selve regnskabsåret, faldt de til-

bage til statskassen. Vi måtte derfor rette en ny ansøgning til femmandsudvalget. Under den nuværende pengesituation, hvor vi alle virkelig for alvor skal spare, vil vi – hvis overhovedet – kun kunne regne med at få pengene til Hørnum på bekostning af Engelsby-projektet. Når vi tænker på, hvad det vil betyde af forsinkelse og fordyrelse for Engelsbys vedkommende, må vi afvise denne mulighed. Vi søger nu på kraft sammen med både Skoleforeningen og SSF at finde en løsning i Hørnum, for at der skal ske noget, er vi alle enige om. Det er denne enighed, der får mig til at håbe, at vi inden for den nærmeste fremtid kan finde en løsning.

SdU har markeret sit 50 års jubilæum fredag den 28. september 1973 med en reception og en fornøjelig aften i Idrætshallen i Flensborg.

Jeg vil gerne udtrykke min glæde over, at så mange af vore medlemmer gennem et stykke frivilligt ungdomsarbejde er med til at præge arbejdet i SdU på en sådan måde, at jeg ikke alene kan henvise til det føromtalte høje aktivitetstal, men også til, at der derudover gøres et stykke arbejde, som der står respekt om.

Interesse- og instruktionsgrupperne er ved at blive en fast gren af vort arbejde. De virker efter hensigten, og det kan man kun være tilfreds med.

I henhold til SdU's konsulentordning har vi to konsulenter, Kaj Haugbøl for det idrætslige og Johan Rørbye for det kulturelle arbejde. Medens Kaj Haugbøl bliver hos os, sagde Johan Rørbye af private grunde sin stilling op til den 1. august 1973. Jeg vil gerne takke Rørbye for det arbejde, han har præsteret, også, fordi han har vist, at vi har brug for en kulturel konsulent. Af samme grund har vi af statens femmands-udvalg fået lov til at genopslå stillingen som ledig.

Hovedkredsens ny konsulentordning, der jo blev til en sekretærordning, har vi drøftet på et møde mellem alle de implicerede parter (de forskellige hovedkredsformænd og sekretærer, også fra landsdelsorganisationerne) den 23.2.73. Ordningen blev diskuteret livligt. Sammenfattende kan jeg sige, at nogle kredse var meget glade for ordningen, medens andre mente, at de kunne klare sig foruden. Begge parter var imidlertid enige om, at ordningen så sådan pålagde de enkelte styrelser i selve hovedkredsen og i de enkelte foreninger en større arbejdsbyrde. Princippet var og er „hjælp til selvhjælp". Og det er et sundt princip.

SYDSLESVIG ER IKKE „UDLAND"

Det er kotyme, at den danske regering med uregelmæssige mellemrum bliver informeret om det danske arbejde i Sydslesvig. Det var også tilfældet den 22. januar 1973. Vi var 11 repræsentanter fra Sydslesvig, der tog til København, hvor vi mødte 21 repræsentanter for regeringen med statsminister Anker Jørgensen i spidsen. På SdU's vegne fik jeg lov til at fremlægge følgende to ting:

1. *Lejrskole- og kursusophold:* Ministerierne bedes henvirke på, at der skabes mulighed for, at lejrskole- og kursusophold også kan foregå på danske institutioner i Sydslesvig.
   Der henvises i denne forbindelse til, at man stadig inden for stat og kommune møder den opfattelse, at sådanne ophold ikke kan ske i Sydslesvig (beliggende uden for landets grænser), og at det kun i ganske få cirkulærer udtrykkeligt nævnes, at ophold - under de samme betingelser som i det øvrige land - også kan foregå i Sydslesvig.
2. *Fritidshjem:* Det stigende børnetal i de danske skoler, et stigende behov for nøglebørnsarbejde etc. gør det nødvendigt at bede om, at personalebehovet i fremtiden i regelmæssig konsultation med socialstyrelsen må afstemmes og ajourføres.

Vi fandt forståelse for begge vore problemer. Punkt 1 er allerede blevet løst, idet et brev fra femmands-udvalgets sekretær, kontorchef Mar-

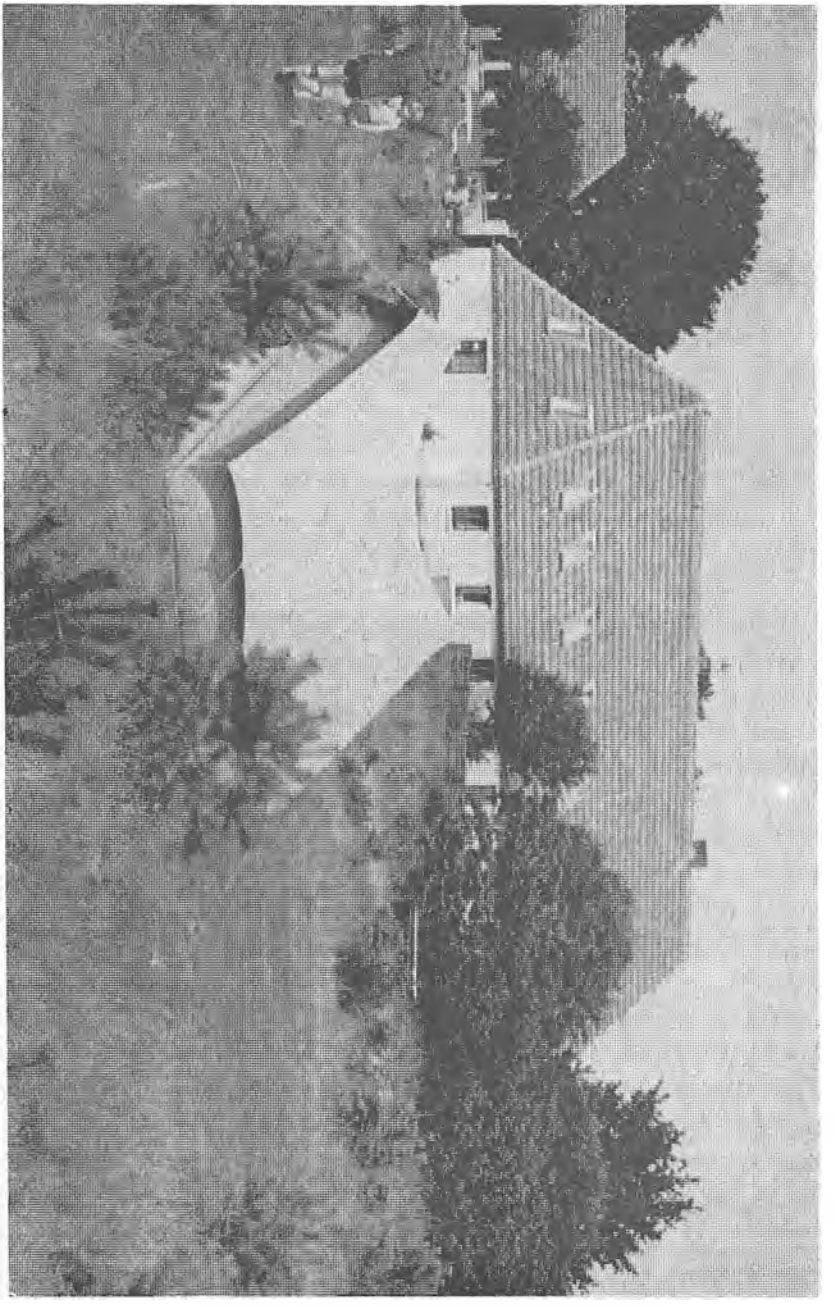

Spejdercentret Tydal - et stort aktiv for dansk ungdomsarbejde i Sydslesvig

tensen-Larsen, er tilgået alle seminarier, gymnasieskoler etc., hvori der gøres opmærksom på, at Sydslesvig i denne forbindelse ikke skal henregnes under begrebet „*udland*". Jeg vil gerne ved denne lejlighed have lov til at takke for den virkelig hurtige hjælp.

Med punkt 2 ligger det lidt vanskeligere, men jeg tror, at vi også i dette spørgsmål kan komme til en snarlig afklaring.

Vi er i dag i den situation, at vi ikke må skabe ny stillinger og besætte dem. Vi må ikke udvide vort personale dér, hvor det kunne synes absolut nødvendigt, og vi må heller ikke genbesætte stillinger, som er normeret og godkendt i forvejen, uden at spørge femmands-udvalget.

SAGEN MED LANDSSPORTSFORBUNDET AFSLUTTET

På sidste hovedsendemandsmøde drøftede vi den såkaldte Landessportverbands-sag. Efter at hele sagen startede den 13.1.71 med en samtale med repræsentanter for KSV i Flensborg by, blev sagen behandlet på et større møde, som „der Beauftragte der Landesregierung für Jugend und Sport des Landes Schleswig-Holstein" havde inviteret både LSV og SdU til den 26.1.72 i Kiel. Vi mødtes endelig i det udvalg, der blev dannet på mødet i Kiel, den 14.12.72 i Flensborg på vort kontor og blev enige om følgende tekst, som til mellemværendets lykkelige afslutning vedtoges i februar 1973 i bestyrelsen for Landessportverband for Slesvig-Holsten:

1. Afgørelsen vedr. optagelse af medlemmer ligger udelukkende hos foreningen. Der består ingen optagelsestvang, med mindre foreningen har en monopolstilling.
2. Det overlades til de danske ungdoms- og idrætsforeninger at formulere deres statutters formålsparagraffer i overensstemmelse med disse foreningers kulturelle og folkelige egenart.
3. Eventuelle betingelser for at kunne blive valgt til en bestyrelsespost, som f.eks. danske sprogkundskaber etc., er som saglig forudsætning for overtagelsen af et bestyrelseshverv ikke i modstrid med landssportsforbundets og kredssportsforbundenes statutter.
4. Der var enighed om, at foreningerne hverken skal være bundet partipolitisk, konfessionelt, økonomisk eller racemæssigt. De danske foreningers naturlige, folkelige og kulturelle målsætning strider ikke imod denne bestemmelse i landsforbundets og kredsforbundenes statutter.
5. Samtalepartnerne er af den mening, at der som hidtil er sikret et godt samarbejde mellem de tyske og danske foreninger.

Nu vi har den aftale, er jeg sikker på, at punkt 5 kan lade sig realisere fuldtud, men kun takket være de første 4 forudsætninger.

SdU OG DET SYDSLESVIGSKE SAMRÅD

Jeg ser stadigvæk Det sydslesvigske Samråds vigtigste opgave i at være det sted, hvor de forskellige organisationer kan tale sammen om forskellige problemer. Det kan muligvis se ud til at være et noget tyndt grundlag, men det er det efter min mening absolut ikke. Vi har siden sidste hovedsendemandsmøde haft 8 møder i Samrådet. Når man husker på, at vi ifølge vedtægterne kun skal have to møder årligt, er dette et tegn på, at der har været opgaver, som skulle løses! Som de to væsentligste opgaver, der blev løst i det forløbne år, vil jeg gerne nævne de samlede anlægsbudgetter for Sydslesvig og en besparelse på 2,5 mill., som Samrådet af femmands-udvalget fik pålagt at finde frem til midt i regnskabsåret.

Alene den omstændighed, at det var Samrådet, der skulle finde frem til besparelsen, giver måske et indtryk af rådets stilling, især når man tænker på § 9 i vedtægterne: „Samrådets drøftelser er vejledende for de parter, hvis arbejde berøres af de enkelte spørgsmål. De enkelte organi-

sationer træffer endelige beslutninger for hvert af deres arbejdsområder."

Samrådet fik efter en længere og til tider vanskelig drøftelse gennemført en fordeling af indsparingen, således at alle organisationer procentvis skulle spare lige meget. Procentsatsen var 3,75% og svarede for vort vedkommende til 181.000 kr. I betragtning af, at især de store organisationer ikke var glade for denne fordeling, opfatter jeg gennemførelsen som en af de vigtigste beslutninger, Samrådet har kunnet nå frem til.

Men jeg vil da villigt indrømme, at Samrådet gerne skulle kunne finde frem til andre, vigtige ting, og at det ikke bare skal være økonomiske beslutninger.

Vi har fra SdU indsendt et forslag til en ændring af Samrådets vedtægter. Det har SSF også gjort. For at sige det med det samme: Man har ikke kunnet finde tid til at behandle dem, hvilket jeg er ked af.

SdU vil gå ind for større offentlighed omkring møderne i Samrådet. Så har vi ønsket, at administratorerne er med som rådgivere, mens alle stemmeberettigede er og kun kan være folkevalgte. Endvidere ønsker vi, at kun organisationer, som har en folkevalgt bestyrelse, kan være medlemmer af Samrådet. Andre organisationer uden folkevalgt styrelse skal have mulighed for orientering om og taleret i Samrådet.

En anden ting, vi har liggende til behandling i Samrådet, er, at vi gerne vil have at vide, hvilke betingelser folk skal opfylde for at kunne høre til det danske mindretal i Sydslesvig.

Samrådet har vist, at hvad økonomien angår, så kan det virke. Samrådet mangler endnu at vise, at det også kan virke som et råd, hvor vi kan drøfte vore elementære kulturelle og folkelige problemer.

EN SÆRORDNING FOR SdU

På det dansk-tyske kontaktudvalgsmøde i Bonn den 16.5.73 optog SdU punkt 3 på dagsordenen. Efter Bundesjugendplan skulle der i reglen ydes et tilskud på en tredjedel af byggeomkostningerne ved „Stätten der Jugendhilfe." Vi kunne imidlertid fremlægge eksempler på, at vi langtfra nogensinde havde fået de tilskud, som man ifølge Bundesjugendplan opererede med. Derimod kunne vi nævne et tilsvarende tysk projekt, hvor over halvdelen var blevet betalt af det offentlige. Ligeledes forudser Bundesjugendplan, at der kan ydes tilskud til personalelønninger. I Landesjugendamt i Kiel fik vi oplyst, at disse dog kun kunne udbetales til en centralorganisation, når denne kunne fremvise mindst 3.000 medlemmer under 25 år, og som desuden var anerkendt af den højeste landsmyndighed i fem forbundslande.

Medens vi sagtens kan opfylde det første krav, er det andet umuligt at opfylde, da vi som nationalt mindretal kun virker i Sydslesvig. Netop af samme grund bad vi om en særordning, da de væsentligste forudsætninger, hvad ungdomsarbejdet angår, jo opfyldes af SdU.

Landsregeringens repræsentant gjorde opmærksom på, at landet Slesvig-Holsten ikke ville være i stand til at yde tilskud til lønningerne, og at det måtte være en forbundssag. Fra Bonns side blev der så gjort opmærksom på, at man fra landet Slesvig-Holsten måtte have en erklæring, hvoraf fremgik, at landet ikke ville føle en særordning for SdU som et indgreb i sine rettigheder.

Efter en længere diskussion blev det vedtaget, at sagen i første omgang skal behandles i Kiel. Vi har tilskrevet landsregeringen og bedt om føromtalte særordning. Derefter skal vi direkte henvende os til Bundesminister für Jugend, Familie und Gesundheit i Bonn, fru Focke. Herfra vil man så naturligvis ved direkte forhandlinger med SdU søge at fremme vort ønske, idet man på mødet udtalte, at sagen ville blive taget op til mere end velvillig behandling.

Jeg synes, at vi kan være tilfredse med det foreløbigt opnåede resultat, og vil gerne ved denne lejlighed takke vor forretningsfører for den

udmærkede måde, hvorpå han har fremført vor sag i Bonn, og kontaktudvalget, fordi vi fik lejlighed til at fremføre den på rette sted.

Til slut vil jeg gerne rette en stor tak til alle de enkelte personer og organisationer både nord og syd for grænsen, uden hvis støtte SdU's vidt forgrenede arbejde ikke lod sig gennemføre.

★

Henved 200 delegerede deltog i SdU's hovedsendemandsmøde på Christianslyst. Af beretningerne for organisationens særlige arbejdsgrene fremgik bl.a., at man betragter det kulturelle arbejde som et bindeled mellem de enkelte foreninger, og at dette arbejde er af afgørende betydning for bevarelsen af et dansk præg over aktiviteten. Formanden for det kulturelle udvalg, Carsten Abild, Flensborg, fremhævede i sin årsberetning, at alle foreninger, også de mere sports- eller fagprægede, fremover i større omfang må udnytte det kulturelle tilbud. Bl.a. kunne man dermed bidrage til at øge kontakten mellem ungdomsforeningerne og andre danske organisationer, først og fremmest SSF.

Møde- og kursusudvalget har, ikke mindst takket være støtte fra kulturkonsulenten, kunnet udføre et godt stykke arbejde i 1972/73. Christianslyst har været centrum for størstedelen af aktiviteten, nemlig en

---

50 års dansk ungdomsarbejde i Sydslesvig

TRÆK AF SdU's HISTORIE

FORENINGEN „Ydun" og „Borgerforeningen" i Flensborg skabte udgangsbasis for ungdomsarbejdet med gymnastik og amatørteater. I 1912 stiftedes „Ungdoms- og Foredragsforeningen for Flensborg og Omegn". Efter 1. verdenskrig føres foreningens arbejde videre i „Flensborg Ungdomsforening". Den 10. august 1919 oprettedes Flensborg Spejderkorps. Trods afstemningsresultatet i 1920 fortsattes arbejdet: KFUK i Flensborg, Flensborg Pigespejdertrop, Harreslev Ungdomsforening, Valsbøl Ungdomsforening „Ydun", Elevforeningen for Sydslesvig, KFUM i Flensborg oprettedes og begyndte deres arbejde blandt unge danske i Sydslesvig.

Den 28. september 1923 vedtog man på „Hjemmet" i Flensborg (huset blev af Flensborg-Samfundet stillet til rådighed for det danske ungdomsarbejde) at koordinere arbejdet og danne en sammenslutning, som man kaldte „De mellemslesvigske Ungdomsforeninger".

Arbejdsløshed og nød prægede tiden, dog arbejdet gik støt fremad. Under 2. verdenskrigs ragnarok kunne arbejdet kun vanskeligt holdes i gang, og det var mest skoleungdommen, man kunne samle. Henved 300 unge faldt på slagmarkerne, 80 savnedes.

Efter krigen kom arbejdet i gang igen, ofte under de vanskeligste forhold. Der oprettedes ny foreninger ud over hele landsdelen. I 1948 – på 25 års-dagen - var medlemstallet på 8.500, som fordelte sig på 68 enkeltforeninger. 1949 åbnede KFUM det første fritidshjem i Sydslesvig. 1951 udkom første nummer af ungdomsforeningernes medlemsblad „Treklangen". SdU oprettede i denne tid mange kontakter til danske og nordiske organisationer. „Christianslyst" erhvervedes og indrettedes til lejrskole- og kursuscenter. Fritidshjem efter fritidshjem toges i brug, idrætspladser blev anlagt og udbygget, og 1967 blev Idrætshallen i Flensborg taget i brug. På sendemandsmødet 1973 kunne der meldes om et godt og solidt arbejde inden for alle arbejdsgrene.

Arbejdet er i gang på bred front – under stadig forandring og søgen efter ny veje – men sammenslutningens formål er uforandret at fremme det danske ungdomsarbejde i Sydslesvig.

hobby-weekend, møder om emnet „Ungdom og politik" og en weekend for unge ægtepar. SdU's foredragsuge blev ikke mødt med større interesse, men man er i færd med at forberede weekend-møder, som kan bøde herpå.

Rejser og lejre har man først og fremmest gennemført for at pleje kontakten til andre mindretal og unge i de nordiske lande. Udvalget har forberedt en rejse til Hangø i Finland for Nordisk Samorganisation for Ungdomsarbejdet, som SdU er sekretariat for. Interessen for turen var så stor, at den var overtegnet, inden man fik sendt indbydelserne ud.

Musikudvalget har haft travlt med kursus, kontakten til skolerne, koncerter og kontakt til SSF. I det kommende år vil udvalget forbedre forbindelserne til de enkelte organisationer og foreninger inden for SdU.

Planerne om kursus-virksomhed for amatørteater-grupperne har endnu ikke kunnet realiseres, men til gengæld har man haft succes med amatørteater-stævnet. Det næste arrangement af denne art er fastsat til den 24. marts 1974, og hertil venter man endnu flere tilskuere og grupper.

Gymnastik er blevet dyrket i 19 hold som led i voksenundervisningen. Der blev dannet 17 dame-, et herre- og et mor- og barnhold. 12 af disse hold blev startet af foreninger inden for SdU.

Idrætsudvalget har i 1972/73 ikke mindst taget sig af dommer-uddannelsen ved hjælp af konsulenten. Man har fået uddannet 15 håndbolddommere. Bokseklubben Sparta øger sin internationale aktivitet i den kommende sæson og tager bl.a. til Polen og Rumænien. Foreningen har for tiden 292 medlemmer. Badmintonspillerne vil prøve at gøre deres turneringer mere spændende ved at kappes efter et andet system. I øjeblikket spiller 20 hold i fire rækker. Også bordtennisspillerne har været meget aktive i 1972/73. Inden for SdU dyrkes desuden volleybold af 92 spillere, cricket af 38, judo af 121, karate af 45 og skydning af 34 medlemmer.

De uniformerede korps gennemførte sidste år sammenlægningen af drenge- og pigespejdere til et fælles Dansk Spejderkorps.

FDF's medlemstal er gået lidt tilbage, en kendsgerning, man først og fremmest tilskriver den kroniske mangel på ledere.

KFUM og K lider ligeledes under ledermangel, men man har alligevel kunnet holde aktiviteten i gang mange steder i landsdelen.

Fritidshjemmene har også i det forløbne år ydet forbilledligt arbejde. Der er i øjeblikket beskæftiget 10 fritidshjemsledere, 20 assistenter, 8 deltidsansatte, 12 klubmedarbejdere og 5 forpraktikanter, i alt 55 mennesker. Besøgstallet voksede siden sidste hovedsendemandsmøde med 20 procent til 126.603.

Voksenundervisnings-arbejdet i sæsonen 1972-73

AF REKTOR KNUD FANØ

I SYDSLESVIGSK ÅRBOG 1971-72 er der på siderne 96-97 fortalt om voksenundervisningens organisatoriske opbygning. De her givne oplysninger er alle gældende endnu. Det vil derfor være naturligt i denne årbog væsentligst at beskæftige sig med arbejdet i marken, som det aftegner sig i indberetningerne til voksenundervisningsnævnet.

Ved repræsentantskabsmødet på Duborg-Skolen den 10. maj 1973 kunne det oplyses, at der i den forløbne sæson var holdt i alt 209 kurser med 2.894 kursister (1971-72: 131 kurser med 1.922 deltagere). Der havde været 87

forskellige initiativtagere, heriblandt 29 skoler og børnehaver med 85 kurser, 14 distrikter under Sydslesvigsk Forening med 19 kurser, 9 afdelinger under SdU, der havde holdt 25 kurser, og 8 husmoderforeninger med 21 kurser. Fem steder var alle danske foreninger gået sammen om at arrangere i alt 15 kurser. Dansk Centralbibliotek stod for afholdelse af 15 kursus, mens de resterende 10 kurser var fordelt på private initiativtagere, kirken, Sydslesvigske Folkekor, Landboforeningen og Flensborg Y's Men's Club. 121 forskellige undervisere har taget sig af holdene, der i gennemsnit var på 13,6 kursister.

Deltagerne har selv båret 26,3% af de samlede udgifter. Fra landet Slesvig-Holsten er modtaget 50.000 mark og fra Flensborg by til undervisningen i Flensborg by, der udgør ca. 40% af den samlede undervisning, 25.000 mark. Regnskab og budget hører under Dansk Skoleforening for Sydslesvig.

Fagfordelingen har været følgende: 64 kurser i dansk for begyndere (806 deltagere), 24 kurser i dansk for viderekomne (378 deltagere), 41 i kjolesyning (411 deltagere), 24 i gymnastik (470 deltagere), 14 kurser i keramik, porcelænsmaling, sløjd og stoftryk, mens de øvrige 42 kurser rummer fagene engelsk, fransk, frisisk, tysk for danske medarbejdere, matematik for forældre, kogekursus, amatørteater, økonomi i planteproduktionen, guitarspil, litteratur, håndgerning, motorlære, korsang, førstehjælp, navigation, grafik og 4 aftenhøjskoler i moderne kunst, dansk malerkunst, samfundsorientering og litteratur samt 4 foredragsrækker, dækkende moderne matematik, hjemstavnshistorie og pædagogik.

Det har været nævnet en glæde, at der blandt fagene, der er søgt om, ikke var et eneste af dem,der siden blev ramt af undervisningsministeriets sparecirkulære om „overdrevsfag".

Sæsonen indledtes med et møde på Jaruplund Højskole for elever, lærere og ledere med amtskontulent Damgaard Christensen, Sønderjyllands amt, og amtskonsulent Iversen, Ribe amt, som foredragsholdere og sluttede med et møde den 4. maj i Øster Ørsted forsamlingshus, hvor man gjorde status for arbejdet og i øvrigt hørte om undervisningen i de manuelle fag ved fru H. Heintze, Kisby, fritidshjemsleder O. Putzer, Harreslev, og overlærer Harry Jensen, Flensborg. Dansk Centralbibliotek havde sørget for udstilling af de mange håndbøger, der står til disposition for disse fag. - Noget tyder på, at det er ved at blive tradition, at sæsonstart markeres på Jaruplund, mens vi takker af i Øster Ørsted. Det skal dog tilføjes, at der løber kursus året rundt, lige fraset sommerferien.

Sekretær og formand har i årets løb aflagt i alt 12 undervisningsbesøg rundt om i landsdelen. De kom hjem med stærke indtryk af både arbejdsvilje og godt humør hos elever og lærere og med større viden om, hvor forskelligt f.eks. undervisningen i vort eget modersmål kan gribes an.

Der har i årets løb været holdt 7 nævnsmøder, hvor vi har behandlet ansøgninger og godkendt hold og fulgt arbejdet op i øvrigt. De foreløbige retningslinier for nævnets arbejde har vist sig at være tilstrækkelige - set fra nævnets eget synspunkt. Nævnet har været behjælpeligt med fremskaffelse af lærerkræfter i en række tilfælde. Det følger nøje udviklingen inden for fritidsundervisningen i Danmark og har kontakter til voksenundervisningen på tysk side i Slesvig-Holsten.

Det har været nævnet en særlig glæde at se, at mange af de „små steder", der til at begynde med var skeptiske overfor, om de kunne nyttiggøre den organiserede voksenundervisnings tilbud, er kommet godt med. Hvor kunne vi tænke os, at Femmandsudvalgets medlemmer satte en aften i sæsonen af til ved selvsyn at konstatere, hvad der er kommet ud af dets bevilling, ved besøg ude omkring!

Ved afslutningen i Øster Ørsted understregede jeg, at året 1972-73 har vist, at voksenundervisningens stigende indsats ikke er sket på bekostning af det øvrige danske, kulturelle arbejde i Sydslesvig, men at voksenundervisningen er et ægte *ekstratilbud* til forældre i børnehave og skole og medlemmerne i vore foreninger. Det ville have været trist, hvis det

havde virket svækkende på det egentlige distrikts- og foreningsarbejde, der skal være samlende for alle danske på stedet.

Ovenstående tal fortæller da, at der i år har været samlet 64.071 deltagere til de arrangementer, foredragsudvalget gennem sine forgreninger har medvirket i. Det er et rekordtal, idet tallet i fjor var 61.604. I de tre forudgående år var tallet 52.007, 52. 248 og 58.312. I 1960erne var rekordåret 1964-65, hvor der samledes 60.708 deltagere. Det var jo mindeåret for 1864, der rummede en del særlige arrangementer.

Til tallene for 1972-73 skal bemærkes, at de ikke længere indeholder tallene for bestyrelses- og tillidsmandsmøderne i distrikterne. Disse er - sikkert ufuldstændigt - opgjort til *266 møder med 2.826 deltagere.* Med disse tal vil summen være: *1.480 møder med 66.897 deltagere.*

STADIG VOKSENDE INTERESSE OG STIGENDE TAL

Der er heldigvis intet, der tyder på, at interessen for at mødes på folkeligt plan inden for Sydslesvigsk Forening og Foriining for nationale Frashe er aftagende.

Vi er en stor tak skyldig til de mange, der har lagt dette arbejde til rette ude i distrikterne landsdelen over, og til de mange medvirkende foredragsholdere, kunstnere og orkestre, solister og amatørteatre. Atter i år har vi haft megen glæde af et samarbejde med Danmarks Radios underholdningsorkester, ligesom der har været et fornyet samarbejde med Danmarks Radios jazzgruppe.

Jeg pegede i fjor i min beretning på det glædelige i, at der var stigning i vore tal samtidig med, at der var en stigning i voksenundervisnings-aktiviteten, hvori Sydslesvigsk Forening sammen med en snes andre organisationer er engageret. I fjor var der på dette felt 131 kurser med 1.922 kursister; i år har der været 209 kurser med 2.894 kursister.

Den stærkt øgede aktivitet inden for voksenundervisningen har fundet sted som en sideløbende udvikling, der ikke har hæmmet det almidelige arbejde i distrikterne. Også dette forhold forekommer mig at kunne give anledning til nogen optimisme.

Massemedierne har deres store andel i både menneskernes orientering og underholdning i vore dage. Derfor har vi også på dette felt opfordret til en stærkere indsats fra dansk side både teknisk og programmæssigt.

BEHOV FOR DIREKTE MENNESKELIG KONTAKT

Men der er et og andet i det materiale, jeg har kunnet fremlægge her, der viser, at vore medlemmer også vil holde den direkte menneskelige kontakt vedlige og vil have mulighed for at opleve i fællesskab. Det er dette behov, Sydslesvigsk Forening også i kommende år skal være med til at dække i vor hjemstavn.

★

På Sydslesvigsk Forenings hovedstyrelsesmøde den 22. maj i Flensborg godkendtes ovenstående beretning enstemmigt, efter at flere delegerede under drøftelsen forinden havde udtalt deres uforbeholdne påskønnelse af foredragsudvalgets virke.

Foredragsudvalgets medlemmer genvalgtes enstemmigt. Det er rektor Knud Fanø, lektor Knud Rasmussen og amtssekretær Nis Petersen.

Medmennesket kommer os ved

DANSK SUNDHEDSTJENESTE FOR SYDSLESVIG I 1972-73

AF KONTORCHEF FRANZ WINGENDER

VI HØRER stadig oftere tale om velfærdssamfundet, og der sker stadig fremskridt i dette velfærdssamfund både syd og nord for grænsen. Men vi må samtidig konstatere, at menneskets placering i stigende grad bliver bestemt af en mere og mere om sig gribende økonomisk faktor. Penge, produktionsstigning, effektivitet, rationelt arbejde og tænkning er nogle af de begreber, der mere og mere bliver velfærdssamfundets bestemmende faktorer.

Det menneskelige, det medmenneskelige behov, fysisk eller sjælelig bistand og kontakt skubbes mere og mere i baggrunden. Selv i et velfærdssamfund mindes man om, at der fortsat er syge og trængende, der har brug for medmenneskets hjælpende hænder, om end disse bliver færre. Vor materielle tænkning levner mindre plads. Velfærdssamfundet har tilsyneladende mindre råd eller vilje til at yde trængende medborgere bistand.

Også vi må i stigende omfang notere, at vort virke inden for den danske folkedel i stadig større grad præges af den materielle, økonomiske faktor. Trods de alvorlige økonomiske problemer, der presser sig på, har vi dog den glæde at kunne se tilbage på et virksomt år. Der har været brug for alle gode kræfter. Mange opgaver blev løst, selv om vi måtte lade adskillige ligge.

Ser vi på en kold og nøgtern arbejdsstatistik – bag hvilken der skjuler sig mangt et medmenneskes skæbne i godt og ondt, som ikke kan bringes i en beretning - kan man ikke undgå at se udsving, der skyldes sygdom blandt medarbejderne eller pensionering, selv om ny kræfter rykker ind. Vi har i årets løb kunnet besætte ledige stillinger. Dog har udviklingen ført med sig, at vi med udgangen af dette år har foretaget visse distrikts-

ændringer og derved ophævet sygeplejedistriktet i Midtangel. Arbejdet er overtaget af de omkringliggende hjemmesygepleje-distrikter. Mod før 24 vil der fremover kun være 23 hjemmesygepleje-distrikter. Arbejdet i det moderne samfund er ikke blevet lettere. Der er god grund til at takke sygeplejerskerne for et dygtigt arbejde.

47.489 HJEMMEBESØG

Der er blevet kaldt på sygeplejerskerne dag og nat, og vi kan se, at der har været 47.489 hjemmebesøg. Det er ca. 900 mindre end året før og skyldes de ovenfor omtalte personalemæssige ændringer.

Det lykkedes ikke i årets løb at få en ny sundhedsplejerske til Flensborg. Arbejdet måtte igen klares ved vikarhjælp. Derimod lykkedes det atter at få gymnastik for vordende mødre i gang. Fodplejen for rentenydere har haft stor tilslutning. Fodplejens særlige „sparegris" blev igen i år godt fodret, med i alt 2.463,45 mark. Et beløb, som vi er glade og taknemlige for.

Den ret store ændring i hjemmesygeplejerskernes arbejde førte også til en del boligproblemer; men disse blev løst, og vi håber til alles tilfredshed. På øen Sild fik vi dog først løst problemet ved køb af et lille rækkehus.

SYGEPLEJECENTER I SLESVIG

I Slesvig lykkedes det at få lokalerne i Berlinerstrasse 47 sat i stand, så vi nu har fået et godt indrettet sygeplejecenter her og håber, at arbejdet med dette center er blevet styrket.

At det lykkedes, må vi takke tildelingen af 25.000 mark fra de såkaldte „Kiel-penge" for. Vi håber, at centret også kan blive rammen om anden udfoldelse.

I årets løb er atter en række førstehjælpskursus gennemført, i alt 4 med 64 deltagere 4 forskellige steder i landsdelen.

En opgave har det ikke været muligt at finde en løsning på: Husmoderafløsere og hjemmehjælpere. Det ville have været af stor værdi for hjemmesygeplejen, om der havde været mulighed for at følge dette arbejde op. Men hvordan vi end vender og drejer det, bliver det først et økonomisk spørgsmål og dernæst at finde de rette personer. I Flensborg må et samarbejde med „Hausfrauendienst" indgå i overvejelserne. Et nært samarbejde med myndighederne er nødvendigt for ad den vej at søge en del af udgifterne dækket. Vor opmærksomhed er fortsat rettet mod at søge en forsvarlig løsning.

Kun få ældre kan få pladser på et alderdoms- eller plejehjem, så de mange udenfor bør kunne få hjælp til at kunne blive længst muligt i eget hjem. Også her ligger en stor opgave, der kun kan klares ved en hjemmehjælper-ordning. Også derfor må det være naturligt, at vi følger denne sag med opmærksomhed.

BUDGETTET SÆTTER GRÆNSER FOR ARBEJDET

Det godkendte budget sætter grænser for vort virke. Uforudsete situationer har vi dog ikke kunnet undgå. Disse blev klaret ved, at enkelte indtægtsposter har kunnet øges noget. Ligesom i de foregående år har vi modtaget en del økonomisk støtte fra landsdelens kommuner og amter. Lyksborghjemmet kan notere et dagpengetilskud på i alt 266.338 mark, hvilket udgør ca. 15 pct. af de samlede udgifter. Sygeplejearbejdet har for kalenderåret 1972 modtaget 129.715 mark. Beløbet fordeles på 13 kommuner og byer med 48.750 mark, på 5 amter med 52.400 mark. Fra „Landesversicherungsanstalt" har vi modtaget 28.565 mark, til skoletandlæge-undersøgelserne 7.139,45 mark, i alt 13.974,45 mark mere end i fjor til sygepleje- og skoletandlægearbejdet. Vi takker for disse beløb.

På baggrund af den senere tids debat og de indledende bemærkninger

kan det måske være på sin plads her at nævne nogle udviklingstal for tiden 1964–73.

Lønningsudgiften, der er den største udgiftspost i et virke som vort, viser ved omtrent det samme antal beskæftigede – 1 mindre – en merudgift på 67 pct. overenskomst-stigninger. De øvrige driftsudgifters stigning (husleje - energi - porto, telefon - sygeplejeartikler - dagpenge ved rekreation o.l. - vedligeholdelse osv.) ved samme udgiftsposter viser en merudgift, en stigning ifølge den officielle indeksberegning på ca. 71,4 pct. Vi står således over for en stigningskurve, vi ikke kan styre udenom. Vi kan kun notere, at merudgifterne i de årlige budgetter svarer til hverdagen omkring os. For rigtighedens skyld skal dog endnu et forhold med ind i billedet, idet der ikke mindst i de senere år har været stærke kurssvingninger, hvilket betød kurstab op til 21 pct. i forhold mellem 1964 og 1972. Disse udviklingstal kan gøre det vanskeligt at klare et opstillet budget et år igennem.

Ser vi på Sundhedstjenestens indtægtsside, kan vi i det samme tidsrum på 9 år notere en stigning af midler fra vor egen landsdel på 433 pct., fra 53.749 til 286.504 mark. Lyksborghjemmet er i ovenstående holdt udenfor, idet hjemmet først kom til for 5 år siden. Ser vi på Lyksborghjemmets tal i disse år, viser disse en tilsvarende udviklingskurve.

Sundhedstjenestens virke er lagt i faste rammer, og det sætter sine grænser omkring det tilbud, vi giver til dem af vore landsmænd, der har brug for os. Men vore muligheder vil afhænge af, i hvor stor udstrækning vi selv kan øge vore egne indtægter her i landet.

Nu er heldigvis ikke alt afhængigt af penge. Meget værdifuld bistand får vi af vore egne organisationer, og det er vi meget taknemlige for. Mange opgaver er blevet løst i fællesskab forhåbentlig til gavn og glæde for alle parter. Vi står jo da også i den samme sags tjeneste, der kun kan vinde ved organisationernes samarbejde og i respekt for hinandens opgaver. Der har i den senere tid lydt udtalelser om kulturelt og socialt virke. Det første bør støttes, det andet ikke. Det vil være svært at vurdere et arbejde for danske sydslesvigere i, hvad kultur er og hvad ikke. Hvor skal linien gå, og hvem skal stå udenfor? Er ikke al dansk livsudfoldelse inden for den danske folkedel i Sydslesvig udtryk for dansk kultur og respekten for menneskeværd? Vi kan i Sydslesvig ikke undvære hinanden, og Det sydslesvigske Samråd må bl.a. også ses som udtryk herfor. Vi må være solidariske. Det er en nødvendighed i vort velfærdssamfund.

GODT SAMARBEJDE MED DANSKE MYNDIGHEDER OG INSTITUTIONER

Også i Danmark kan vi glæde os over et godt samarbejde med myndigheder og organisationer, institutioner og enkelte personer. Et udslag af dette samarbejde er de muligheder, vi har for at få optaget børn og voksne. Her er det „Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse", der trækker et stort læs, og det skylder vi stor tak for. Ikke mindst gælder takken forstanderinderne på de 5 kystsanatorier. Med forstanderinderne for Kalø Vig, Frederikshavn og Nyborg har vi måttet tage afsked, idet disse sanatorier er blevet ophævet. Vi siger forstanderinderne tak for års samarbejde og for den pleje, de gav vore børn. I alt har 253 (mod 276 sidste år) haft et 3 måneders ophold på de nævnte 5 kystsanatorier. Vi må beklage lukningen af de 3 kystsanatorier, men er taknemlige over, at Augustenborg og Hjerting fortsat kan tage imod sydslesvigske børn til helsebringende ophold.

Også voksne har i år igen kunnet komme på rekreation, i alt 33 foruden 9 børn, der har været optaget på institutioner og børnehjem. I mange år fik adskillige voksne gode ophold hos frk. Jacobsen i Sønderborg. Nu er frk. Jacobsen holdt op. Vi siger hende tak for omhu og medleven og ønsker hende gode, rolige år endnu. Det blev „Nationalforeningen", der gav os ny muligheder. På kysthospitalet Juelsminde er der i det tidligere personalehus blevet mulighed for, at vi kan sende voksne på rekreationsop-

hold, op til 6 ad gangen i 3 uger. Til ambulant undersøgelse eller kontrol har 14 børn og 18 voksne bl.a. været på Ortopædisk Ambulatorium i Sønderborg på ortopædisk afdeling ved Sønderborg bys amtssygehus, Gråsten Gigtsanatorium, Haderslev og Odense sygehus, Rigshospitalet og Institut for talelidende i Risskov. En dreng har været til kur for astma i Kongsberg, Norge, og en handicappet dreng fik en måneds ophold i Stig Guldberg-Lejren.

Til ovennævnte kommer 96 børn (mod sidste år 106), der var på rekreationsophold på Børnenes Helsehjem ved Sdr. Vilstrup Strand. Vi siger leder og personalet tak for godt samarbejde.

Igennem mange år har vi haft et godt og forstående samarbejde med landshospitalet i Sønderborg og flere andre hospitaler. Nu er i Danmark de ny reformer gennemført, kommunal- og amtsreformen, sygesikringsreform m.v. Reformerne får for vort vedkommende den konsekvens, at vi ikke længere får mulighed for indlæggelse på hospitaler, når særlige forhold foreligger. Vi må dybt beklage dette. En mulighed på dette område skulle kunne findes, vi vil være meget taknemlig herfor. For samarbejde med læger og sygeplejersker m.fl. rundt om ved de forskellige hospitaler takker vi oprigtigt.

FORHOLDET TIL TYSKE MYNDIGHEDER PRÆGET AF FORSTÅELSE

Samarbejdet med myndighederne i vor landsdel har også i det afvigte år været godt, og mangt et problem har kunnet løses i forståelse og med god bistand. Ligeledes har samarbejdet med vor ny medlemsorganisation „Deutscher Partitätischer Wohlfahrtsverband" været godt. Vi har haft god bistand i flere sager, som vi siger tak for.

Foruden de allerede nævnte opgaver har vi opgaverne omkring vore to hjem, børnehjem og alderdomshjem.

LYKSBORGHJEMMET HAR HAFT ET TRAVLT ÅR

Lyksborghjemmet har været inde i et travlt år med udbygning af den ny elevfløj, således at hjemmet i dag har plads til 26 børn og 5 unge. Der har været fuldt hus hele året, til tider endda nogen overbelægning.

Den 26. september 1972 blev en stor festdag, idet ungdomsafdelingen kunne indvies. Samtidig afslørede arveprins Knud en donatortavle. Mange venner og gæster fyldte hjemmet denne dag. Vi er „Sydslesvigsk Studie -og Hjælpefond" med arveprinseparret i spidsen stor tak skyldig for bistand til afdelingens etablering samt for medleven og bevågenhed.

Om hjemmets økonomi kan i korthed siges, at året gav 12.660 forplejningsdage (mod 13.068 sidste år), heraf 9.815 børn og 2.845 medarbejdere. Omregnet på den samlede kostudgift på 46.163,79 mark giver det en kostforplejningsudgift pr. dag pro person på 3,49 mark (mod 3,46 mark sidste år).

Hjemmets samlede driftsudgift pr. dag og barn udgør 51,77 mark. Også i år har pris- og lønstigninger i høj grad haft indflydelse på hjemmets driftsregnskab, der balancerer med et beløb på 566.872,32 mark. Heraf klares 286.504,86 mark som hjemmets egne indtægter (ca. 51 pct.). De tyske myndigheder – „Jugendåmter" – yder 24 mark pr. dag og barn.

For veludført arbejde skal der siges tak til hjemmets medarbejdere med forstanderinde fru K. Linnet i spidsen.

NY LOKALER PÅ DANSK ALDERDOMSHJEM

Dansk Alderdomshjem har bortset fra uroen fra byggeriet haft et roligt år. Det påbegyndte 1. byggeafsnit er blevet afsluttet, og de ny lokaler, køkken, spisestue, opholdsstue og terapilokale, er taget i brug. Nu arbejdes der på at skaffe midlerne til 2. og 3. byggeafsnit, så vi kan få en fuldt tidssvarende plejeafdeling. Der foreligger stadig mange ansøgninger, hen-

I et af ungdoms-afdelingens værelser på Lyksborghjemmet. Arveprinsesse Caroline-Mathilde og Arveprins Knud, flankeret af formanden for Sundhedstjenesten, pastor Paul Tappe, og forstanderinde fru K. Linnet

ved 200. Men i stigende omfang er det behov for plejepladser, der presser på. Det er en udvikling, som vi kender både i Danmark og hernede. Da oprettelse og drift af alderdoms- og plejehjem her i stort omfang (ca. til 80 pct.) klares over de fri organisationer („Wohlfahrtsverbände"), og disse ad frivillig vej må fremskaffe de store midler, der skal til, må stat og kommune snart nå frem til en bedre økonomisk bistandsordning, hvis opgaverne skal løses både drifts- og anlægsmæssigt.

Driftsmæssigt har den kommunale forvaltning fastsat en dagpengesats på 19 mark, for plejepatienter 21 mark. Kun takket være det store bidrag fra Danske Kvinders Slesvigske Forening har det været muligt at gennemføre 1. byggeafsnit og klare driften. Der skal herfra lyde en stor tak til de mange kvinder, der rundt i landet er med til at sikre Dansk Alderdomshjem.

For første gang i mange år har vi kunnet afslutte et regnskab i balance, trods de stigende udgifter. Den stærkt hævede pensionspris har naturligvis også bidraget til det forbedrede forhold. I alt havde hjemmet 18.641 forplejningsdage med en samlet kostudgift på 67.977,97 mark, hvilket giver en kostforplejningsudgift pr. dag og person på 3,65 mark (mod 3,43 mark sidste år). Hjemmets gennemsnitlige belægning var på 53,17 af 56 mulige, og det giver en udgift pr. dag og beboer på 26,86 mark. Regnskabet balancerer med 527.784,07 mark.

For bidrag fra SSF's hovedorganisation og SSF Flensborg by m.fl. takker vi.

Dansk Sundhedstjeneste kunne ikke løse sine opgaver uden stor støtte fra mange sider. Vor bevillingsmyndighed har atter ydet det største beløb på 1,9 mill. mark, som vi med stor taknemlighed har modtaget. Ligeledes takker vi meget for det forstående samarbejde med ministeriet, organisationer og enkeltpersoner ud over landet.

Vi har ad forskellige veje søgt at behandle alle de mange spørgsmål,

Lyksborghjemmet: Paraplyer ved donatortavlens afsløring - hyggeligt traktement indendørs

der stod for. Jeg takker styrelsen og alle medarbejdere på deres forskellige pladser for godt samarbejde.

Arbejde ligger stadig forude og kræver den enkeltes stillingtagen og indsats. Hverdagens, vedfærdssamfundets tabere har krav på medmenneskets bistand, syge og svage trænger fortsat til en hjælpende hånd, til et opmuntrende ord. Her er det, Dansk Sundhedstjeneste må søge at øve sin gerning.

*

Af den ledende læges beretning

AF OVERLÆGE JENS BALLE

DET VILLE være dejligt, om man kunne melde om løsning af sundhedsplejerske-problemet, men factum est, at vi ikke i Flensborg har nogen heldagssundhedsplejerske, men „kun" 2 deltidsansatte, som klarer arbejdet udmærket inden for det muliges ramme. Men det opsøgende arbejde lider derunder, og dermed er også sagt, at vi næppe hjælper de dårligst stillede nok, disse sociale tabere, som har mindst initiativ til at søge hjælpen, skønt de har mest behov for den.

Efter mange års virke er frk. Maren Jacobsen holdt op med at modtage rekreationspatienter i sit hus i Sønderborg. Det burde egentlig have været en af hendes tidligere gæster, som skrev en tak i den anledning, vi andre har jo ikke direkte mærket hendes menneskekærlige omsorg, men kan dog udtrykke en hjertelig tak på baggrund af, at vi til stadighed havde indtryk af, at hun løste sin opgave forbilledligt – til patienternes store glæde og tilfredshed. At erstatte frk. Jacobsens indsats vil være mere end svært. Vi håber dog, at den foreløbige nyordning med rekreation ved Juelsminde (i kysthospitalets funktionærbolig) vil klappe nogenlunde godt. Omgivelserne egner sig godt til formålet.

Sygehussagen er ikke ganske løst endnu, men vi regner dog stadig med at kunne sende nogle patienter til behandling i Danmark, selv om en vis tilbageholdenhed må iagttages.

Ophold på kurstedet i Kongsberg, Norge, for astmabørn er utvivlsomt godt for børnene, men der er den komplikation, at det af og til kan være vanskeligt at få de praktiserende læger med til at give den langvarige efterbehandling (desensibiliseringsinjektioner), som bliver startet deroppe. I øvrigt er jo børneastma heldigvis noget, som sædvanligvis forsvinder før eller under puberteten.

Kystsanatoriesagen fik foreløbig en „happy ending". Selv om vi med vemod må konstatere, at Nyborg, Frederikshavn og Kalø Vig er et afsluttet kapitel, er vi glade for at kunne sende børn til Augustenborg og Hjerting.

Helsehjemmet har sin lille Sydslesvig-afdeling, sædvanligvis på 12 børn. De færdes naturligvis også sammen med børnene fra Danmark, men bor i et afsnit for sig. På sommerholdet afser vi gerne nogle pladser til enuresisbørn (vådliggere), som ikke har kunnet få ferieplads p.gr.a. deres ufrivillige urenlighed.

Vi har – med modifikationer – fulgt den ny danske ordning for skolelægearbejdet. Alle årgange skal som tidligere høre- og synsprøves, hvor imod den øvrige rutineundersøgelse kan udelades i nogle af klasserne efter et bestemt skema.

Efter dr. Otzens pludselige hjertetilfælde „hinker" skolelægearbejdet p.t. Primært må vi ønske ham snarlig bedring og helbredelse, sekundært ønsker vi meget stærkt, at han også vender tilbage til arbejdet på Sundhedstjenesten.

I Slesvig er rammerne for arbejdet blevet meget fine i det ny „helsehus". Bl.a. er mødrene glade for, at de kan vente i et dejligt, lyst lokale - i stærk kontrast til det tidligere meget skumle.

På Lyksborghjemmet må børnenes helbredstilstand betegnes som meget tilfredsstillende.

Efter konventionen burde det naturligvis være andre, der sagde det, men lad nu lidt „skræp" være tilladt. Når status for danske børnehaver og skoler talmæssigt er ret tilfredsstillende, kommer Sundhedstjenesten også med i helhedsbilledet. Det er da heldigvis ikke ganske lidt, vi har kunnet gøre i årenes løb, særligt for de dårligst stillede familier.

Til slut hjertelig tak til alle, som på den ene eller anden måde har eller har haft (venlige tanker til frk. I. Simonsen og søster Anna) tilknytning til Sundhedstjenesten, men først og fremmest til de nærmeste medarbejdere, den tak, man for sjældent får sagt i dagligdagen!

Københavneren, der blev sydslesviger

FRA ET RADIO-INTERVIEW MED AFDØDE BIBLIOTEKSLEKTOR POUL KÜRSTEIN

Overbibliotekar Jørgen Mågård, Padborg, optog før jul 1972 til Danmarks Radio en samtale med biblioteksleksikon Poul Kürstein fra Dansk Centralbibliotek i Flensborg. Poul Kürstein døde den 6. januar 1973, men optagelsen udsendtes den 21. januar 1973 med fru Ilse Kürsteins tilladelse. Vi har fået lov til i Sydslesvigsk Årbog at bruge væsentlige uddrag af denne samtale.

Jeg er født i København og boede i København, til jeg på min 25 års fødselsdag kom til Flensborg i 1944 for at lede Flensborghus Bogsamling, mens bibliotekar Mommsen var i krig. Og det var mit første egentlige møde med Sønderjylland. Jeg havde været på cykleture hernede før, men havde egentlig ikke nogen forbindelse. Jeg har ikke nogen slægtstraditioner, ingen slægtsforbindelser, jeg har ikke været med i de nationale foreninger osv., så jeg havde i grunden ikke ret meget med Sønderjylland og slet ikke med Sydslesvig at gøre.

– Hvad var det, der fik en ærkekøbenhavner til at søge til grænselandet og specielt søge til grænselandet i de sidste krigsår?

- Det var ikke af sønderjysk interesse eller af interesse for Sydslesvig. Det var, fordi jeg var blevet færdig med min uddannelse på Statens Bibli-

oteksskole i 1943 og var nu ansat i Københavns Kommunebiblioteker, men alle unge mænd ved Københavns Kommunebiblioteker gik og kedede sig. Vi syntes, at vi ikke rigtig fik lov til at lave noget. Og da der så kom et opslag om, at stillingen som vicebibliotekar – som det hed – var ledig i Flensborg, søgte og fik jeg stillingen.

Da bibliotekar Mommsen kom hjem fra krigen i 1945, blev han og jeg hurtigt enige om, at jeg skulle søge mig noget andet, og så fik jeg Grænseforeningen med til, at jeg skulle tage til Slesvig og reorganisere det danske bibliotek dér, og der har jeg tilbragt 21 i det det store og hele meget lykkelige år, og dér fandt jeg min kone ...

DA DRENGE INDKALDTES

Jeg vil godt lige blive ved Flensborg. Flensborg i 1944–45: Var der i grunden behov for et dansk bibliotek dengang? Strengt taget ikke, for mændene var i krig, hvis de ikke var forpligtede til at påtage sig et arbejde i en anden by – og det samme gjaldt jo til dels kvinderne, og hvis de var hjemmegående husmødre, så havde de faktisk nok at se til. Indkaldelserne rakte helt ned i børnebibliotekernes publikum. Jeg husker tydeligt en stor dreng, som blev indkaldt i slutningen af 1944 eller begyndelsen af 1945, og da syntes vi, at det begyndte at blive slemt. – Den tid har jeg senere skildret i en bog, der først kom som privattryk, og senere kom der en salgsudgave. Privatudgaven hed „Tidehverv", men det forstod folk ikke – de troede, det var noget kirkeligt. Men så gav jeg den en ny titel, „Mens Kalle var i krig", og Kalle var dels Karl Büchert, bonde syd for Flensborg, og dels stod han for alle sydslesvigerne. Og der er flere af hans samtidige, der har sagt, at de var glade for bogen, for det var jo en tid, de ikke havde oplevet hjemme. De var jo ved fronten. Det var meget morsomt at lave en lille bog om denne mærkelige, kaotiske tid.

SYDSLESVIG I EFTERKRIGSTIDEN

– Så gik turen til biblioteket i Slesvig ...

- Ja, og det var ganske ejendommeligt, for der var en stor bogbestand dernede, men den var ikke plejet – bl.a. var der ikke kasseret noget, og foreløbig kunne jeg ikke regne med at få væsentlige ting, ny bøger overhovedet, så jeg sad og katalogiserede bøger, som i grunden hørte hjemme i 1920'ernes bibliotek. Det var en ganske ejendommelig måde, men jeg måtte jo arbejde med det, jeg havde. Og det var en forunderlig tid, selv om man rent praktisk havde mange besværligheder, mørke og kulde. Vi havde næsten ikke noget at brænde. Det var meget koldt, men det værste, det var mørket. For elektriciteten blev rationeret på den måde, at lyset gik ud kl. otte, og så kunne man først få det igen, tror jeg, kl. ti eller elleve. Og de par timer, hvor man ikke kunne foretage sig noget som helst, de var ubehagelige.

Jeg synes, at mørke er værre end kulde. Kulde kan man klare ved at tage et par ekstra underbukser på – under skibukserne, som jeg gik med dengang. Men mørket, når man er alene, det er slemt. Men alligevel var det en tid med store løfter, en tid, hvor vi syntes, at det gik fremad, og det syntes også befolkningen, selv om den faktisk havde det ringe. Den var værre stillet ernæringsmæssigt i 1946–47, end den havde været i 1944–45.

ÅRSAGERNE TIL DANSKHEDENS VÆKST

- Det var i de år, hvor der var meget stor tilslutning til de danske rækker.

– Ja, og det var til dels lykkeligt, at Danmark ku' hjælpe os med Sydslesvig-hjælpen, hvor vi fik den fornødne mad. Men det forvirrede billedet af årsagerne til, at folk meldte sig ind i Sydslesvigsk Forening. Man fik let det indtryk, at mange meldte sig for disse materielles fordeles

skyld, og det skal der da nok have været en ikke ringe del, der har gjort. Men jeg lægger meget stor vægt på, at det var Danmarks anseelse som et socialt og demokratisk fremskridtsland i forbindelse med traditionerne i Sydslesvig, der var det bærende for mange sydslesvigere, da de meldte sig ind i Sydslesvigsk Forening, og det forklarer ganske storartet den utrolige sejhed, hvormed sydslesvigerne har holdt ud. Det er nemlig sandheden. Ganske vist havde vi, tror jeg, henved 100.000 vælgere i de første år efter 1945, og nu har vi knap 22.000, men alligevel vil jeg påstå, at Sydslesvigsk Forening og danskheden som sådan har været utrolig sejlivet. Det skyldes også, at den grunder sig på reale politiske og nationale forhold ...

Jeg kan ikke lade være med igen at fremhæve forbindelsen mellem det sociale, det demokratiske og landsdelens tradition. Det er da også karakteristisk, at i Flensborg gik hele socialdemokratiet – praktisk talt – over til danskheden. I Slesvig gjorde de det i forbløffende grad, og vel at mærke uden de rivninger eller brydninger, der var i Flensborg, fordi man jo i Slesvig ikke var belemret med en fortid. Man havde jo ikke kunnet stemme i 1920. Når jeg nu siger, at socialdemokraterne i store træk kom ind i Sydslesvigsk Forening, er dermed jo ikke sagt, at vi ikke fik folk fra andre lag og anden politisk indstilling.

MØDET MED HISTORIEN

– De var mange år i Slesvig, og ved siden af biblioteksarbejdet voksede en stærk historisk interesse frem.

– Ja, den historiske interesse er jeg født med. Den var trådt noget i baggrunden i gymnasietiden og også i min første tid som bibliotekar. Det er karakteristisk, at da jeg prøvede på at gennemføre et studium ved siden af min biblioteksuddannelse, var det tysk og russisk. Men i Sydslesvig mødte historien mig med overvældende kraft, fordi den danske bevægelse i Sydslesvig simpelthen må betragtes ud fra historien. Jeg har lagt megen vægt på det sociale og det demokratiske som virkelige drivfjedre, men det må jo ikke overskygge, at den danske folkedel har sin historie.

Den spiller en stor rolle, bevidst eller ubevidst, og det hører med til mine opgaver i dag at klarlægge disse historiske forudsætninger, sådan som det er sket med „Barn i Flensborg", Studieafdelingens sidste bog.

– Med „Barn i Flensborg" nærmer vi os nutiden, men jeg har indtryk af, at De egentlig startede i arkæologien. Dannevirke tænker jeg på, og siden også Slesvig Domkirke. Begge steder blev De kendt som en inciterende omviser for historisk interesserede besøgende.

- Det lå i selve sagens natur. Når man kom til Sydslesvig, måtte man beskæftige sig med landets almindelige historie, og når man boede i en by som Slesvig med de utroligt rige fortidsminder, Dannevirke, runestenene, Hedeby, måtte det blive arkæologien, der blev hovedsagen. Jeg var så lykkelig at komme i godt forhold til de førende tyske arkæologer på stedet, lederen af museet, professor Karl Kersten, dr. Bantelmann og professor Jahnkuhn. Jeg er jo amatør, så det var meget vigtigt for mig at have sagkundskaben i ryggen, når jeg skrev om disse forhold. Det er for øvrigt mærkeligt og morsomt, at jeg har haft et særdeles godt forhold til tre historikere og arkæologer, som indbyrdes absolut ikke kunne med hinanden, nemlig professor Jahnkuhn, professor Otto Scheel og dr. Vilhelm la Cour. Det har været mig en stor berigelse at have lært disse mennesker at kende, ikke mindst professor Otto Scheel, som var en typisk grænselandsskæbne.

- Har det hæmmet Dem, at De ikke er rigtig faghistoriker?

– Det har ikke hæmmet mig skal vi sige udadtil, for der er jeg meget hurtigt blevet accepteret, hvad jeg er meget lykkelig over. Der er ikke noget så godt for en amatør som at få fagfolks anerkendelse. Det eneste, man kan sige, er, at jeg måske har været hæmmet af manglende viden. Måske også af manglende metode, men det lærte man jo efterhånden.

Den viden, man ikke havde, kunne man jo få. Nu har jeg nævnt disse historikere og må endelig ikke glemme professor Troels Fink. Jeg har haft mange samtaler med dem alle og direkte fået privat-forelæsninger af dem.

DANSK LITTERATUR OM SYDSLESVIG

Det blev mig hurtigt klart, at ved siden af mit biblioteksvæsen, som jo var ret vigtigt, lå der også en opgave i at skabe en litteratur på dansk om Sydslesvig, og det har jeg prøvet dels ved at få nogle småbøger ud, dels ved beskæftigelse med historie i kronikker, artikler, i tidsskrifter. Det var småbøgerne, der henledte fagfolks opmærksomhed på mig, især kredsen om Historisk Samfund for Sønderjylland. Og det endte med den for mig meget ærefulde opgave, at Historisk Samfund bad mig skrive teksten til „Sønderjylland – historisk billedbog". Det ser så let ud, og teksten er let læst, men på grundlag af en række billeder og dertil hørende billedtekster skulle man fremstille Sønderjyllands historie fra de ældste tider og frem til 1864. Og billedteksterne var bundne i den forstand, at de ikke måtte fylde mere end én side. Så jeg har tit omredigeret en tekst og udskiftet ord på ti bogstaver med andre på seks for at få det til at passe. Det lykkedes i forbløffende grad, og bogen blev en stor succes, som er kommet i 3. oplag.

ARBEJDET I STUDIEAFDELINGEN

Hele dette virke var baggrunden for, at man i 1966 spurgte mig, om jeg ville overtage Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek i Flensborg, da Lorenz Rerup drog til Århus. Studieafdelingens opgave er at drive forskning og animere til forskning i Sydslesvigs historie- og samfundsforhold. Det er altså fortrinsvis en skribent- og udgivervirksomhed. Så nu er jeg kommet til det, der oprindelig var min kæphest.

– Nu er Studieafdelingen jo placeret i det danske centralbibliotek. Er det en historisk opgave med dansk fortegn?

– Ja, vi skal udgive bøger, der er videnskabeligt forsvarlige og helst også folkeligt tilgængelige, og de skal være sådan, at de nok skal være danske, men jo ikke være mere danske, end sandheden kan bære. Og det er indtil nu lykkedes os at holde os på den linie, at dømme ud fra tyske fagfolks vurdering af vort arbejde.

– Den sidste bog, „Barn i Flensborg", er jo blevet en succes.

– Ja, og det, der glæder mig allermest, er, at den har fået god fremgang i *Sydslesvig*. Det er meget vigtigt, for man er ellers ikke særlig litterært indstillet hernede. Vi har et udmærket Historisk Samfund, en afdeling af Historisk Samfund for Sønderjylland, med ret god tradition for at læse og eje bøger. Det er noget, vi prøver på at fremme. På den baggrund har det derfor været en stor glæde, at bogen er blevet så vel modtaget i Flensborg.

VI ER SVAGE I VOR STYRKE

- Poul Kürstein, hvordan vurderer De efter så mange år i Sydslesvig dels som bibliotekar, dels som historiker og bogudgiver, det danske sprogs stilling. Vil det overleve?

– Vi er svage i vor styrke. Det lyder paradoksalt, men det er sådan, at de, der er danske, kan beherske både dansk og tysk. Hvorimod vore tyske medborgere ikke behersker dansk og næppe nogensinde kommer til det. Resultatet er – det nævnes også i „Barn i Flensborg" – at hvis man har et selskab, hvor blot én ikke forstår dansk, så går hele underholdningen på tysk, og det er altså det, jeg kalder svagheden i den styrke, der ligger i, at vi også kan tysk. Af samme grund har jeg aldrig troet på planerne om et dansk–tysk universitet i Flensborg. Et dansk-tysk universitet i Flensborg vil meget hurtigt blive et tysk, i hvert fald tysk-sproget universitet. Og for øvrigt er der jo planer om et universitet i Flensborg.

EN INTERESSANT, MEN EN SMULE BITTER IAGTTAGELSE

– Jeg vil godt vende tilbage til problemet omkring det danske sprog. Hvordan opleves det inden for en dansk famiile, hvor børnene, som nu hos familien Kürstein, taler dansk hjemme, men mange gange må tale tysk med kammeraterne?

– Ja, i vor familie er det gået meget harmonisk. Vort hjemmesprog er dansk, og kun dansk. Men i Slesvig boede vi i mange år i hus sammen med mine svigerforældre, som talte højtysk – og især plattysk. Og resultatet er, at vore børn er vokset op med dansk rigsmål som hjemmesprog, men plattysk og højtysk er dem ligeså medfødt som dansk. Det gav sig mærkelige udslag. Jeg synes, jeg har gjort en vigtig iagttagelse, for når vi havde besøg, og vi fik stillet det spørgsmål, som nu lige blev stillet, så prøvede jeg på at vise vore gæster, at børnene virkelig beherskede alle tre sprog. Men når jeg begyndte at tale højtysk med dem, så gik de i stå. For tysk, højtysk, var ikke det sprog, *far* talte, det var det, *andre* folk talte. Og plattysk, det var det sprog, som morfar og mormor talte, så når jeg talte højtysk eller plattysk til dem, så virkede det, da de var små, ligeså underligt på dem, som hvis en hund pludselig var begyndt at mjave. Men det er for øvrigt også en vis svaghed, at rigsdanske læreres, bibliotekarers og funktionærers børn jo går i skole med de sydslesvigske børn, hvis hjemmesprog i mangfoldige tilfælde er plattysk, og så sætter disse børn en ære i at beherske det smidige, bøjelige og udtryksfulde plattysk li'så vel som deres kammerater. Det vil sige, der kommer en modgående strøm. Det har været interessant at iagttage, men en lille smule bittert.

SYDSLESVIGSK UNGDOM I DAG

– En ung sydslesviger sagde til mig for nylig, at det var som om den sydslesvigske danske ungdom i dag savnede traditioner, der kunne bære. Synes De, Poul Kürstein, at han har ret?

– Det kan han godt have noget ret i, og det må man jo prøve at hjælpe på. En af mine opgaver er jo netop at gøre den danske folkedel i Sydslesvig opmærksom på og kendt med sin historie og sin historiske identitet. Men det er karakteristisk for tiden i almindelighed, at den ikke har klare idealer, sådan som 30'ernes ungdom havde det. Vort ideal er velfærdssamfundet, og det er da noget, jeg går ind for med hele mit sind, men det er jo ikke nogen idé, sådan som ideen om socialismen var osv. Og ungdommen i Sydslesvig har jo hverken kendt tiden før 1940 eller brydningerne umiddelbart efter 1945. Så den er henvist til simpelthen ikke at kæmpe for at blive dansk, men at være dansk, og det er der ikke rigtig nogen bevægelse i. Der er altså en vis svaghed i det i og for sig glædelige, at dansk og tysk kommer så godt ud af det med hinanden. Der ligger en vis svaghed i, at vi ikke længere møder nogen modstand.

TRO PÅ DANSKHEDENS FREMTID

En vis modstand og en vis modgang stimulerer en bevægelse meget, og det har vi jo ikke ret meget af i øjeblikket. Vi har sådan lidt indbyrdes kævl, og det er virkelig ikke noget, der kan kalde på ungdommens interesse. Tidligere, i kampårene efter 1945, havde man et vist genforeningshåb. Det er der ikke meget tilbage af, og vore unge har som sagt ikke erfaringerne fra 1945.

Men jeg tror faktisk, at det danske mindretal er livskraftigt. Her vil jeg straks sige, at enhver, der kan læse i en befolkningsstatistik og behandle en statistik med fornuft, véd, at i løbet af få år vil antallet af danske skolebørn falde, og falde stærkt – det hører simpelthen sammen med p-pille-årgangene. Så vi skal altså vænne os til den tanke, at rent talmæssigt skal vi endnu længere ned, end vi har været før. Men på den anden side gror det jo i bunden. Vi får nu børn i de danske skoler, hvis forældre har været børn i danske skoler, ja, vi har endog tilfælde, hvor

det er tredje generation, der kommer til de danske skoler. Jeg tror absolut på en fremtid for den danske befolkningsgruppe. Et helhedsbillede gi'r mig indtryk af, at vi er livskraftige på længere sigt.

Foriining for nationale Frashe

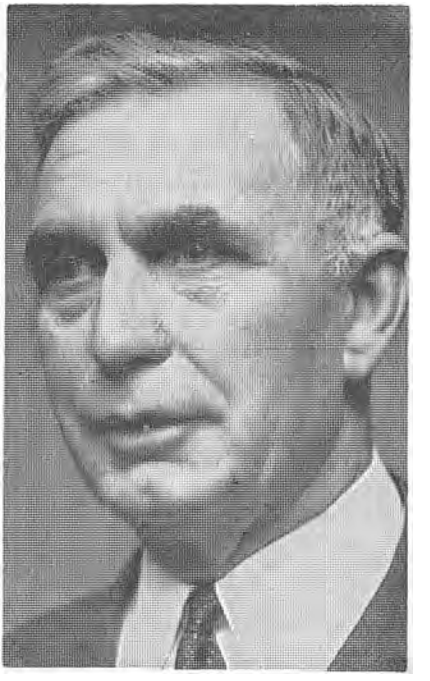

AF CARSTEN BOYSEN

I DET FORLØBNE ÅR er 30 medlemmer afgået ved døden. Jeg vil kun nævne tre navne, Theodor Hansen, Lindholm, og Riewert Bohn Oldersum, der helt fra begyndelsen af 1923 ikke alene har været trofaste medlemmer, men som kommuneråds- og kredsdagsmedlemmer har forsvaret vore interesser, og fru Elise Heitmann, som altid kom til vore generalforsamlinger, og som har gjort meget for den frisiske sag.

Medlemstallet er forblevet konstant. Vi har optaget 57 ny medlemmer. Af møder og sammenkomster er der afholdt 65 med 2.671 deltagere. Der har været fire udflugter, to til Danmark og to i Sydslesvig med 176 deltagere. Vi havde besøg af 10 forskellige rejseselskaber, hvoraf de 8 kom fra Danmark og 2 fra Øst- og Vestfrisland. På instituttet i Bredsted var vi 7 gange med et lille hold af særligt interesserede.

DET FRISISKE BONDESTÆVNE

Fra den 13. til 16. januar blev det 13. frisiske bondestævne afholdt i Nordfrisland med 17 gæster fra Øst- og 13 fra Vestfrisland, som alle blev privat indkvarteret. Én dag besøgte vi med dem Før. Den næste dag blev de af vor dygtigste bonde, Friedrich Matthiesen, indgående informeret om, hvordan han driver sin gård på 650 ha. Gæsterne så vor tyrestation i Stedesand, og vi havde en meget hyggelig afslutningsaften i Lindholm.

FORHOLDET TIL „VEREIN FÜR HEIMATKUNDE UND HEIMATLIEBE"

Ved sidste generalforsamling blev det besluttet, at fru M. Tångeberg, Albert Boysen, Husum, og jeg skulle forhandle med 3 medlemmer af „Verein für Heimatkunde und Heimatliebe". Det skete den 19.4. i Lindholm. De havde sendt formanden dr. Reinhardt, Husum, borgmester Magnus Feddersen, Langhorn, og lærer Gustav Claussen, Nibøl. Vi har talt med dem rent ud af posen om „Bohmstedter Richtlinien", „Kieler Richtlinien" og Bonn-København-erklæringen, om bosættelsen i Fr. Wilh. Lübke-Kogen og Hauke Haien-kogen, hvor de altid har saboteret vore bestræbelser. Det er derfor meget vanskeligt at forstå, hvorfor de nu vil være medlemmer af en mindretalsunion. De påstod, at det nu var en helt anden tid, og dels var der nu også andre folk i deres bestyrelse. Efter 3 timers forhandling har vi så givet dem lov til at komme med ind i FUEV, hvor vi så skal dele de 6 stemmer med dem. Efter kongressen i St. Malo i maj 1972 får én af dem vort sæde i centraludvalget for 2 år. På regionalkongressen i maj 1972 i Jaruplund lod vi dr. Reinhardt tale på alle nordfriseres vegne, og det gjorde han på en rimelig måde.

På kongressen på Jaruplund Højskole var det en glæde at se, hvor glimrende de to vestfrisere Singelsma og G. Groustra klarede sig. Efter kongressen har vi holdt et møde med de to vestfrisere i Maasbøl, hvor Singelsma talte om den politiske situation i Vestfrisland og Groustra om den kulturelle. Det blev en god aften, men desværre var deltagelsen ikke stor nok.

FRISERRÅDET

Friserrådet består af 9 repræsentanter for hvert af de tre Frislande, altså i alt 27. Vor forening har 2. De øvrige 7 fordeler sig på følgende måde: 1 fra Helgoland, 1 fra Ejdersted, 1 fra Sild, 1 fra Før, 2 fra fastlandet og 1 fra Nordfriesisches Institut. Vi mødes to gange om året, første gang omkring pinse og så i november. I år var der friserkongres i Aurich og uheldigvis netop de dage, hvor vi holder vort årsmøde. Emnet for kongressen var „Vadehavet". Det passer egentlig meget godt, synes jeg, fordi der netop nu bliver talt og skrevet så meget om vadehavet og nogle helst vil have det fredet. Inden vi går med til det, skal vi gerne have drøftet emnet til bunds. På kongressen blev emnet belyst af forskellige videnskabsfolk fra alle tre Frislande.

Sidst i juni og først i juli var jeg med Foreningen Norden fra Tønder til venskabs-stævne på Island i byen Akranes. Jeg overdriver ikke, når jeg siger, at det var den bedste og interessanteste rejse, jeg har været med på. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke alle og særlig bestyrelsen for den gave til min 60 års fødselsdag, som jeg har brugt til at finansiere rejsen med.

Hvad sprogrøgt angår, kan vi lære meget af islændingene. De gør - og har altid gjort - meget for at holde deres modersmål rent. I Risum, Embsbøl og Almtorp har jeg fortalt om denne rejse, og jeg er selvfølgelig villig til at gøre det også andre steder.

Den 8.12.72 havde vi børnehaveindvielse i Risum. Det var beklageligt, at vore venner fra Grænseforeningen Slesvigsk Samfund ikke var til stede. Det er nemlig dem, vi kan takke mest for, at det blev til noget med børnehaven. Vi er meget glade for den, og det er de 24 børn tilsyneladende også. Det skyldes ikke mindst, at vi i fru Hanne Jørgensen og fru Edel Sønnichsen har fået de rigtige personer til at lede og drive den. Med børnehaven har skolen fået et solidt fundament. I år får skolen 10 nybegyndere fra børnehaven. Takket være det initiativ, hr. og fru Tångeberg og lærer Mikkelsen udfolder, bliver skolen til et lille kulturcentrum. I vinteren 1972-73 har der været 22 til danskundervisning, 6 til frisisk og 8 til porcelænsmaling.

Meget glade er vi også for børnehaven i Stedesand, som blev åbnet den

1. februar med 14 børn. Også her var vi meget heldige ved at få frk. Erika Missfeld som leder af børnehaven.

DET FRISISKE SPROG

Sidste år besluttede vi, at de penge, der kom ind ved Berthold Bahnsens begravelse, skulle bruges til udgivelsen af en tysk-frisisk ordbog. Frk. Petersen har været meget flittig og har forholdsvis hurtigt afleveret manuskriptet til sekretariatet. Her er det blevet gennemdrøftet med nogle fagfolk og renskrevet, så det nu kan gå i tryk.

Vi er begyndt med at opstille en statistik over alle dem, som endnu taler og forstår frisisk. Bøking Herred har stillet os lister til rådighed over alle husstande i de forskellige kommuner. Vi trænger nu til nogle frivillige, som samvittighedsfuldt vil hjælpe med ved udfyldelsen af disse lister. I Faretoft og Chr. Albr.-Kogen er det allerede sket. Dér var det hhv. 196 og 122, som endnu talte frisisk.

Jeg er også begyndt med at lave en opstilling over, hvor mange frisere der er faldet i de to sidste krige. I Faretoft er det 86, Okholm 68, Lindholm 151, Hatsted 223 og Bredsted 450. For at få så nøjagtige tal som muligt, vil jeg gerne bede alle medlemmer om medhjælp.

SAMRÅDET

Samrådet er et nyt begreb, som de fleste af vore medlemmer måske ikke har en rigtig forestilling om. Det er opstået, fordi der var nogle danske organisationer, som ikke mere ville anerkende Sydslesvigsk Forening som hovedorganisation. I samrådet sidder der nu 9 organisationer og institutioner med hver to mand, formanden og den første funktionær. Den første opgave, samrådet skulle løse, var at fordele tilskuddet fra Kiel på en halv million mark. Det gik forbavsende godt. Man har som følge af sparebestræbelserne i Danmark også måttet indspare 2,5 mill. kr. Det har naturligvis været en meget utaknemlig opgave, særlig når man selv mener, at det er en forkert politik. Jeg har flere gange åbent sagt min mening.

Jeg mener, at med Danmarks indtræden i fællesmarkedet er statsgrænsen blevet svækket. Derfor er det nødvendigt, at den kulturelle grænse bliver udbygget.

Lad mig slutte min beretning med en hjertelig tak til alle, som arbejder ude i distrikterne. Det er jo egentlig dér, det kommer an på. Men også en tak til alle funktionærer såsom lærere, børnehavelærerinder, sygeplejersker, landbrugskonsulenter og sekretæren. Vi kan jo slet ikke undvære dem, selv om det tilsyneladende er blevet moderne at skælde dem ud. Vi sidder alle i samme båd. Derfor er det bedst, at vi indbyrdes arbejder godt sammen og trækker på samme hammel.

En tak også til det danske folk for den støtte, det har givet os i det forløbne år, og til vore danske venner fra SSF for godt samarbejde.

.....

Sydslesvigsk Forenings styrelse 1973-75

SYDSLESVIGSK FORENINGS FORRETNINGSUDVALG

Formand: Skoleleder Ernst Meyer. 2261 Medelby, dansk skole.
1. næstformand: Fhv. højskoleforstander Niels Bøgh Andersen, 2391 Jaruplund, „Jaruplundgård".
2. næstformand: Overlærer Ernst Vollertsen, 2381 Lyrskov.
For Foriining for nationale Frashe: Gdr. Carsten Boysen, 2263 Risum/Lindholm, Reederswäi 1.
1. bisidder: Husmester Erwin Hübner, 239 Flensborg, Nørregade 59.
2. bisidder: Borgmester dr. Helmuth Christensen, 239 Flensborg, Westerallee 17.
3. bisidder: Grd. Otto Andresen, 2256 Vollerwiek.

FLENSBORG BY

1. Skoleinspektør Christian Lorenzen, 239 Flensborg, Schulgang 2-6.
2. Forretningsfører Oluf Nissen, 239 Flensborg, Friedrichstr. 39.
3. Børnehaveleder fru Margot Matlok, 239 Flensborg, Sandberg 22.
4. Entreprenør Erwin Heiland, 239 Flensborg, Schöne Aussicht 22.
5. Funktionær Erwin Gloe, 239 Flensborg, Alter Kupfermühlenweg 46.
6. Pedel Theo Jürgensen, 239 Flensborg, Mürwiker Str. 155 a.

Suppleanter:
1. Børnehaveleder frk. Margot Asmussen, 239 Flensborg, Marienstr. 21.
2. Tømrer Egon Bunck, 239 Flensborg, Am Katharinenherd 4.
3. K. H. Zeuch, 239 Flensborg, Junkerhohlweg 23.

FLENSBORG AMT

1. Skoleleder Gerhard Ernst, 2395 Husby, Lerchenweg 2.
2. Snedker Günter Weber, 2391 Harreslev, Osterlücken 25.
3. Fru Elise Suhr, 2391 Harreslev, Slukefterweg 6.
4. Ingeniør Hartmut Kohnagel, 2391 Vanderup, Sandkoppelring 21.

Suppleanter:
1. Fru Margrete Lorenzen, 2391 Valsbøl, Süderstr. 8.

SYDTØNDER AMT

1. Skoleleder Georg Lesch, 2261 Nykirke, den danske skole.
2. Lærer Johann Mikkelsen, 2262 Læk, Ottostr. 16.
3. Pedel Carsten Anthonisen, 2262 Læk, Bahnhofstr. 36.

Suppleanter:
1. Entreprenør Ketel Jacobsen, 2261 Klægsbøl (Klixbüll).
2. Landmand Carsten Petersen, 2265 Vestremark, „Engholm" (Westrefeld, Post Ladelund).

HUSUM AMT

1. Skræddermester Karl Christiansen, 2254 Frederiksstad, Prinzess-Str. 15.
2. Skoleleder Sigfred Andresen, 2257 Bredsted, Hermannstr. 8 a.
3. Forsikringsagent Thomas Petersen, 225 Husum, Berliner Str. 18.

Suppleanter:
1. Skoleinspektør Herbert Runz, 225 Husum, Klaus Groth-Str. 45.
2. Lærer Uwe Oldag, 225 Husum, Jebensweg 6.
3. Meinhardt Sievers, 2251 Horsted.

EJDERSTED AMT

1. Gdr. Peter Jacob Albers, 2251 Osterhever.
2. Willi Møller, 2253 Tønning, Klingenbergerstr. 8.
3. Snedker Otto Witt, 2253 Tønning, Herzog Philipps-Allee 5.

Suppleanter:

1. Matthias Bodenhagen, 2251 Kleihörn / Post Oldenswort.
2. Albert Clasen, 2253 Tønning, Dankwerthstr. 10.
3. Johann Friedrichs, 2251 Tating.

GOTTORP AMT

1. Pastor Hans Parmann, 238 Slesvig, Bismarckstr. 18 a.
2. Skoleinspektør Jørgen Hentschel, 238 Slesvig, Erdbeerenberg 34.
3. Malermester Walter Kühl, 2381 Hostrup.

Suppleanter:

1. Skoleinspektør Gerhard Wehlitz, 234 Kappel, H. C. Andersenweg 14.

EGERNFØRDE AMT

1. Karl-Peter Büchert, 233 Vindeby, Siedlung 10.
2. Rolf Waldinger, 2334 Flækkeby, Am Hang 6.
3. Friedrich Dürkop, 2331 Hütten.

Suppleanter:

1. Heinrich Wendländer, 23 Kiel 17, Starweg 24.
2. Günter Zarp, 2341 Schönhagen.

RENSBORG NØRREAMT

1. Viceskoleinspektør Joachim Martin, 237 Rensborg, Hollesenstr. 35.
2. Skoleinspektør Andreas Hansen, 237 Rensborg, Prof. Koopmann-Str. 11.
3. Otto Prühs, 237 Rensborg, Prof. Koopmann-Str. 11.

Suppleanter:

1. Børnehaveleder fr. Ane Marie Hunger, 237 Rensborg, Prof. Koopmann-Str. 11.
2. Fru Christel Prühs, 237 Rensborg, Prof. Koopmann-Str. 11.
3. Skoleleder fru Marianne Koinzer, 2371 Westermühlen / Post Elsdorf, den danske skole.

FORIINING FOR NATIONALE FRASHE

1. Ingwer Andresen, 226 Nibøl, Deezbüller Str. 14.
2. Christian Christiansen, 2263 Risum-Lindholm, Dorfstr. 112.
3. Mathias Bonn, 2263 Maasbüll, Quern Dik 3.

Suppleanter:

1. Fru Ingeburg Hansen, 2257 Bredsted, Hermannstr. 9.
2. Skoleleder fru Marie Tångeberg, 2263 Risum-Lindholm, Dorfstr. 91.

I alt: 38 stemmeberettigede.

Sydslesvigsk Forenings sekretariater

DANSK GENERALSEKRETARIAT

GENERALSEKRETÆR: Hans R. Jørgensen

Flensborg, Nørregade 76, tlf. 17821 - 17822 - 26329. Uden for kontortid: Teater- og foredragsafd. 17821. Generalsekretæren 26329, privat 54224.
Bankforbindelser: Union-Bank AG, Flensborg, konto-nr. 4349. Sydbank Kruså, konto nr. 14-75652 - Postgiro: Hamburg nr. 343 47 205.

BY- OG AMTSSEKRETARIATERNE

Flensborg by: 239 Flensborg, Nørregade 76, tlf. 24766
Sekretær: Søren Hansen.
Flensborg amt: 239 Flensborg, Skibsbroen 41, tlf. 25827
Sekretær: Nis Petersen.
Sydtønder amt: 2262 Læk, Kokkedahler Weg 87, tlf. Læk 845
Sekretær: Willy Fries.
Slesvig amt: 238 Slesvig, Lolfod 69, tlf. 23888
Sekretær: Peter Becker.
Husum amt: 225 Husum, Neustadt 81, tlf. 2527
Sekretær: Wilh. Müller.
Ejdersted: 2253 Tønning, Johann Adolfsgade 22, tlf. Tønning 412
Sekretær: Gerhard Lempert.
Egernførde amt: 233 Egernførde, Norgade 18, tlf. Egernførde 2527
Sekretær: Günter Dreller.
Rensborg Nørreamt: 237 Rensborg, Torstr. 4, „Amtmandsgården", tlf. Rensborg 23376
Sekretær: Peter Häbel.
Foriining for nationale Frashe: 2263 Risum/Lindholm, tlf. Nibøl 8735
Sekretær: Alfred Boysen.

Sydslesvigsk Vælgerforening

LANDSSTYRELSEN: Chefredaktør Karl Otto Meyer, 2391 Skovlund, landsformand; skoleleder Wilh. Klüver, 2262 Læk, Propst Nissen-Weg 55, 1. næstformand; bankassistent Willy Asmussen, 2391 Harreslev, Kobbermølle 24 b, 2. næstformand; børnehaveinspektør fru Ruth Schade, 239 Flensborg Sporskifte, Alter Husumer Weg 207, fritidshjemsleder Wilh. Schütt, 238 Slesvig, Schleistr. 18 a, snedker Günter Weber, 2391 Harreslev, Osterlücken 25, og K. H. Zeuch, 239 Flensborg, Junkerhohlweg 23, bisiddere.

LANDSSEKRETÆR: Paul Hertrampf.

HOVEDUDVALG:
Fra Flensborg by: Christian Lorenzen, Erwin Hübner, Margot Matlok, Hans Chr. Hansen, Hans Olaf Christensen, Ruth Schade, Erwin Heiland, Karl H. Zeuch, Hans Georg Hansen, Karl Davidsen.
Fra Flensborg amt: Gerhard Ernst, Günter Weber, Alfred Kronenbitter, Jens Wolff.
Fra Gottorp amt: Hans Parmann, Ernst Vollertsen, Gerhard Wehlitz, Jørgen Hentschel.
Fra Egernførde amt: Rolf Waldinger, dr. Ole Harck.
Fra Nordfrisland amt: Wilhelm Klüver, Mathias Bodenhagen, Henry Glauth, Wilhelm Müller, Gerhard Lempert, Karl Jensen, Günter Rahn, Otto Witt.
Fra Rensborg Nørreamt: Peter Häbel og Marianne Koinzer.

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENINGS LANDSSEKRETARIAT:
2390 Flensborg, Nørregade 74[1], tlf. (0461) 17421
Bankforbindelse: Union Bank AG, Flensborg, konto-nr. 4344.

Redaktion: Walther Lange

NØRREBROS
BOGTRYKKERI